

RAPORT

POLSKA WSPÓŁPRACA ROZWOJOWA 2020-2021

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

polska pomoc

RAPORT POLSKA WSPÓŁPRACA ROZWOJOWA 2020-2021

Spis treści

Słowo wstępne Ministra Pawła Jabłońskiego	3
Mapa projektów <i>Polskiej pomocy</i> w 2020	6
Mapa projektów <i>Polskiej pomocy</i> w 2021	6
1. System współpracy rozwojowej.....	7
1.1. Czym jest współpraca rozwojowa i <i>Polska pomoc</i> ?	7
1.2. Priorytety geograficzne i tematyczne <i>Polskiej pomocy</i>	9
1.3. Polska współpraca rozwojowa: ramy prawne i instytucjonalne	10
1.4. Spójność polityk na rzecz rozwoju.....	14
2. Wielostronna współpraca rozwojowa	15
2.1. Współpraca z organizacjami międzynarodowymi	15
2.2. Koordynacja współpracy bliźniaczej – Twinning i TAIEX	18
2.3. Angażowanie sektora prywatnego do realizacji celów współpracy rozwojowej – Polish Challenge Fund.....	20
3. Dwustronna pomoc rozwojowa.....	22
3.1. Konkursy dotacyjne Ministra Spraw Zagranicznych	24
3.2. Projekty polskich placówek dyplomatycznych	25
3.3. <i>Solidarni z Białorusią</i> – pomoc dla białoruskiego społeczeństwa	28
3.4. Działania realizowane przez Fundację Solidarności Międzynarodowej	30
3.5. Akademia Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego.....	33
3.6. Projekty stypendialne	34
3.7. Projekty realizowane przez organy polskiej administracji rządowej.....	37
3.8. Pomoc rozwojowa w krajach priorytetowych	40
3.8.1. Partnerstwo Wschodnie	40
3.8.1.1. Ukraina	40
3.8.1.2. Białoruś	44
3.8.1.3. Gruzja	46
3.8.1.4. Mołdawia	49
3.8.2. Afryka	52
3.8.2.1. Senegal	52
3.8.2.2. Uganda	55
3.8.2.3. Tanzania	57
3.8.2.4. Kenia.....	60
3.8.2.5. Etiopia	64

3.8.3.	Bliski Wschód.....	67
3.8.3.1.	Liban	67
3.8.3.2.	Palestyna	71
3.8.4.	Inne (Mjanma).....	75
4.	Pomoc humanitarna.....	77
4.1.	Przykładowe projekty humanitarne	77
4.2.	Działania humanitarne w związku z pandemią COVID-19.....	82
4.2.1.	Konwoje humanitarne.....	82
4.2.2.	Solidarność szczepionkowa w obliczu COVID-19	84
5.	Działania edukacyjne i informacyjne	85
5.1.	Edukacja globalna	85
5.2.	Działania informacyjne	88
6.	Ewaluacja	91
7.	Słowniczek skrótów.....	94
8.	Aneks finansowy 2020	97
9.	Aneks finansowy 2021	98

Słowo wstępne Ministra Pawła Jabłońskiego

Szanowni Państwo,

oddaję w Państwa ręce raport *Polska współpraca rozwojowa 2020–2021*. Realizacja zadań polskiej współpracy rozwojowej w tym okresie znacząco różniła się od poprzednich lat. Czynnikiem odpowiedzialnym za tę zmianę była pandemia COVID-19. Żaden kraj nie był przygotowany na te bezprecedensowe w ostatnich dziesięcioleciach okoliczności. Konieczne okazało się podjęcie działań, które z jednej strony ograniczały rozwój pandemii, a z drugiej pomagały minimalizować jej negatywne skutki zdrowotne i gospodarcze. Walka z pandemią stała się istotnym globalnym wyzwaniem, z którym musiała się mierzyć cała społeczność międzynarodowa.

Ze względu na zmieniające się potrzeby w krajach priorytetowych *Polskiej pomocy* oraz ograniczenia w przemieszczaniu się spowodowane rozwojem pandemii planowane działania musiały zostać zmodyfikowane i dostosowane do panujących warunków.

Zamiast organizowanych tradycyjnie co roku dwóch postępowań dotacyjnych, *Polska pomoc rozwojowa* oraz *Pomoc humanitarna*, w 2020 roku ogłoszono jeden konkurs dotacyjny, *Polska pomoc humanitarna i rozwojowa 2020 w odpowiedzi na pandemię COVID-19*. W jego ramach dofinansowano inicjatywy nakierowane bezpośrednio na walkę ze skutkami pandemii. Dodatkowo zmodyfikowano i dostosowano już rozpoczęte działania projektowe, zwłaszcza pod kątem obowiązywania rygoru sanitarnego na danym obszarze. Oprócz reakcji na nagłe kryzysy humanitarne, jak wybuch w porcie w Bejrucie czy powódź w Sudanie, zorganizowano również wyjazdy zespołów polskich lekarzy, pielęgniarzy i ratowników medycznych Polskiego Centrum Pomocy Międzynarodowej do Włoch, USA, Kirgistanu, Tadżykistanu i Etiopii. Istotnym wsparciem były także konwoje z pomocą humanitarną, dzięki

Paweł Jabłoński
Krajowy Koordynator
Współpracy Rozwojowej

którym środki ochrony osobistej, sprzęt medyczny oraz testy na obecność wirusa SARS-CoV-2 trafiły m.in. na Białoruś, Ukrainę, do Mołdawii, Armenii, Gruzji, Kazachstanu, Uzbekistanu oraz na Bałkany Zachodnie.

Dystrybucja bezpiecznych i skutecznych szczepionek przeciwko COVID-19 stanowiła trwałą odpowiedź na pandemię, a Polska w geście solidarności chętnie dzieliła się posiadanymi zasobami z potrzebującymi państwami. Pierwsze transporty szczepionek nastąpiły w sierpniu 2021 roku. Do końca 2021 roku Polska przekazała w formie darowizny łącznie 10 907 160 dawek szczepionek do 18 państw.

W reakcji na dramatyczne pogorszenie sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka, podstawowych swobód i wolności po wyborach prezydenckich w 2020 na Białorusi, Polska ogłosiła pakiet pomocowy dla białoruskiego społeczeństwa *Solidarni z Białorusią* obejmujący kompleksowe wsparcie w obszarze społecznym, biznesowym i ekonomicznym.

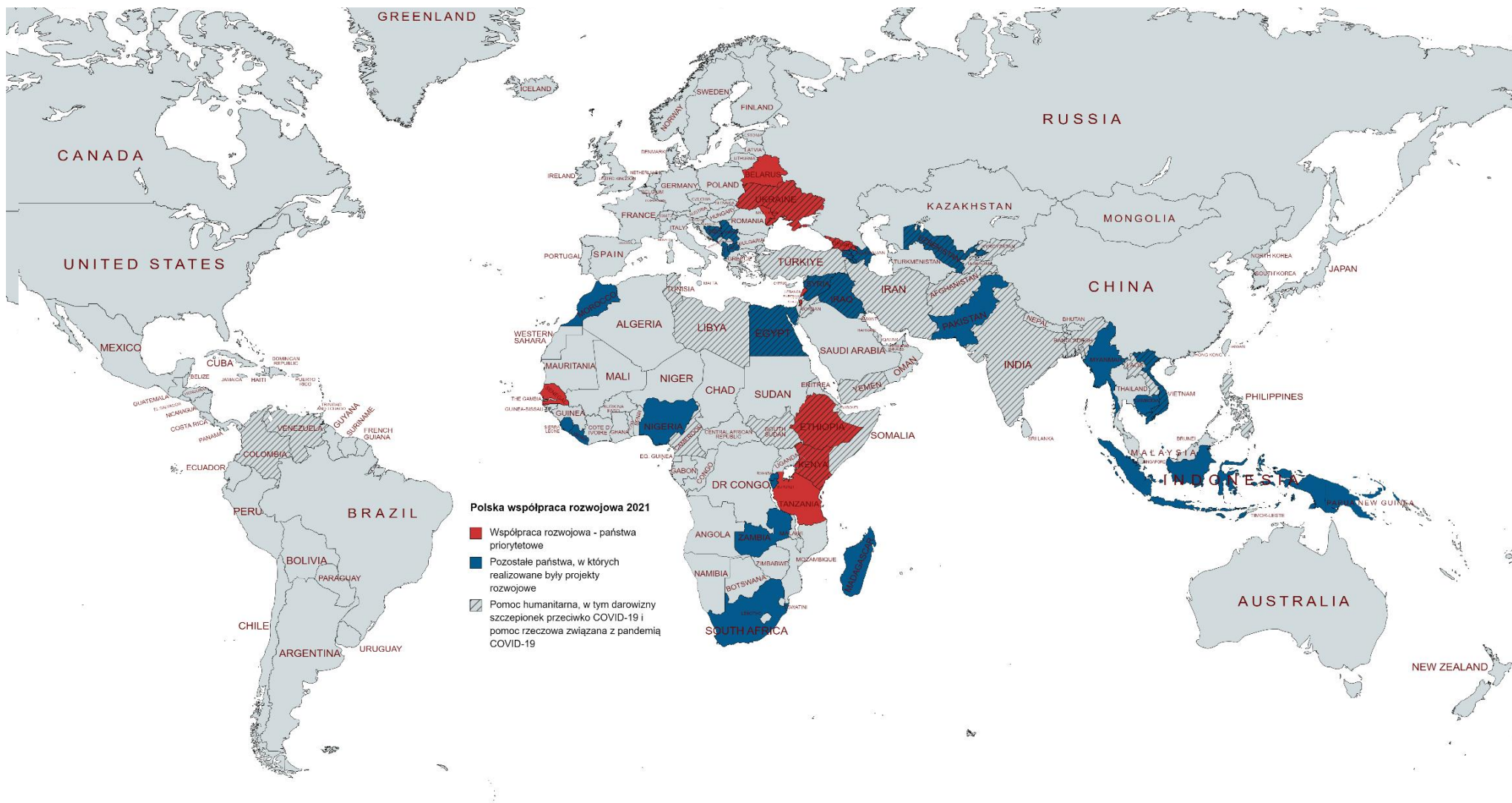
W latach 2020 i 2021 kontynuowane były działania angażujące polskich przedsiębiorców w realizację celów polityki rozwojowej w ramach grantowego programu pn. *Polish Challenge Fund (PCF)*, wdrażanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z Programem Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP). PCF to narzędzie umożliwiające transfer polskiego know-how, technologii i innowacyjnych rozwiązań do krajów partnerskich *Polskiej pomocy*. Realizowana w 2020 roku specjalna edycja konkursu grantowego, pn. *Polish Challenge Fund – Boost Solution*, miała na celu przeciwdziałanie negatywnym skutkom pandemii COVID-19.

Projekty wdrażane przez polskie placówki dyplomatyczne realizowane są zarówno w państwach priorytetowych *Polskiej pomocy*, jak i w innych krajach rozwijających się oraz potrzebujących wsparcia. W 2020 roku było to 30 państw: Armenia, Białoruś, Bośnia i Hercegowina, Burundi, Egipt, Etiopia, Gambia, Gruzja, Indonezja, Jordania, Kambodża, Kenia, Liban, Macedonia Północna, Meksyk, Mjanma, Mołdawia, Palestyna, RPA, Senegal, Serbia, Syria, Tadżykistan, Tanzania, Tunezja, Uganda, Ukraina, Uzbekistan, Wietnam i Zambia, natomiast w 2021 już 36 państw: Albania, Armenia, Bośnia i Hercegowina, Burundi, Egipt, Etiopia, Grecja, Gruzja, Indonezja, Irak, Jordania, Kambodża, Kenia, Liban, Liberia, Macedonia Północna, Madagaskar, Maroko, Mjanma, Mołdawia, Nigeria, Pakistan, Palestyna, Papua-Nowa Gwinea, RPA, Rwanda, Senegal, Serbia, Sierra Leone, Syria, Tanzania, Uganda, Ukraina, Uzbekistan, Wietnam i Zambia). Projekty placówek dotyczyły wsparcia edukacji, rozwoju przedsiębiorczości, ochrony środowiska, ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego.

Pandemia COVID-19 zaskoczyła wszystkich, a pokonanie jej ekonomiczno-społecznych skutków w dużej mierze zależy od solidarnej współpracy międzynarodowej. Polska kontynuuje działania rozwojowe i humanitarne będące istotnym elementem polskiej polityki zagranicznej i stanowiące narzędzie realizacji polskich zobowiązań międzynarodowych.

Realizacja zadań polskiej współpracy rozwojowej w ostatnich latach wymagała dostosowania do nowych niespodziewanych wyzwań, jakimi była pandemia COVID-19, a następnie zbrojna agresja Rosji na Ukrainę. Raport *Polska współpraca rozwojowa 2020–2021* został wyjątkowo opracowany w zmienionej formie, obejmującej dwa pandemiczne lata i opublikowany w późniejszym terminie. Raport za 2022 rok zostanie opracowany w formie tradycyjnego sprawozdania rocznego.

Mapa projektów *Polskiej pomocy* w 2021

1. System współpracy rozwojowej

1.1. Czym jest współpraca rozwojowa i *Polska pomoc*?

Współpraca rozwojowa to część polityki zagranicznej, polegająca na wsparciu rozwoju państw uboższych i mniej rozwiniętych (**pomoc rozwojowa**) oraz świadczeniu pomocy w sytuacjach klęsk żywiołowych, czy konfliktów (**pomoc humanitarna**). Współpraca rozwojowa obejmuje także działania edukacyjne na rzecz podniesienia świadomości i zrozumienia problemów globalnych oraz współzależności między państwami, nazywane **edukacją globalną**. Całością działań realizowanych w tych obszarach przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z organami administracji rządowej i organizacjami społecznymi oraz lokalnymi podmiotami w krajach partnerskich, a także działania na forum organizacji międzynarodowych, których nasz kraj jest członkiem, określany jest mianem *Polskiej pomocy*.

Pomoc rozwojowa może być realizowana jako pomoc **dwustronna** (czyli na rzecz konkretnego państwa partnerskiego) poprzez specjalne programy i projekty pomocowe, udzielanie darowizn i pożyczek na realizację konkretnych projektów, stypendiów dla obywateli państw beneficjentów pomocy, redukcję zadłużenia, udzielanie kredytów na preferencyjnych warunkach. Pomoc **wielostronna** jest drugim kanałem dostarczania pomocy rozwojowej – Polska przekazuje tę pomoc poprzez wpłaty do instytucji międzynarodowych, wspierających rozwój na świecie, np. do wyspecjalizowanych agend ONZ.

Współpraca rozwojowa stanowi wyraz solidarności Polski z państwami partnerskimi. Jest także wypełnieniem zobowiązań wynikających z członkostwa w organizacjach międzynarodowych: Unii Europejskiej, Organizacji Narodów Zjednoczonych, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

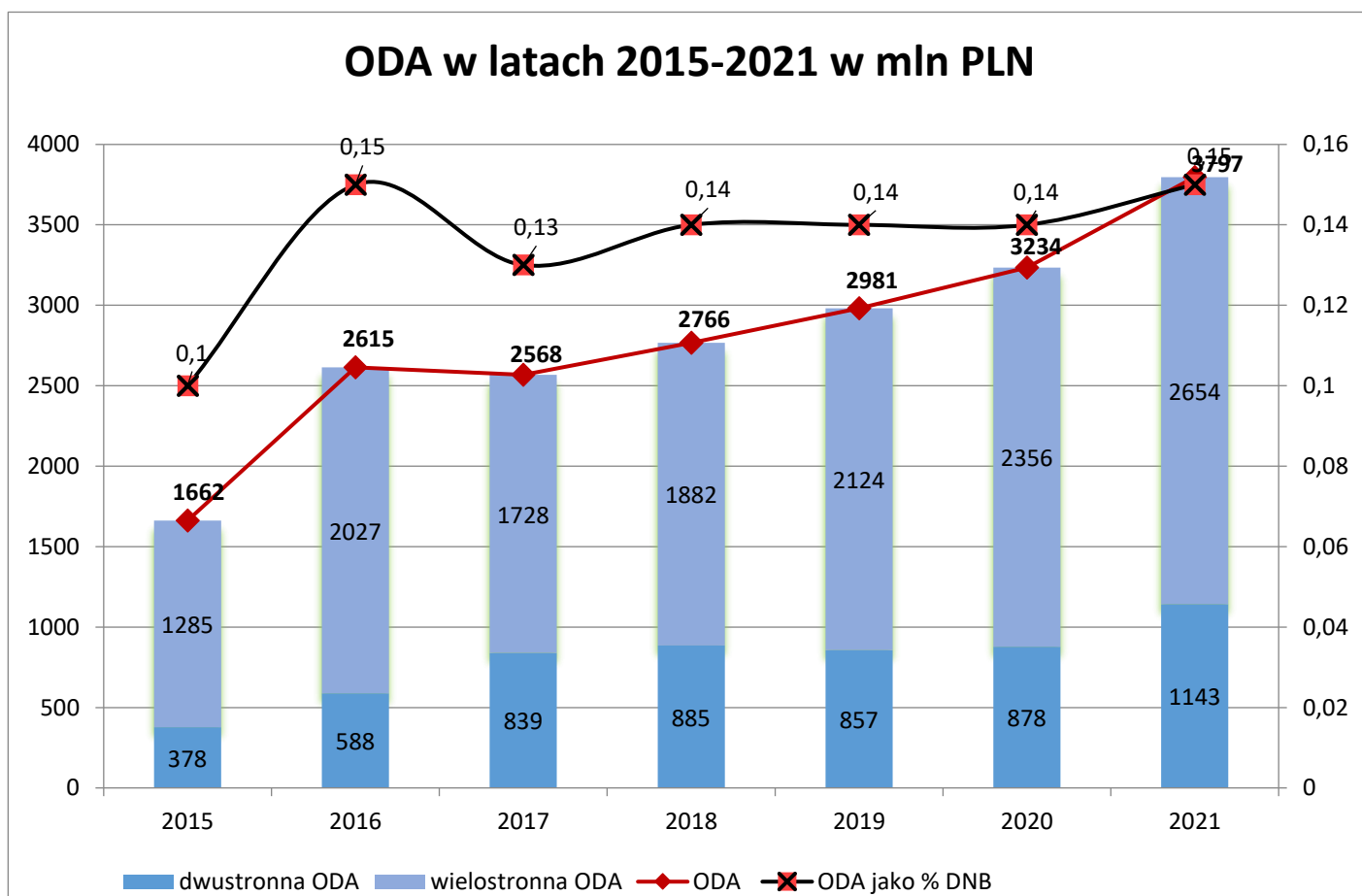
Współpraca rozwojowa to również wspólne, globalne działanie na rzecz wdrażania **celów zrównoważonego rozwoju** (CZR, ang. *Sustainable Development Goals, SDGs*), przyjętych w Rezolucji Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych. Na szczycie w Nowym Jorku, w dniach 25-27 września 2015 roku, przywódcy państw członkowskich ONZ, podpisując dokument zatytułowany *Przekształcanie naszego świata: Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030*, zobowiązali się do podjęcia działań na rzecz poprawy życia na świecie w 5 obszarach: ludzie, planeta, pokój, dobrobyt, partnerstwo. Realizacja CZR ma przyczynić się w skali globalnej do poprawy życia i dobrostanu na świecie, m.in. do redukcji

ubóstwa w jego wszystkich postaciach, zapewnienia dostępu do edukacji, zapewnienia dostępu do żywności i czystej wody, wyrównywania szans państw i grup społecznych, przestrzegania praw człowieka, utrzymania pokoju i stabilności na świecie, ochrony środowiska naturalnego, łagodzenia zmian klimatycznych i zwiększenia dostępu do zrównoważonych źródeł energii.

Środki finansowe państw-darczyńców, kierowane do krajów rozwijających się na wsparcie rozwoju gospodarczego i dobrobytu mieszkańców tych krajów oraz przekazywane do wielostronnych, wyspecjalizowanych instytucji działających w tym celu, kwalifikowane są jako **oficjalna pomoc rozwojowa** (ang. *Official Development Assistance, ODA*).

W 2020 roku oficjalna pomoc rozwojowa Polski wyniosła ponad 3,23 mld PLN. Na współpracę wielostronną, czyli składki do budżetów ogólnych organizacji międzynarodowych działających w obszarze rozwoju, przekazano prawie 2,36 mld PLN, co stanowiło 73% całości środków. W ramach pomocy dwustronnej wydatkowano ponad 878 mln PLN (27%).

Wskaźnik ODA do Dochodu Narodowego Brutto w Polsce wyniósł 0,14%.

W 2021 roku oficjalna pomoc rozwojowa Polski wyniosła niemal 3,8 mld PLN. Na współpracę wielostronną, czyli składki do budżetów ogólnych organizacji międzynarodowych działających w obszarze rozwoju, przekazano ponad 2,65 mld PLN, co stanowiło 70% całości środków. W ramach pomocy dwustronnej wydatkowano ponad 1,14 mld PLN (30%). Wskaźnik ODA do Dochodu Narodowego Brutto w Polsce wyniósł 0,15%.

1.2. Priorytety geograficzne i tematyczne *Polskiej pomocy*

W 2020 roku *Polska pomoc* koncentrowała się na wspieraniu dobrego rządzenia, demokracji i praw człowieka, kapitału ludzkiego, przedsiębiorczości i sektora prywatnego, zrównoważonego rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich oraz ochrony środowiska.

Działania *Polskiej pomocy* w 2020 roku kierowane były do dwunastu krajów priorytetowych, znajdujących się na różnych kontynentach:

- czterech krajów europejskich objętych inicjatywą Partnerstwa Wschodniego (Białoruś, Gruzja, Mołdawia, Ukraina);
- pięciu krajów afrykańskich (Etiopia, Kenia, Senegal, Tanzania, Uganda);
- trzech krajów Azji i Bliskiego Wschodu (Liban, Mjanma, Palestyna).

Rok 2021 był pierwszym rokiem obowiązywania nowego *Wieloletniego programu współpracy rozwojowej 2021–2030. Solidarność dla rozwoju (Program 2021–2030)*.

Zgodnie z priorytetami tematycznymi wyznaczonymi w *Programie 2021–2030*, którymi są:

- pokój, sprawiedliwość i silne instytucje
- równe szanse
 - edukacja
 - godna praca
 - przedsiębiorczość
 - redukcja nierówności
 - zrównoważone miasta
- zdrowie
- klimat i zasoby naturalne
 - czysta woda i warunki sanitarne
 - lasy i różnorodność biologiczna
 - odnawialne źródła energii.

Polska wdrażała cele wyznaczone przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ) w *Agendzie na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*, a w szczególności założenia ośmiu z nich: celu 16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje, 4. Dobra jakość edukacji, 8. Wzrost gospodarczy i godna praca, 10. Mniej nierówności, 3. Dobre zdrowie i jakość życia, 6. Czysta woda i warunki sanitarne, 11. Zrównoważone miasta i społeczności oraz 13. Działania w dziedzinie klimatu.

Wokół nich koncentrowały się podejmowane działania pomocowe. Uzupełnienie priorytetów tematycznych stanowiły dwa priorytety przekrojowe: ochrona klimatu oraz równość szans kobiet i mężczyzn.

Działania *Polskiej pomocy* w 2021 roku kierowane były do dziesięciu krajów priorytetowych:

- czterech krajów europejskich objętych inicjatywą Partnerstwa Wschodniego (Białoruś, Gruzja, Mołdawia, Ukraina);
- czterech krajów afrykańskich (Etiopia, Kenia, Senegal, Tanzania);
- dwóch krajów azjatyckich położonych na Bliskim Wschodzie (Liban, Palestyna).

1.3. Polska współpraca rozwojowa: ramy prawne i instytucjonalne

Prawną podstawą polskiego zaangażowania we współpracę rozwojową jest ***Ustawa o współpracy rozwojowej*** z dnia 16 września 2011 roku (Dz. U. z 2021 r. poz. 1425).

Dodatkowo, realizacja działań *Polskiej pomocy* odbywała się w oparciu o dokumenty kierunkowe:

- w 2020 roku *Wieloletni program współpracy rozwojowej na lata 2016-2020*, przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą 6 października 2015 roku oraz przygotowany na jego podstawie *Plan współpracy rozwojowej w 2020 roku*;
- w 2021 roku *Wieloletni program współpracy rozwojowej 2021–2030. Solidarność dla rozwoju* przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą 19 stycznia 2021 roku oraz przygotowany na jego podstawie *Plan współpracy rozwojowej w 2021 roku*.

Na mocy *Ustawy o współpracy rozwojowej*, przy Ministrze Spraw Zagranicznych, działa **Rada Programowa Współpracy Rozwojowej** – organ opiniodawczo-doradczy. W 2020 roku odbyły się dwa posiedzenia Rady III kadencji – 16 lipca i 17 grudnia. Na grudniowym posiedzeniu Rada pozytywnie zaopiniowała projekt *Wieloletniego programu współpracy rozwojowej na lata 2021–2030. Solidarność dla rozwoju*. W 2021 roku również odbyły się dwa posiedzenia

Rady III kadencji – 18 marca i 1 grudnia. Na grudniowym posiedzeniu Rada pozytywnie zaopiniowała projekt *Planu współpracy rozwojowej w 2022 roku*.

Realizacja zadań współpracy rozwojowej angażuje szereg podmiotów administracji publicznej, w szczególności Ministerstwo Finansów (MF), Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW), a od 2021 roku Ministerstwo Edukacji i Nauki (MEiN).

W Ministerstwie Spraw Zagranicznych realizacją zadań Ministra Spraw Zagranicznych z zakresu współpracy rozwojowej zajmuje się **Departament Współpracy Rozwojowej** (DWR).

W 2020 roku DWR opracował *Program współpracy Ministra Spraw Zagranicznych z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2021-2025*.

Wydatki na ODA podmiotów administracji rządowej w latach 2020-2021

2020	
Institucja	Kwota
Ministerstwo Finansów	1 874,06 mln PLN
Ministerstwo Spraw Zagranicznych (w tym konwoje humanitarne koordynowane przez FSM na kwotę 55 795 585 PLN)	751,18 mln PLN
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej ¹	487,33 mln PLN
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	33,59 mln PLN
Ministerstwo Klimatu i Środowiska	20,75 mln PLN
Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu	13,88 mln PLN
Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii	13,00 mln PLN
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	12,77 mln PLN
Ministerstwo Zdrowia	12,40 mln PLN
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	9,92 mln PLN
Narodowy Bank Polski	1,65 mln PLN
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	1,52 mln PLN
Ministerstwo Aktywów Państwowych	0,73 mln PLN
Ministerstwo Obrony Narodowej	0,72 mln PLN
Ministerstwo Infrastruktury	89 tys. PLN
Urząd Komunikacji Elektronicznej	38,7 tys. PLN

¹ Dane za 2020 rok były raportowane w 2021 przez Ministerstwo Edukacji i Nauki, które powstało 1 stycznia 2021 roku w wyniku połączenia Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej. Dane dotyczyły działań zarówno MNiSW, jak i MEN w 2020 roku.

2021

Institucja	Kwota
Ministerstwo Finansów	2 204,05 mln PLN
MSZ (w tym dodatkowa pomoc humanitarna, koordynowana przez FSM, na kwotę 17 237 090 PLN)	874, 42 mln PLN
Ministerstwo Edukacji i Nauki	523,70 mln PLN
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	73,31 mln PLN
Ministerstwo Klimatu i Środowiska	18,98 mln PLN
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	17,72 mln PLN
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	15,01 mln PLN
Ministerstwo Zdrowia	12,58 mln PLN
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	8,04 mln PLN
Ministerstwo Rozwoju i Technologii	6,24 mln PLN
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	2,51 mln PLN
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	1,92 mln PLN
Narodowy Bank Polski	1,41 mln PLN
Ministerstwo Sportu i Turystyki	0,74 mln PLN
Ministerstwo Obrony Narodowej	0,21 mln PLN
Ministerstwo Aktywów Państwowych	0,18 mln PLN
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	0,13 mln PLN
Ministerstwo Infrastruktury	0,09 mln PLN
Urząd Komunikacji Elektronicznej	4,5 tys. PLN

1.4. Spójność polityk na rzecz rozwoju

Spójność polityk na rzecz rozwoju (ang. *Policy Coherence for Development, PCD*) ma podstawy traktatowe (art. 208 Traktatu z Lizbony) oraz jest częścią szerszego procesu prowadzonego w ramach Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (ang. *The Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD*), jakim jest spójność polityk na rzecz zrównoważonego rozwoju, uważana za kluczowy element wdrażania Agendy 2030.

Celem Spójności polityk na rzecz rozwoju jest opracowanie i realizacja polityk przez państwa w taki sposób, aby uniknąć działań, które negatywnie wpływają na rozwój globalny oraz możliwości rozwoju innych państw (w tym krajów rozwijających się). Jednocześnie państwa powinny dążyć do pogodzenia celów krajowych z celami zrównoważonego rozwoju.

W latach 2020–2021 w zakresie spójności polityk na rzecz rozwoju kontynuowano realizację dotychczasowych obszarów priorytetowych, tj. walka z nielegalnymi przepływami finansowymi w zakresie unikania opodatkowania i prania pieniędzy (instytucja wiodąca: Ministerstwo Finansów) oraz upowszechnianie i wdrażanie standardów społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (instytucja wiodąca: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej).

Realizacja pierwszego obszaru priorytetowego wiązała się m.in. z udziałem Polski w inicjatywach OECD: *Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes, base erosion and profit shifting (BEPS)*, *Exchange of Information on Request (EOIR)*, jak również wdrażaniem standardu *The Automatic Exchange of Information (AEOI) for financial accounts*. W przypadku drugiego obszaru priorytetowego na uwagę zasługują działania dotyczące wdrażania globalnych łańcuchów dostaw².

W 2021 roku dodano nowe obszary priorytetowe, które były realizowane przez instytucje publiczne: walka z nielegalnym handlem zagrożonymi gatunkami roślin i zwierząt (instytucja wiodąca: Ministerstwo Klimatu i Środowiska), zrównoważone miasta i społeczności oraz klimat (w tym m.in. środowisko i morza) – są to obszary horyzontalne, koordynowane przez MSZ we współpracy z innymi resortami.

² Globalny łańcuch dostaw to sieć połączeń między dostawcami surowców, producentami i dystrybutorami. Obejmuje on wszystkie czynności związane z przepływem towarów i usług od dostawcy do odbiorcy.

2. Wielostronna współpraca rozwojowa

2.1. Współpraca z organizacjami międzynarodowymi

Współpraca wielostronna stanowi przeważającą część polskiej pomocy rozwojowej. Głównym kanałem przekazywania pomocy wielostronnej jest Unia Europejska. Dodatkowo, działania realizowane są za pośrednictwem innych organizacji międzynarodowych, przede wszystkim instytucji Systemu Narodów Zjednoczonych, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju oraz Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE).

Polska współtworzy **politykę rozwojową Unii Europejskiej**, między innymi poprzez udział swoich przedstawicieli w posiedzeniach Rady ds. Zagranicznych w formacie ministrów ds. współpracy rozwojowej oraz aktywne uczestnictwo w pracach grup roboczych Rady.

W latach 2020-2021 na forum grupy roboczej ds. współpracy rozwojowej (ang. *Working Party on Development Cooperation, CODEV*) wypracowano konkluzje Rady wyznaczające kierunki unijnej polityki rozwojowej, w tym konkluzje ws. odpowiedzi *Team Europe*³ na pandemię COVID-19 oraz konkluzje ws. znaczenia wody w działaniach zewnętrznych UE. W pracach nad konkluzjami Rady Polska zabiegała o uwzględnienie priorytetów polskiej polityki zagranicznej, w tym priorytetów programowych *Polskiej pomocy*, a także o stosowanie w dokumentach sformułowań zgodnych z traktatami UE.

W 2020 roku na forum Unii Europejskiej prowadzono prace nad projektem rozporządzenia ustanawiającym **Instrument Sąsiedztwa, Rozwoju i Współpracy Międzynarodowej – Globalny Wymiar Europy** (ang. *The Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument – Global Europe – NDICI-GE*), który miał zastąpić szereg dotychczasowych instrumentów finansowania działań zewnętrznych UE. Podczas negocjacji Polska zwracała szczególną uwagę na: konieczność priorytetowego traktowania państw objętych polityką sąsiedztwa UE, potrzebę współpracy ze wszystkimi krajami rozwijającymi się (w tym z krajami o średnim poziomie rozwoju), uwzględnienie wiedzy i doświadczenia wszystkich państw członkowskich we wdrażaniu unijnych programów pomocowych. W 2021

³ *Team Europe* (pol. Drużyna Europy) — inicjatywa Unii Europejskiej, stanowiąca kolektywne podejście i połączenie działań rozwojowych UE, państw członkowskich i ich właściwych instytucji finansowych oraz agencji wdrażających, jak również europejskich instytucji finansowych na rzecz walki ze skutkami COVID-19 w państwach rozwijających się.

roku Polska kontynuowała udział w pracach komitetu ds. NDICI-GE mających na celu wdrożenie regionalnych i tematycznych programów w ramach tego instrumentu.

Polska jest zaangażowana w finansowanie **Europejskiego Funduszu Rozwoju (EFR)**, przy pomocy którego Unia Europejska wspiera współpracę na rzecz rozwoju krajów Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP). EFR jest instrumentem pozabudżetowym, finansowanym ze składek państw członkowskich UE. Wkład Polski do 11. edycji EFR w latach 2014–2020, wyniósł łącznie 612,36 mln EUR (2,1% budżetu EFR). W 2020 roku Polska wpłaciła na rzecz EFR 92 mln EUR. W ramach nowych Wieloletnich Ram Finansowych 2021-2027 instrument ten został włączony do budżetu UE jako część nowego Instrumentu Sąsiedztwa, Rozwoju i Współpracy Międzynarodowej. W 2021 roku Polska wpłaciła na rzecz EFR 79,79 mln EUR.

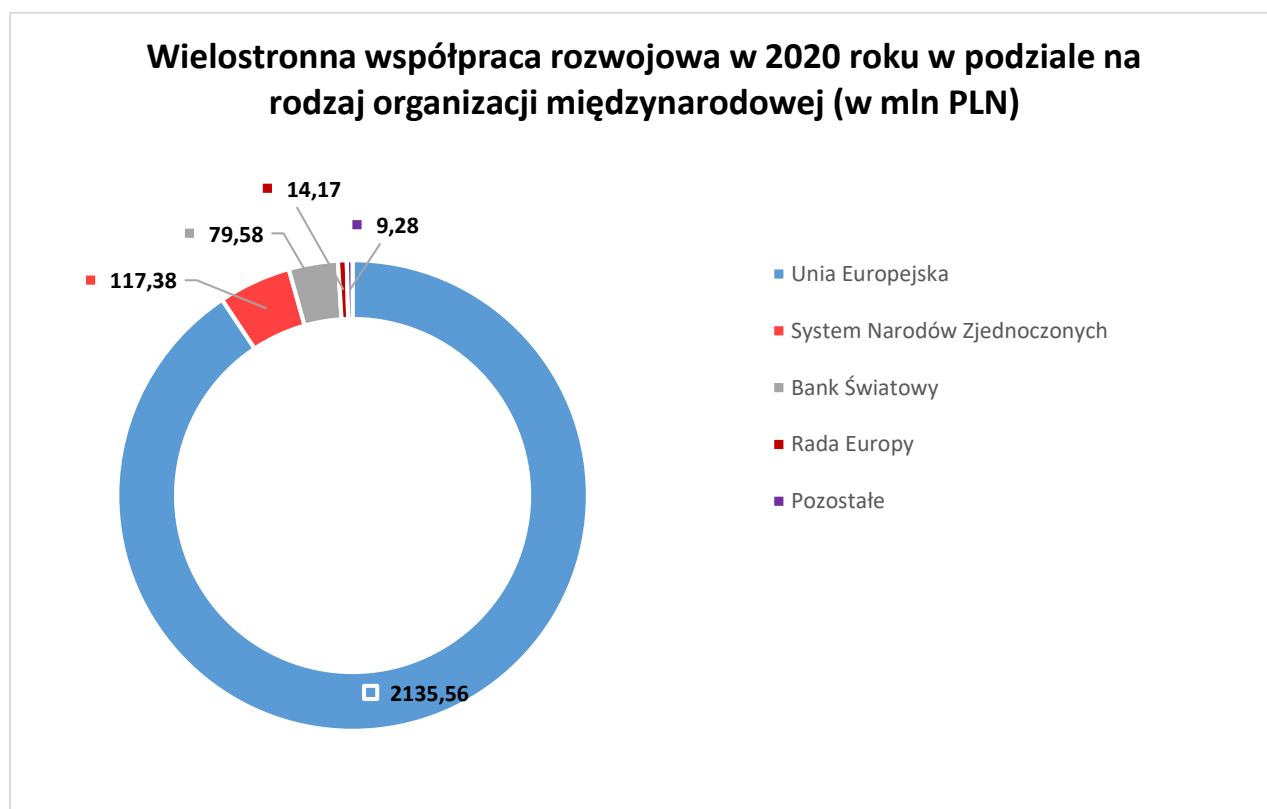
Ze względu na kończący się czas obowiązywania **Umowy o partnerstwie UE-AKP** (tzw. Umowa z Kotonu) Polska w latach 2020–2021 aktywnie angażowała się w prace uzgodnieniowe nad treścią nowej umowy. Tzw. umowa post-Kotonu ma objąć trzy główne obszary współpracy, tj. wymiar polityczny, gospodarczo-handlowy oraz pomocy rozwojowej oraz składać się z dokumentu bazowego i trzech osobnych protokołów dla poszczególnych regionów (Afryki, Karaibów i Pacyfiku). W procesie negocjacji Polska zabiegała o zapisy odzwierciedlające priorytety polityki zagranicznej RP, np. w kwestiach odnoszących się do migracji czy ochrony kompetencji wyłącznych państwa. Ze względu na długotrwały proces negocjacyjny konieczne stało się wprowadzenie środków przejściowych i przedłużenie obowiązywania poprzedniej umowy do czerwca 2023 roku.

W latach 2020–2021 roku Polska kontynuowała współpracę z **wielostronnymi bankami rozwoju**, przede wszystkim z Grupą Banku Światowego (ang. *The World Bank Group, WBG*), Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI) oraz Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju (EBOR), zarówno poprzez stałe wpłaty członkowskie, jak i udział w funduszach powierniczych. Celem tej współpracy jest pobudzenie inwestycji rozwojowych w krajach partnerskich *Polskiej pomocy*. W Partnerstwie Wschodnim temu celowi służył udział Polski w Funduszu E5P (ang. *Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Trust Fund*) oraz Funduszu EPTATF (ang. *Eastern Partnership Technical Assistance Trust Fund*), a tym samym wsparcie inwestycji EBI i EBOR z zakresu infrastruktury transportowej, środowiskowej i energetycznej w Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii i na Ukrainie.

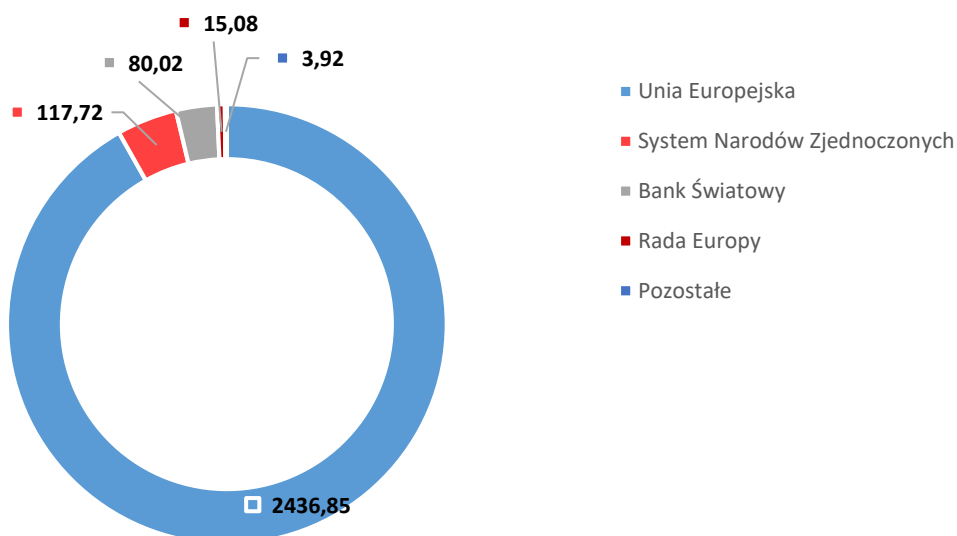
W związku z wpłatą 50 mln EUR dokonaną w 2017 roku na Inicjatywę na rzecz Wzmocnienia Gospodarczego (ang. *Economic Resilience Initiative, ERI*) Europejskiego Banku

Inwestycyjnego, w latach 2020-2021 Polska uczestniczyła w kształtowaniu projektów inwestycyjnych EBI. Miały one na celu walkę z kryzysem migracyjnym oraz wspieranie zrównoważonego wzrostu gospodarczego i spójności społecznej w krajach południowego sąsiedztwa UE oraz na Bałkanach Zachodnich.

Zgodnie z celami polskiej polityki zagranicznej oraz tematycznymi priorytetami polskiej współpracy rozwojowej Polska kontynuowała wsparcie agencji, funduszy i instytucji realizujących programy oparte na poszanowaniu zasad demokracji, praw człowieka i dobrego rządzenia oraz działających w krajach priorytetowych *Polskiej pomocy*. **Wpłaty wielostronne** do budżetów ogólnych organizacji międzynarodowych pozwalały na dopełnienie zakresu geograficznego *Polskiej pomocy* i przekazywanie wsparcia do państw zakwalifikowanych do grona najbardziej potrzebujących (ang. *Least Developed Countries, LDCs*), a także umożliwiły zaangażowanie się w regionach o niskim poziomie bezpieczeństwa.

Wielostronna współpraca rozwojowa w 2021 roku w podziale na rodzaj organizacji międzynarodowej (w mln PLN)

2.2. Koordynacja współpracy bliźniaczej – Twinning i TAIEX

Polska administracja publiczna aktywnie wykorzystuje unijne programy współpracy rozwojowej do wspierania państw sąsiadujących z UE w reformowaniu ich sektora publicznego, a w szczególności w budowaniu nowoczesnej administracji opartej na polskich standardach i doświadczeniach, poprzez tzw. współpracę bliźniaczą – Twinning oraz TAIEX (ang. *Technical Assistance and Information Exchange*).

Beneficjentami Twinningu i TAIEX są przede wszystkim państwa korzystające z instrumentów finansowych Komisji Europejskiej – Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (ang. *Instrument for Pre-accession Assistance, IPA*) – głównie państwa bałkańskie, a także Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa (ang. *European Neighbourhood Instrument, ENI*) – głównie państwa Partnerstwa Wschodniego, niektóre państwa Bliskiego Wschodu oraz Afryki Północnej. Poza tym programy Twinning i TAIEX stopniowo rozszerzają obszar swojego oddziaływania na pozostałe państwa Afryki i Azji.

Pomocy świadczonej przez polskie jednostki za pośrednictwem instrumentów Twinning i TAIEX nie zalicza się do polskiej Oficjalnej Pomocy Rozwojowej (ang. *Official Development Assistance, ODA*). Tym samym administracja państwowa, korzystając z funduszy spoza budżetu państwa, przyczynia się do budowania stabilności politycznej i gospodarczej oraz zacieśniania partnerskich relacji z państwami beneficjentami, co jest ważnym celem polskiej polityki zagranicznej.

W 2020 roku polskie instytucje publiczne wygrały 8 projektów twinningowych o łącznym budżecie 11,35 mln EUR. Był to najlepszy wynik od 10 lat. Projekty były realizowane w następujących krajach:

1. Białoruś – Ministerstwo Finansów - Krajowa Administracja Skarbowa (polityka celna);
2. Bośnia i Hercegowina – Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa (kwestie fitosanitarne);
3. Gruzja – Ministerstwo Infrastruktury (transport kolejowy);
4. Gruzja – Główny Urząd Miar (metrologia i standaryzacja – projekt nie został ostatecznie zrealizowany);
5. Mołdawia – Główny Urząd Geodezji i Kartografii (geodezja i kartografia);
6. Mołdawia – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (rozwój rolnictwa i bezpieczeństwo żywności);
7. Ukraina – Narodowy Bank Polski (reformy Banku Centralnego Ukrainy);
8. Ukraina – Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa (kontrola nad żywnością modyfikowaną genetycznie – GMO).

W ramach TAIEX polscy eksperci uczestniczyli w 2020 roku w realizacji około 100 misji eksperckich, przede wszystkim pomagając w reformach administracji krajów Partnerstwa Wschodniego oraz Bałkanów Zachodnich.

W 2021 roku polskie instytucje publiczne wygrały 5 konkursów twinningowych na kwotę 7,5 mln EUR. Na szczególną uwagę zasługują projekty w krajach, w których dotychczas Polska nie świadczyła takiej pomocy, tj. w Jordanii i Maroku.

Polskie instytucje wygrały konkursy twinningowe w następujących krajach:

1. Gruzja – Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (bezpieczeństwo drogowe);
2. Jordania – Najwyższa Izba Kontroli (audyt środków publicznych);
3. Maroko – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (ochrona praw konsumenta);

4. Serbia – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (ochrona praw konsumenta);
5. Serbia – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (reformy rynków produktów rolnych).

W 2021 roku w ramach TAIEX polscy eksperci zaangażowani byli w około 80 mini projektów, głównie w państwach Partnerstwa Wschodniego i na Bałkanach.

W latach 2020 i 2021 Polska należała do państw Unii Europejskiej najaktywniej korzystających z tej formy współpracy rozwojowej.

2.3. Angażowanie sektora prywatnego do realizacji celów współpracy rozwojowej – Polish Challenge Fund

POLISH **CHALLENGE** **FUND**

Chcąc rozwijać zaangażowanie polskich przedsiębiorców w realizację celów polityki rozwojowej w 2019 roku MSZ uruchomił pilotażowy program grantowy we współpracy z Programem Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (ang. *United Nations Development Programme, UNDP*) pod nazwą **Polish Challenge Fund (PCF)**. PCF to narzędzie angażowania sektora prywatnego do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030. Jego założeniem jest umożliwienie transferu polskiego know-how, technologii i innowacyjnych rozwiązań w obszarze zielonych technologii i technologii informacyjno-komunikacyjnych (ang. *information and communication technologies, ICT*) do krajów partnerskich *Polskiej pomocy*.

Wdrożenie pierwszej fazy projektu trwało do końca kwietnia 2021 roku, na terenie Ukrainy i Białorusi. W 2020 roku uruchomiono dwa nabory do konkursów, w których dofinansowano 5 inicjatyw o wartości 196 770 USD (edycja marcowa) oraz 5 kolejnych inicjatyw o wartości 191 700 USD (edycja czerwcową). Ta ostatnia pn. **Polish Challenge Fund – Boost Solution** miała na celu przeciwdziałanie negatywnym skutkom pandemii COVID-19. Projekty zostały zrealizowane do kwietnia 2021 roku.

Dzięki sukcesowi pilotażowego programu PCF, podjęto decyzję o kontynuacji współpracy z UNDP. Od 1 maja 2021 roku rozpoczęto realizację **Polish-UNDP Partnership (PUP): Innovative Solutions for the SDGs**. Środki pozostałe z poprzedniej edycji zostały przekazane do budżetu PUP i uzupełniły wkład wniesiony przez Polskę w maju 2021 roku. Łączna kwota do wykorzystania w ramach nowego programu wyniosła 605 390 USD.

Głównym celem PUP, który został podpisany 29 kwietnia 2021 roku było wniesienie polskiego doświadczenia i innowacyjnych rozwiązań w zakresie celów zrównoważonego rozwoju do krajów partnerskich. Rada Projektu wybrała następujące kraje priorytetowe: Gruzja, Mołdawia i Ukraina. Początkowo okres realizacji PUP przewidziano od maja 2021 roku do września 2022 roku⁴.

Dwa główne komponenty współpracy

w ramach PUP to PCF oraz *Knowledge Management (KM)*.

Pomimo trwającej pandemii i szeregu ograniczeń nałożonych w regionie, projekt PCF był prowadzony sprawnie dzięki uruchomieniu dwóch kolejnych naborów wniosków w czerwcu i październiku 2021 (*calls for proposals*), w wyniku których nagrodzono w sumie 11 nowych inicjatyw, w tym 4 wdrażanie w Ukrainie, 4 w Gruzji i 3 w Mołdawii. Nagrody w obu konkursach wyniosły łącznie 427 879 USD.

Drugi komponent projektu, *Knowledge Management*, koncentruje się na gromadzeniu zdobytych doświadczeń i dzieleniu się nimi z szerszą grupą odbiorców w oparciu o opracowany system gromadzenia danych (od wnioskodawców do użytkowników końcowych) oraz uruchomienie strony internetowej www.polishchallengefund.org.

⁴ W czerwcu 2022 roku przedłużono umowę do 31 sierpnia 2023 roku.

3. Dwustronna pomoc rozwojowa

Dwustronna współpraca rozwojowa to pomoc rozwojowa i humanitarna świadczona bezpośrednio na rzecz danego państwa partnerskiego. Najczęstszą formą tej współpracy są projekty i zadania realizowane przez polskie organizacje pozarządowe, organy administracji centralnej, jednostki samorządu terytorialnego lub placówki dyplomatyczne.

W 2020 roku polska dwustronna pomoc rozwojowa była skierowana głównie do 12 krajów priorytetowych wyszczególnionych w *Wieloletnim Programie Współpracy Rozwojowej na lata 2016–2020* – Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Ukrainy, Etiopii, Kenii, Senegal, Tanzanii, Ugandy, Libanu, Mjanmy i Palestyny. Jednocześnie pomoc dwustronna była adresowana do innych biorców ODA, znajdujących się na liście krajów rozwijających się Komitetu Pomocy Rozwojowej OECD (DAC).

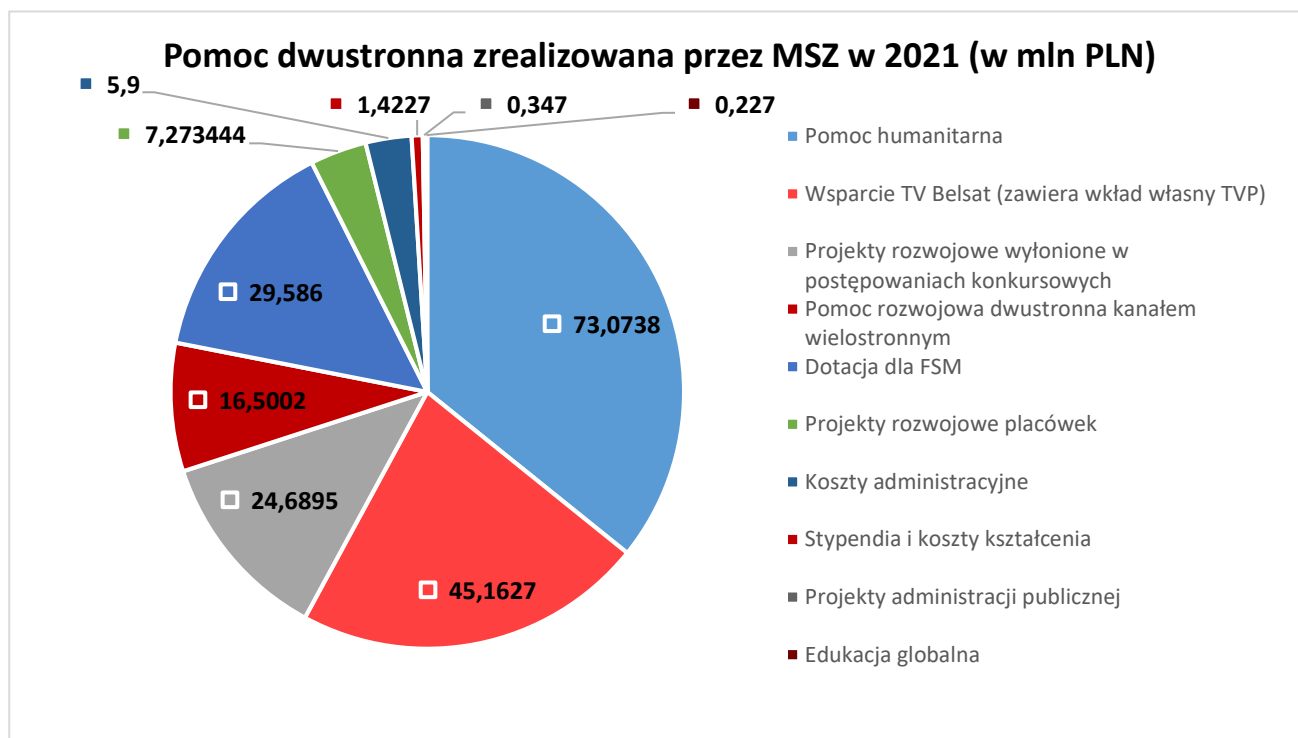
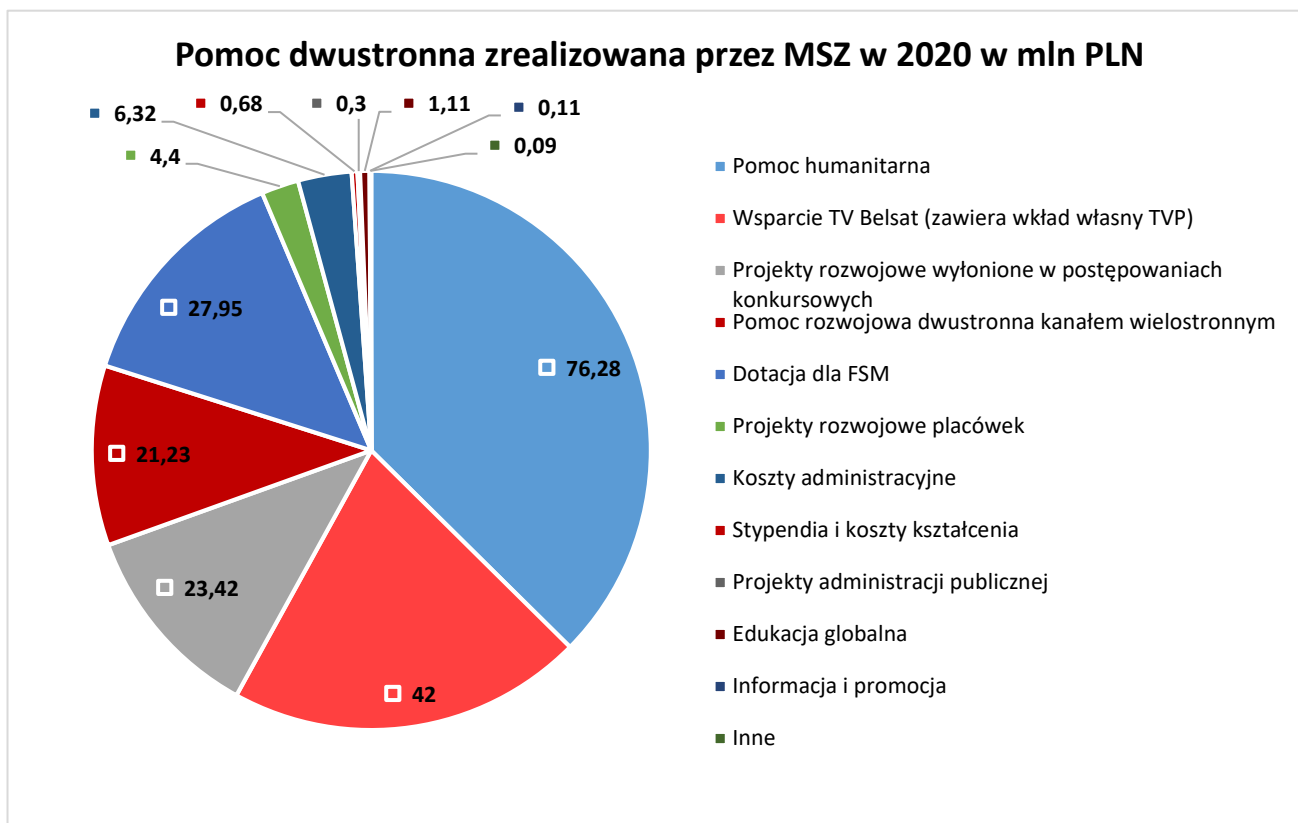
W 2021 roku ponad połowa środków w ramach pomocy dwustronnej przeznaczona została na projekty w krajach Partnerstwa Wschodniego, a ich wartość wyniosła 587 mln PLN. Polska zapewniła tam wsparcie przede wszystkim w obszarze dobrego rządzenia (w tym we wdrażaniu Umów Stowarzyszeniowych z UE), polityki społecznej oraz we wzmacnianiu lokalnego sektora prywatnego i w rozwoju przedsiębiorczości.

Inicjatywy zrealizowane w Afryce i na Bliskim Wschodzie dotyczyły opieki medycznej (w tym opieki specjalistycznej), ratownictwa medycznego, dostępu do edukacji (w tym edukacji zawodowej). Wspierały także osoby zagrożone wykluczeniem, ułatwiając im dostęp do usług społecznych i aktywizację zawodową. W Palestynie kontynuowano działania budujące kompetencje w dziedzinie ratownictwa, natomiast w Kenii wzmacniające rozwój straży pożarnej.

Najważniejszymi **narzędziami dwustronnej współpracy rozwojowej** finansowanymi lub współfinansowanymi przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych w latach 2020–2021 były:

- konkursy Ministra Spraw Zagranicznych;
- projekty wdrażane przez polskie placówki zagraniczne;
- działania realizowane przez Fundację Solidarności Międzynarodowej;
- programy stypendialne;
- projekty realizowane przez organy administracji rządowej;
- Akademia Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego;

- pomoc dwustronna udzielona kanałem wielostronnym⁵.

⁵ Są to wpłaty do organizacji międzynarodowych (tzw. *earmarked contributions*), które według metodologii statystycznej OECD DAC wpisują się w pomoc dwustronną, ponieważ są kierowane na konkretne obszary geograficzne lub tematyczne, a nie wpłacane do budżetu ogólnego organizacji, co charakteryzuje pomoc wielostronną.

3.1. Konkursy dotacyjne Ministra Spraw Zagranicznych

Ministerstwo Spraw Zagranicznych corocznie ogłasza konkursy dotacyjne na projekty pomocowe, których odbiorcami są społeczeństwa państw objętych polską współpracą rozwojową, w tym przede wszystkim państw priorytetowych.

Zasady postępowania dotacyjnego zdefiniowane są każdorazowo w regulaminie konkursu, w którym określone są państwa – adresaci pomocy, cele i priorytety podejmowanych działań, kryteria oceny ofert, a także zasady ich oceniania. Propozycje projektów mogą składać zarejestrowane w Polsce organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, publiczne i niepubliczne szkoły wyższe, instytuty badawcze, Polska Akademia Nauk i jej jednostki organizacyjne. Wymagane jest posiadanie przez oferenta partnera lokalnego w kraju partnerskim, we współpracy z którym będzie realizowany projekt.

W 2020 roku z uwagi na globalną sytuację w kraju i na świecie spowodowaną pandemią COVID-19, decyzją Ministra Spraw Zagranicznych:

- konkurs *Polska pomoc rozwojowa 2020* został zakończony bez wyłaniania ofert do sfinansowania;
- ogłoszony został dedykowany konkurs ***Polska pomoc humanitarna i rozwojowa w odpowiedzi na pandemię COVID-19***. Dotacje celowe zostały przyznane na realizację 9 projektów w łącznej kwocie 6 738 587 PLN (z czego wydatkowano 6 697 227 PLN);
- konkurs ***Edukacja globalna 2020*** został zakończony bez wyłaniania oferty do sfinansowania. W związku z sytuacją pandemiczną i ograniczeniami w przemieszczaniu się oraz reżimem sanitarnym przeprowadzenie działań w zakładanej formie było niemożliwe (zadanie konkursowe polegało na zorganizowaniu 5 wydarzeń edukacyjnych na terenie Polski na temat idei CZR z wykorzystaniem interaktywnego stoiska edukacyjno-informacyjnego).

W 2021 roku w konkursie ***Polska pomoc rozwojowa 2021*** decyzją Ministra Spraw Zagranicznych dotacje zostały przyznane na realizację 50 projektów. Łączna wartość dotacji w 2021 roku wyniosła 24 835 741 PLN. 13 z nich to projekty dwuletnie, zaplanowane do realizacji w latach 2021-2022, natomiast 12 to projekty trzyletnie, które będą realizowane w latach 2021-2023.

W konkursie ***Pomoc humanitarna 2021*** dotacje zostały przyznane na realizację 10 projektów w łącznej kwocie 9 422 877 PLN w 2021 roku. Były one kontynuowane w roku 2022.

Ogłoszony został również konkurs **Zapewnienie wkładów własnych na realizację projektów humanitarnych w krajach Bliskiego Wschodu i Afryki, finansowanych ze źródeł innych niż budżet RP 2021**, w wyniku którego dofinansowanie otrzymały 3 projekty na łączną kwotę 425 641 PLN.

Rozstrzygnięto również konkurs **Edukacja globalna 2021 – finansowanie projektów będących częścią przedsięwzięcia współfinansowanego ze źródeł innych niż budżet RP**.

Dofinansowanie przyznano 5 projektom. Łączna wartość dotacji w 2021 roku wyniosła 228 660 PLN. 4 projekty były kontynuowane w 2022 roku.

3.2. Projekty polskich placówek dyplomatycznych

Projekty wdrażane przez polskie placówki dyplomatyczne realizowane są zarówno w państwach priorytetowych *Polskiej pomocy*, jak i w innych krajach rozwijających się czy potrzebujących wsparcia.

W 2020 roku były to: Armenia, Białoruś, Bośnia i Hercegowina, Burundi, Egipt, Etiopia, Gambia, Gruzja, Indonezja, Jordania, Kambodża, Kenia, Liban, Macedonia Północna, Meksyk, Mjanma, Mołdawia, Palestyna, RPA, Senegal, Serbia, Syria, Tadżykistan, Tanzania, Tunezja, Uganda, Ukraina, Uzbekistan, Wietnam i Zambia, natomiast w 2021: Albania, Armenia, Bośnia i Hercegowina, Burundi, Egipt, Etiopia, Grecja, Gruzja, Indonezja, Irak, Jordania, Kambodża, Kenia, Liban, Liberia, Macedonia Północna, Madagaskar, Maroko, Mjanma, Mołdawia, Nigeria, Pakistan, Palestyna, Papua-Nowa Gwinea, RPA, Rwanda, Senegal, Serbia, Sierra Leone, Syria, Tanzania, Uganda, Ukraina, Uzbekistan, Wietnam i Zambia.

Inicjatywy są przygotowywane wspólnie z miejscowymi partnerami, tj. organizacje pozarządowe, ośrodki wyznaniowe, instytucje użyteczności publicznej oraz administracja szczebla centralnego i lokalnego. Ich celem jest zaspokojenie określonych potrzeb miejscowej ludności.

W 2020 roku polskie placówki zagraniczne zrealizowały 88 projektów (w tym: 52 w Afryce, na Bliskim Wschodzie, w Azji i Bałkanach Zachodnich, 36 w państwach Partnerstwa Wschodniego), na łączną kwotę ponad 6,9 mln PLN. Natomiast w 2021 roku było to 101 projektów (w tym 27 w Afryce, po 26 w krajach Partnerstwa Wschodniego oraz na Bliskim Wschodzie, po 9 w Azji i na Bałkanach, 3 w Oceanii, a także 1 w Ameryce Płd.), na łączną kwotę niemal 8 mln PLN.

Inicjatywy rozwojowe służyły wzmocnieniu systemów opieki zdrowotnej, wsparciu osób niepełnosprawnych, migrantów, bezdomnych oraz ofiar przemocy i handlu ludźmi m.in. w zakresie aktywizacji zawodowej i edukacji. Podjęto działania służące wzmocnieniu systemów zarządzania kryzysowego, zwiększeniu dostępu społeczności lokalnych do usług komunalnych i społecznych. Kontynuowane były inicjatywy na rzecz rozwoju i zwiększania dostępu do edukacji na wszystkich poziomach nauczania. Prowadzono specjalistyczne szkolenia i badania naukowe, rozwijano przedsiębiorczość i aktywizację zawodową, szczególnie wśród kobiet i ludzi młodych, startujących na rynku pracy. Podjęto działania służące ochronie środowiska naturalnego i zachowaniu bioróżnorodności ekosystemów, jak również wsparciu rozwoju zielonych technologii. W regionach szczególnie dotkniętych suszą placówki zrealizowały projekty służące zapewnieniu stałego dostępu do wody pitnej.

Projekty humanitarne, przygotowane w odpowiedzi na kryzys pandemiczny, wspierały walkę z pandemią i przyczyniały się do łagodzenia jej społeczno-ekonomicznych skutków. Dostarczono sprzęt medyczny, środki ochrony osobistej oraz płyny do dezynfekcji do placówek służby zdrowia, a także pakiety higieniczne dla ludności cywilnej.

Przykładowy projekt: *Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci cierpiących na autyzm w Kambodży*

Wartość projektu 93 485 PLN

Projekt został zrealizowany w 2020 roku we współpracy z kambodżańską organizacją pozarządową Hands of Hope Community. Był kontynuacją działań zainicjowanych przez Ambasadę RP w Bangkoku w 2019 roku. Służył wsparciu integracji społecznej oraz edukacji osób ze spektrum autyzmu. Został przygotowany w reakcji na bardzo trudną sytuację dzieci ze spektrum autyzmu w Kambodży. Lekarze pediatrzy nie potrafią go diagnozować, często ignorują problem lub nieprawidłowo go rozpoznają (jako upośledzenie umysłowe). Wiele rodzin z dziećmi autystycznymi również żyje w nieświadomości tego problemu. Placówki edukacyjne są niedostosowane do potrzeb takich dzieci, a te są dyskryminowane w szkołach.

Fot. Chan Sarin/ Hands of Hope Community

Polska inicjatywa wpisała się w działania innych darczyńców lokalnych i międzynarodowych (UNICEF) oraz aktywność Ministerstwa Edukacji Kambodży. Do udziału w projekcie wytypowano 5 publicznych szkół podstawowych, do których uczęszczają uczniowie ze spektrum autyzmu i innymi formami niepełnosprawności. W każdej ze szkół uczy się obecnie ok. 200 uczniów, z czego ok. 25% stanowią uczniowie z niepełnosprawnościami.

Dzięki *Polskiej pomocy* (w zależności od potrzeb konkretnej placówki) wyremontowano i wyposażono klasy w specjalistyczne meble i maty podłogowe, dostosowano klasy szkolne i otoczenie do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, wyremontowano elewację budynku, odnowiono i dostosowano infrastrukturę sanitarną, wybudowano podjazdy dla wózków inwalidzkich oraz wybudowano integracyjne place zabaw. Oprócz poprawy infrastruktury, projekt miał na celu zachęcanie uczniów do większej integracji, w czym pomogły zakupione materiały edukacyjne i szkoleniowe. W rezultacie znacząco poprawiono sytuację ok. 350 dzieci cierpiących na zaburzenia ze spektrum autyzmu oraz na inne formy niepełnosprawności.

Ze względu na wybuch pandemii COVID-19 zakres działań został rozszerzony także o kwestie edukacji dzieci, ich rodzin oraz nauczycieli o zasadach higieny oraz wyposażono szkoły w środki antybakteryjne i dezynfekcyjne.

Przykładowy projekt: *Kraina Sióstr 2 – polecyjne świetlice dla dziewcząt i chłopców w Mtae*

Wartość projektu: 29 999 PLN

W górach Usambara w Tanzanii wiele dziewcząt nie ma warunków pozwalających na naukę i odrabianie lekcji. Nawet małe dzieci, po powrocie ze szkoły, są angażowane w obowiązki domowe i opiekę nad młodszym rodzeństwem. Powoduje to dużo mniejszą frekwencję szkolną wśród dziewcząt niż chłopców, ponieważ nieprzygotowane do lekcji dziewczęta często nie pojawiają się w szkole ze strachu przed karą lub ze wstydu. Na niską frekwencję ma wpływ brak dostępu do książek, pomocy naukowych czy niezaangażowanie rodziców w proces edukacyjny.

Dzięki projektowi, zrealizowanemu w 2021 roku przez Ambasadę RP w Dar es Salaam, dokonano remontu budynków przeznaczonych na świetlice w wiosce Mtae, zakupiono do nich meble, a także wyposażono biblioteczkę i zadbano o pomoce szkolne (podręczniki, przybory szkolne, itd.). Podjęte działania przyniosły pozytywne rezultaty, w tym zwiększenie liczby dzieci przebywających w świetlicy (ok. 300 dzieci dziennie). Stworzono przestrzeń do nauki, wymiany wiedzy, dyskusji wśród dzieci oraz kąciak gastronomiczny z ciepłymi napojami i zdrowymi przekąskami, zapewniającymi energię do nauki i koncentracji. Pośrednio projekt wzmacnia pozycję kobiet w regionie Mtae – poprzez lepsze wykształcenie i przygotowanie do pracy zawodowej młode kobiety stały się bardziej świadomymi matkami oraz członkami lokalnej społeczności.

Fot. Michał Dzikowski

3.3. Solidarni z Białorusią – pomoc dla białoruskiego społeczeństwa

W 2020 roku Białoruś była świadkiem jednej z największych mobilizacji społecznych w swojej historii. Po wyborach prezydenckich, które odbyły się 9 sierpnia, tysiące ludzi w całym kraju wyszło na ulice, aby pokojowo protestować przeciwko fałszerstwom wyborczym. Domagali się zmiany systemu politycznego, wolnych wyborów i poszanowania praw człowieka. Władze zareagowały na protesty brutalnie, stosując przemoc i represje w skali znacznie większej niż miało to miejsce dotychczas. Wielu dziennikarzy, opozycjonistów i działaczy społecznych zostało uwięzionych lub zmuszonych do ucieczki za granicę. W rezultacie dramatycznie pogorszyła się sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka, podstawowych swobód i wolności na Białorusi.

Polska od samego początku wyrażała swoje **poparcie dla białoruskiego społeczeństwa**. Już w sierpniu 2020 roku został ogłoszony pakiet kompleksowej pomocy dla białoruskiego społeczeństwa, który obejmował trzy wymiary krótko i średnio-okresowe: społeczny – Pakiet pomocowy *Solidarni z Białorusią* o wartości 50 mln PLN; biznesowy – Program *Poland*.

Business Harbour dla białoruskich przedsiębiorców, którzy chcieliby przenieść się natychmiast z działalnością gospodarczą do Polski; ekonomiczny – średnio-okresowy *Ekonomiczny Plan dla Demokratycznej Białorusi*, zakładający przygotowanie całościowego planu wsparcia transformacji systemowej Białorusi.

Zarówno skala ogłoszonego wsparcia, jak i potrzeba szybkiego dotarcia do beneficjentów stanowiły ogromne wyzwanie. Wsparciem zostały objęte osoby poszkodowane i ich rodziny, studenci i naukowcy, organizacje pozarządowe, niezależne media i dziennikarze. Ważnym elementem było wprowadzenie ułatwień przy przekraczaniu granicy oraz pomoc w dostępie do rynku pracy w Polsce. Wdrożenie planowanych działań wymagało współpracy i zaangażowania wielu instytucji. Warunkiem realizacji było zapewnienie bezpieczeństwa zaangażowanych osób. Dodatkowym utrudnieniem była trwająca pandemia COVID-19.

W ramach pakietu pomocowego *Solidarni z Białorusią* dofinansowano kilkadziesiąt inicjatyw pomocowych na rzecz poszanowania praw człowieka oraz zapewnienia dostępu do obiektywnej informacji. Uruchomiono dedykowane programy stypendialne: Program stypendialny *Solidarni z Białorusią* oraz nową edycję Programu stypendialnego im. Konstantego Kalinowskiego w celu zapewnienia białoruskim studentom pomocy stypendialnej oraz zwolnień z kosztów kształcenia na polskich uczelniach wyższych. Inicjatywy pomocowe na rzecz białoruskiego społeczeństwa były podejmowane również we współpracy z wyspecjalizowanymi organizacjami międzynarodowymi. Zwiększone wsparcie uzyskali również realizatorzy projektu medialnego TV Bielsat – realizowanego przez dziennikarzy białoruskich zagranicznego kanału Telewizji Polskiej, który kierowany jest do widzów z Białorusi w celu zwiększenia dostępu do niezależnej informacji.

Pomoc udzielona w 2020 roku w ramach pakietu pomocowego *Solidarni z Białorusią* była kontynuowana w kolejnych latach. Celem naszych projektów jest niezmiennie wspieranie dążeń Białorusinów do zagwarantowania podstawowych praw i swobód na Białorusi.

3.4. Działania realizowane przez Fundację Solidarności Międzynarodowej

**Fundacja Solidarności
Międzynarodowej**

Fundacja Solidarności

Międzynarodowej (FSM) jest fundacją Skarbu Państwa pod honorowym patronatem Prezydenta RP. Prowadzi działania w zakresie współpracy

rozwojowej na rzecz innych państw. FSM wspiera demokrację, również na szczeblu lokalnym, w krajach przechodzących transformację systemową, okazując pomoc w prodemokratycznych przemianach społeczeństwom, a także wspierając przestrzeganie praw człowieka na świecie. Głównym obszarem działalności Fundacji są kraje Partnerstwa Wschodniego, zwłaszcza Ukraina, Białoruś, Gruzja i Mołdawia. FSM pełni również rolę polskiego punktu kontaktowego dla międzynarodowych misji obserwacji wyborów w ramach OBWE. W sytuacjach tego wymagających realizuje także działania humanitarne.

W latach 2020-2021 roku FSM wykonywała zadania z zakresu polskiej współpracy rozwojowej wdrażając program *Wsparcie Demokracji*. Na jego realizację otrzymała dotację na kwotę prawie 58 mln PLN (w 2020 roku 28 mln PLN, w 2021 roku 29,73 mln PLN). Fundacja korzystała także ze wsparcia MSZ w pozyskaniu środków od innych donatorów tj. Ministerstwo Spraw Zagranicznych Wielkiej Brytanii, Komisja Europejska (KE) oraz Amerykańska Agencja ds. Rozwoju Międzynarodowego (USAID), wzmacniając w ten sposób oddziaływanie polskiej współpracy rozwojowej. Fundacja prowadziła działania na rzecz społeczeństwa białoruskiego, Ukrainy, Mołdawii, Gruzji oraz Armenii.

Fundacja we współpracy z MSZ, Kancelarią Prezesa Rady Ministrów (KPRM), Państwową Strażą Pożarną (PSP), Agencją Rezerw Materiałowych (ARM) – od 23 lutego 2021 roku Rządową Agencją Rezerw Strategicznych (RARS) i innymi organami państwa oraz spółkami Skarbu Państwa organizowała konwoje z pomocą humanitarną, które były odpowiedzią na wybuch i zwalczanie skutków pandemii COVID-19.

Działania na rzecz społeczeństwa białoruskiego

W 2020 roku równoległe do działań w celu zwalczania skutków pandemii COVID-19 wspierano projekty na rzecz społeczeństwa obywatelskiego, zwiększenia dostępu do niezależnej informacji oraz działania, których celem była obserwacja prezydenckiej kampanii wyborczej oraz monitorowanie naruszeń związanych z kampanią oraz procesem wyborczym.

W ramach ogłoszonego w sierpniu 2020 roku pakietu *Solidarni z Białorusią* fundacja zrealizowała kilkadziesiąt nowych projektów, których głównym adresatem były osoby represjonowane. Fundacja udzieliła również dodatkowego wsparcia dla stacji radiowych kierowanych do białoruskiego odbiorcy oraz zakończyła pierwszy etap tworzenia siedziby dla białoruskich niezależnych środowisk.

W 2021 roku istotnym obszarem zaangażowania była wolność słowa. Kontynuowano również pomoc dla osób zmuszonych do emigracji z przyczyn politycznych. W 2021 roku FSM udzieliło wsparcia organizacjom broniącym praw człowieka, osobom represjonowanym, niezależnym instytucjom edukacyjnym, organizacjom społecznym, środowiskom prodemokratycznym, a także niezależnym mediom.

Działania na rzecz Ukrainy

Przedstawicielstwo FSM w Kijowie w 2020 roku zrealizowało 4 projekty dotyczące reformy usług społecznych w *hromadach* (samorządach) oraz reformy szkolnictwa zawodowego. Przedmiotem podejmowanych działań było m.in. utworzenie systemu informacji o lokalnym rynku pracy, przygotowanie planów działań na rzecz rozwoju szkolnictwa zawodowego oraz opracowanie modelu jego finansowania. W efekcie współpracy powstał dokument programowy dot. wprowadzenia poradnictwa zawodowego do ukraińskiego systemu szkół powszechnych pt. *Vocational Orientation in the New Ukrainian School* stanowiący element programu *Nowa ukraińska szkoła*.

W 2021 roku fundacja kontynuowała wsparcie dla władz Ukrainy we wdrażaniu trzech dużych reform związanych z procesem decentralizacji – reformę usług społecznych, szkolnictwa zawodowego oraz ochrony i bezpieczeństwa ludności. Wsparcie było realizowane poprzez doradztwo na poziomie legislacyjnym, dostarczanie know-how oraz implementację określonych rozwiązań na poziomie lokalnym, we współpracy z partnerskimi *hromadami*. Fundacja zawarła 2 memoranda o współpracy ze Służbą ds. Sytuacji Nadzwyczajnych oraz z Państwową Agencją Ukrainy ds. Służby Cywilnej. Ponadto, Fundacja zrealizowała dwa projekty pilotażowe: pierwszy – dotyczący zarządzania jakością poprzez wdrożenie Wspólnej Metody Oceny (ang. *Common Assesement Framework*) w sektorze publicznym Ukrainy, drugi – doskonalący system wsparcia psychologicznego dla weteranów działań militarnych w Donbasie i ich rodzin.

Działania na rzecz Mołdawii

W ramach Funduszu Kryzysowego-COVID-19 powołanego przez Przedstawicielstwo FSM w Kiszyniowie w maju 2020 roku do ok. 30 szpitali na terenie Mołdawii, w tym w Naddniestrzu, trafiło 38 koncentratorów tlenu. U lokalnych przedsiębiorców zamówiono środki ochrony, w tym: maski, kombinezony oraz płyn do dezynfekcji, a także drobny sprzęt medyczny, który trafił do lokalnych placówek medycznych, samorządów i organizacji pozarządowych.

W 2021 roku FSM kontynuowało upowszechnianie podejścia LEADER⁶ w rozwoju obszarów wiejskich oraz program rewitalizacji i rozwoju miast. Oba procesy weszły w etap instytucjonalizacji, czyli przejmowania odpowiedzialności za wdrożenie danego podejścia i narzędzia rozwojowego przez instytucje państwowe i partnerów społecznych. Poza tymi dwoma programami, Przedstawicielstwo w Kiszyniowie kontynuowało działania na rzecz wzmacniania zaufania pomiędzy społecznościami lokalnymi z obu brzegów Dniestru. Fundacja niezmiennie promowała ideę rozwoju opartego na zasobach lokalnych, w których centrum znajdują się mieszkańcy danego terenu. W praktyce cel działań osiągnano poprzez angażowanie całych społeczności lokalnych, władz i organizacji, w kierunku poprawy warunków życia mieszkańców, a w dalszej perspektywie w celu zachęcenia Mołdawian do pozostania w kraju i tym samym rozwiązaniu jednego z kluczowych problemów tego kraju, jakim jest wyludnianie.

Działanie na rzecz Gruzji

Polska konsekwentnie wspiera proces decentralizacji, który pozwala mieszkańcom na większy udział w życiu samorządu i decydowanie o sprawach ważnych dla lokalnych społeczności. W jego ramach w 2020 roku Przedstawicielstwo FSM w Tbilisi zrealizowało projekt służący aktywizacji mieszkańców i budowaniu samorządowości gruzińskiej, np. uruchomiono cyfrowe centrum zasobów – narzędzie służące efektywnej komunikacji pomiędzy mieszkańcami a władzą lokalną.

W 2021 roku działania FSM skupiły się na budowaniu zaufania pomiędzy władzą a mieszkańcami oraz na wypracowaniu energoefektywnych rozwiązań dla administracji lokalnej.

⁶ W myśl podejścia LEADER lokalni mieszkańcy są najlepszymi ekspertami w dziedzinie kierowania rozwojem ich terytorium.

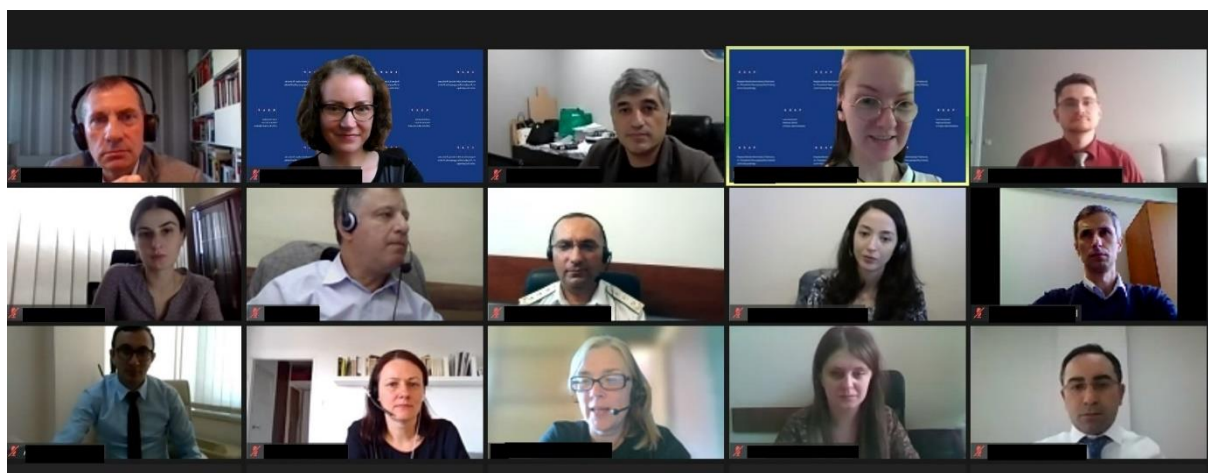
Działanie na rzecz Armenii

W 2021 roku fundacja rozpoczęła realizację projektów pilotażowych w Armenii. Ich celem było wsparcie osób poszkodowanych w konflikcie w Górskim Karabachu oraz edukacja prawna młodych ludzi i motywowanie ich do działań na rzecz zmian w systemie sądownictwa.

3.5. Akademia Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego

Program Akademii Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego (AAPPW) realizowany jest przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z Krajową Szkołą Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego i finansowany ze środków polskiej współpracy rozwojowej. Celem programu jest kształtowanie profesjonalnej kadry urzędniczej, stanowiącej zaplecze eksperckie niezbędne do wdrażania przemian w krajach Partnerstwa Wschodniego (PW). Przez pierwsze lata funkcjonowania Akademii (2011–2012) szkolenia były organizowane łącznie dla urzędników ze wszystkich państw PW. Od 2013 roku realizowane są również szkolenia uczestników z poszczególnych krajów, o tematyce dedykowanej również przeprowadzanym reformom lub związanych z zawartymi umowami międzynarodowymi.

W roku 2020 program AAPPW realizowany był w formule tygodniowych modułów szkoleniowych uwzględniających wykłady i warsztaty prowadzone przez doświadczonych ekspertów i praktyków. Z uwagi na ograniczenia wynikające z pandemii COVID-19, wszystkie szkolenia zostały zorganizowane w formie zdalnej.

Źródło: Krajowa Szkoła Administracji Publicznej

Zorganizowano jeden moduł „krajowy” (dla uczestników z jednego kraju), a w organizacji aktywny udział wzięli partner lokalny. W pilotażowym szkoleniu dotyczącym efektywności polityk publicznych, Krajowa Szkoła Administracji Publicznej zaprosiła do współpracy swój odpowiednik z Kutaisi tj. Zurab Zhvania School of Public Administration. Pozostałe moduły dotyczyły wdrażania zapisów Umów Stowarzyszeniowych/DCFTA dla przedstawicieli administracji rządowej Gruzji, Mołdawii i Ukrainy, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania korupcji przeprowadzono dla przedstawicieli administracji wszystkich krajów PW.

Program AAPPW w roku 2021 realizowany był w formule czterech tygodniowych modułów szkoleniowych uwzględniających wykłady i warsztaty prowadzone przez doświadczonych ekspertów i praktyków. Moduły dotyczyły zagadnień z zakresu działań antykorupcyjnych w administracji publicznej, umów stowarzyszeniowych z UE, systemu probacji i dozoru elektronicznego w wymiarze sprawiedliwości (jedynie dla uczestników z Armenii) oraz zarządzania zasobami ludzkimi w służbie cywilnej krajów PW.

W programie Akademii w 2021 roku uczestniczyli przedstawiciele kadry urzędniczej (średniego i wyższego szczebla) z Armenii, Azerbejdżanu, Gruzji, Mołdawii oraz Ukrainy, bez udziału przedstawicieli białoruskiej administracji publicznej. Z uwagi na ograniczenia wynikające z pandemii COVID-19, wszystkie szkolenia zostały zorganizowane w formie zdalnej. Oprócz zajęć szkoleniowych zorganizowano wirtualną wizytę w Muzeum Powstania Warszawskiego oraz sesję poświęconą funkcjonowaniu służby cywilnej w czasie pandemii. Otrzymała się również konferencja jubileuszowa z okazji 10 lat istnienia programu.

3.6. Projekty stypendialne

Polska pomaga młodzieży z państw rozwijających się, oferując stypendia oraz zwolnienia z kosztów nauki. Zagraniczni studenci na polskich uczelniach mają możliwość zdobycia wykształcenia, wiedzy i umiejętności w dziedzinach ważnych dla rozwoju społeczno-gospodarczego krajów swojego pochodzenia. Pobyt w Polsce sprzyja również poznaniu polskiej kultury, języka i zwyczajów, a także nawiązaniu kontaktów, które mogą być pomocne w rozwoju kariery zawodowej. Absolwenci mogą angażować się w budowanie relacji akademickich, społecznych i gospodarczych Polski z krajami partnerskimi.

Odsetek cudzoziemców studiujących w naszym kraju zwiększa się każdego roku. W 2020 roku w Polsce kształciło się blisko 85 tys., a w 2021 roku ponad 89 tys. zagranicznych studentów. Wśród nich największą grupę stanowili obywatele krajów rozwijających się,

zwłaszcza z Ukrainy i Białorusi. Zachętą do przyjazdu do Polski jest m.in. szeroka oferta stypendialna, w tym w ramach programów współfinansowanych ze środków przeznaczonych na współpracę rozwojową. Dla wielu zagranicznych studentów istotną wartością zapewnianą przez polskie uczelnie i środowisko akademickie jest poszanowanie praw i wolności człowieka.

Pomoc dla zagranicznych studentów jest także jednym z elementów wsparcia procesu umiędzynarodowienia polskiego szkolnictwa. Działania w tym zakresie należą do kompetencji Ministerstwa Edukacji i Nauki. Ważną rolę w ich implementacji odgrywa Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej oraz polskie uczelnie.

Program stypendialny im. Ignacego Łukasiewicza

Program stypendialny im. Ignacego Łukasiewicza został utworzony w 2015 roku, a w 2020 roku połączony z Programem im. Stefana Banacha. Celem programu było wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego krajów rozwijających się poprzez podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych ich obywateli. Umożliwiał on podjęcie studiów magisterskich w obszarze nauk ścisłych, przyrodniczych, technicznych, rolniczych, leśnych i weterynaryjnych.

Źródło: Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej

W 2020 roku oferta programu skierowana była w pierwszej kolejności do kilkunastu krajów priorytetowych Afryki, Azji oraz Ameryki Łacińskiej. W otwartym naborze kandydatów prowadzonym online przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej wpłynęło ponad 2 300 zgłoszeń. Najwięcej miejsc stypendialnych otrzymali kandydaci z Nigerii, Etiopii i Indonezji.

Pobyt stypendystów w Polsce rozpoczynał się od rocznego kursu przygotowującego do podjęcia studiów w jednej z czterech placówek dydaktycznych, takich jak: Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu Łódzkiego, Międzynarodowe Centrum Kształcenia Politechniki Krakowskiej, Szkoła Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Ośrodek Języka Polskiego i Kultury Polskiej Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. W roku 2020 w programie uczestniczyło 302 stypendystów.

Program stypendialny im. Stefana Banacha

Program stypendialny im. Stefana Banacha został utworzony w 2013 roku. Jego celem jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego krajów rozwijających się poprzez podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych ich obywateli.

W 2020 roku program pozwalał na podjęcie studiów magisterskich w obszarze nauk ścisłych, przyrodniczych, technicznych, rolniczych, leśnych i weterynaryjnych. Istniała również możliwość uzyskania stypendium na podjęcie studiów licencjackich.

W 2019 roku program kierowany był w pierwszej kolejności do krajów Partnerstwa Wschodniego oraz krajów Azji Centralnej. Ze względu na polskie przewodnictwo w Procesie Berlińskim, od roku akademickiego 2019/2020 umożliwiono ubieganie się o stypendia również obywatelom państw Bałkanów Zachodnich. Stypendyści mogli także uczestniczyć w rocznym kursie przygotowawczym do podjęcia nauki w Polsce.

Nabór kandydatów do udziału w programie prowadzony był przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej. Nowi stypendyści najczęściej wybierali studia na Politechnice Warszawskiej, Uniwersytecie Jagiellońskim oraz Politechnice Krakowskiej. Najchętniej wskazywane kierunki studiów to: architektura, informatyka, biochemia i elektronika. W roku 2020 w programie uczestniczyło łącznie 227 stypendystów.

W 2021 roku program został poszerzony o ofertę dostępną w ramach Programu stypendialnego im. Ignacego Łukasiewicza. Możliwość podjęcia studiów magisterskich w Polsce w obszarze nauk ścisłych, przyrodniczych, technicznych, rolniczych, leśnych i weterynaryjnych została udostępniona studentom z 36 państw: Angoli, Albanii, Argentyny, Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Bośni i Hercegowiny, Brazylii, Kolumbii, Etiopii, Gruzji, Indii, Indonezji, Iranu, Iraku, Jordanii, Kazachstanu, Kenii, Kosowa, Libanu, Meksyku, Mołdawii, Czarnogóry, Nigerii, Macedonii Północnej, Palestyny, Peru, Filipin, Senegalu, Serbii, RPA, Tanzanii, Tunezji, Ukrainy, Uzbekistanu, Wietnamu. Dodatkowo, studenci z państw Europy, Kaukazu Południowego i Azji Centralnej mieli możliwość podjęcia studiów również w dziedzinie nauk humanistycznych oraz nauk społecznych, za wyjątkiem kierunków filologicznych w zakresie języka ojczystego beneficjenta. Stypendyści mogli także uczestniczyć w rocznym kursie przygotowawczym do podjęcia studiów w Polsce. Nabór kandydatów prowadzony był przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej. Chęć udziału zgłosiło blisko 2,5 tys. zagranicznych studentów. W 2021 roku w programie uczestniczyło 464 stypendystów.

Programy stypendialne w ramach inicjatywy *Solidarni z Białorusią*

Zważywszy na sytuację na Białorusi po wyborach prezydenckich, Polska ogłosiła pakiet pomocowy dla białoruskiego społeczeństwa *Solidarni z Białorusią*. Jednym z jego elementów była pomoc dla studentów i naukowców, którzy zostali pozbawieni możliwości kontynuowania nauki i pracy w swoim kraju. Ze względu na sytuację polityczną Polska zaoferowała im m.in. pomoc stypendialną, nieodpłatne studia oraz kursy przygotowawcze do rozpoczęcia nauki na polskich uczelniach. W ramach inicjatywy *Solidarni z Białorusią* zostały dofinansowane dwie inicjatywy: Program stypendialny *Solidarni ze studentami* realizowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej we współpracy z Konferencją Rektorów Akademickich Szkół Polskich oraz Program stypendialny im. Konstantego Kalinowskiego realizowany przez Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego. Do końca 2020 roku pomoc uzyskało łącznie ponad 1,2 tys. beneficjentów.

W 2021 roku kontynuowana była pomoc dla studentów i naukowców z Białorusi, którzy ze względu na sytuację polityczną zostali pozbawieni możliwości kontynuowania nauki i pracy w swoim kraju. Polska oferowała im m.in. pomoc stypendialną, nieodpłatne studia oraz kursy przygotowawcze do rozpoczęcia nauki na polskich uczelniach. W ramach Programu stypendialnego im. Konstantego Kalinowskiego realizowanego przez Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego w 2021 roku pomocą stypendialną objęto blisko 700 beneficjentów. Mieli oni możliwość zdobycia wykształcenia na poziomie europejskim w ramach swobody badań naukowych obecnej w państwie demokratycznym.

3.7. Projekty realizowane przez organy polskiej administracji rządowej

Projekty realizowane przez organy polskiej administracji rządowej służą wsparciu reform oraz wzmocnieniu instytucjonalnemu w państwach priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej. Przedsięwzięcia te realizowane są najczęściej wspólnie z odpowiednikami polskich resortów, co umożliwia wprowadzanie systemowych rozwiązań oraz długofalowych i trwałych zmian.

W latach 2020-2021 roku organy polskiej administracji rządowej i jednostki im podległe zrealizowały 33 projekty dofinansowane z rezerwy celowej MSZ na łączną kwotę 13 658 740 PLN, z tego 2 w Armenii, 9 w Gruzji, 5 w Mołdawii, 13 w Ukrainie oraz 4 w Libanie.

Przykładowy projekt: *Wsparcie administracji publicznej w Mołdawii w zrównoważonym rozwoju obszarów miejskich poprzez skuteczną realizację programów i projektów rozwoju miast*

Wartość projektu: 217 180 PLN

Projekt stanowił odpowiedź polskiego Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej na aktualne wyzwania Ministerstwa Rolnictwa, Rozwoju Regionalnego i Środowiska Republiki Mołdawii (MRRRS) dotyczące wdrażania polityki miejskiej i budowy potencjału instytucjonalnego administracji lokalnej w miastach mołdawskich i innych organizacji na rzecz rozwoju miast. Jednym z najważniejszych osiągnięć w 2020 roku było opracowanie modelu funkcjonowania jednostek wdrażania projektów w wybranych miastach.

Dodatkowo w wyniku działań projektowych został opracowany model funkcjonowania Krajowej Sieci Rewitalizacji Miast (KSRM), który zapewnić ma dalszy konsekwentny rozwój i efektywną budowę organizacji KSRM w oparciu o standardy i zasady tworzenia takich organizacji w Polsce i innych krajach UE. Poprzez szkolenia wzmocniono także wiedzę i umiejętności przedstawicieli miast członkowskich w zakresie funkcjonowania takich organizacji, tworzenia partnerstw między samymi miastami i innymi interesariuszami oraz sieciowania miast.

Przykładowy projekt: *Analiza oraz plan rozwoju sieci jednostek ratowniczych w ramach zarządzania kryzysowego Gruzji*

Wartość projektu: 205 400 PLN

Głównym celem projektu realizowanego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji jest opracowanie rekomendacji dla władz Gruzji, co do kierunku rozwoju elementów systemu reagowania kryzysowego Gruzji oraz poprawy bezpieczeństwa ludności. W wyniku działań projektowych zmaksymalizowana zostanie efektywność centrów operacyjnych oraz możliwości wykorzystania wykwalifikowanych zasobów ratowniczych, dając tym samym narzędzia pozwalające na swobodne, w zależności od potrzeb, przemieszczanie strażaków/ratowników i niezbędnego sprzętu ratunkowego między poszczególnymi regionami Gruzji.

Na podstawie analizy istniejących zagrożeń oraz zabezpieczeń operacyjnych danego obszaru, potrzeb w zakresie stanów minimalnych w jednostkach ratowniczych oraz biorąc pod uwagę istniejące już obszary chronione z uwzględnieniem czasu dojazdu jednostek ratowniczych do zdarzeń, powstanie strategiczny dokument *Plan rozwoju sieci jednostek ratowniczych w Gruzji*, odzwierciedlający realne potrzeby i oparty na rzetelnym opracowaniu. Umożliwi on rozwój zunifikowanego systemu, od którego spójności i powtarzalności na każdym poziomie administracyjnym zależy szybkość i efektywność reagowania. W ramach działań realizowanych w 2021 roku skupiono się przede wszystkim na wielowątkowej analizie gruzińskiego systemu ratowniczego, w tym organizacji oddziałów straży pożarnej. Ich zwieńczeniem było opracowanie raportu z badania *Analiza potrzeb priorytetowych gruzińskiego systemu ratowniczego*, który stanowi podstawę do kontynuacji prac przez kolejne dwa lata trwania projektu.

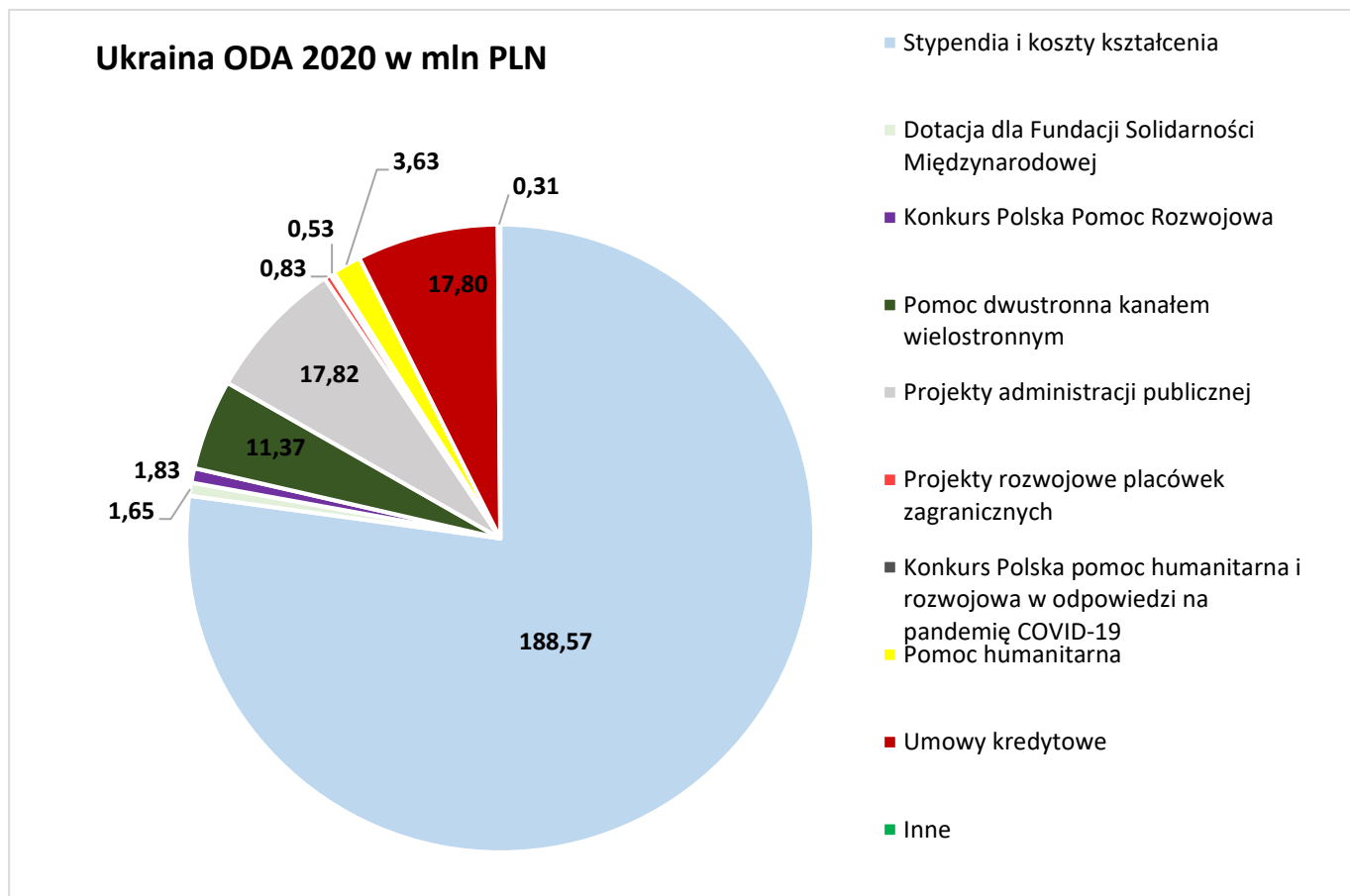

Fot. Monika Wachnik

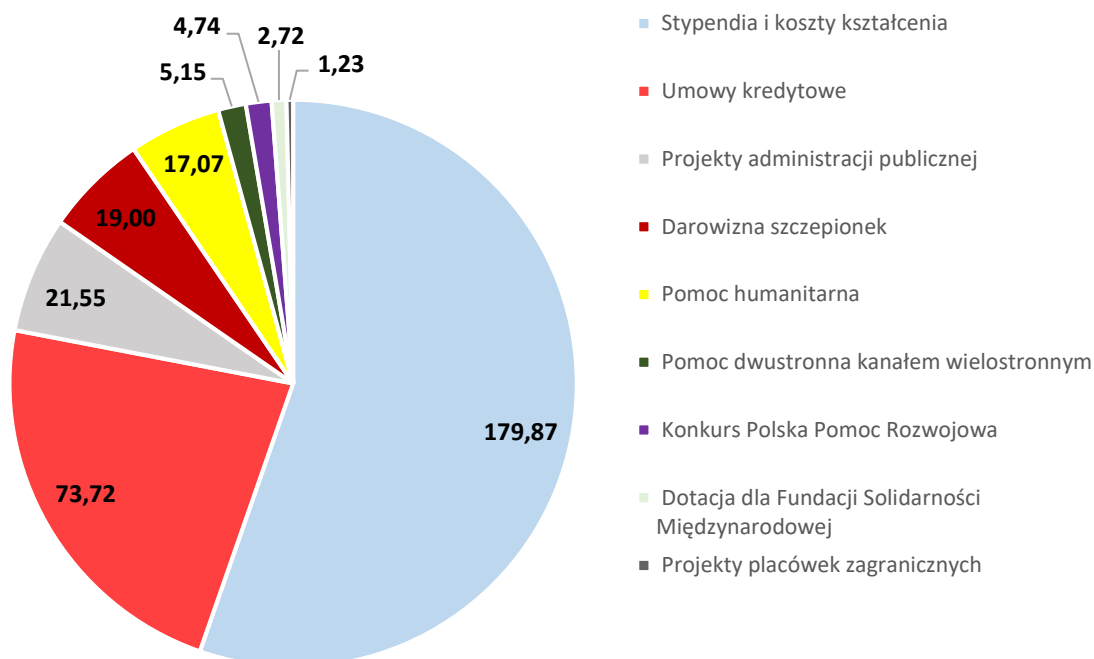
3.8. Pomoc rozwojowa w krajach priorytetowych

3.8.1. Partnerstwo Wschodnie

3.8.1.1. Ukraina

Ukraina ODA 2021 w mln PLN

Ukraina jest odbiorcą polskiej współpracy rozwojowej od 2005 roku. Wsparcie dla tego kraju utrzymuje się niezmiennie na wysokim poziomie. W latach 2020-2021 Ukraina była największym beneficjentem *Polskiej pomocy*.

W tym czasie zrealizowano na jej terytorium projekty wdrażane przez organizacje pozarządowe, organy administracji rządowej, Ambasadę RP w Kijowie we współpracy z Konsulatami Generalnymi RP w Charkowie, Lwowie i Winnicy, Fundację Solidarności Międzynarodowej oraz organizacje międzynarodowe.

Istotnym elementem współpracy z Ukrainą pozostawał rozwój krajowych i regionalnych systemów zarządzania kryzysowego. W ramach tego typu przedsięwzięć *Polska pomoc* wspierała tworzenie jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP) oraz sieci centrów szkolenia strażaków. Kontynuowane było także wsparcie dla ukraińskiej administracji publicznej, w zakresie m.in. wdrożenia kluczowych reform. Pomoc udzielana była również osobom poszkodowanym w wyniku konfliktu na wschodzie kraju, a szczególnie opieka społeczna i medyczna. Jednocześnie prowadzone były działania ułatwiające rozwój ukraińskich mikro- i małych przedsiębiorstw.

Przykładowy projekt: Model usług społecznych i opieki zdrowotnej w obwodzie donieckim na Ukrainie

Wartość projektu: 1 006 000 PLN

Fot. Paweł Kęska

Projekt realizowany w latach 2019-2020 przez Fundację Most Solidarności miał na celu wypracowanie systemu usług socjalno-medycznych w Donbasie, jednym z najbardziej zagrożonych regionów Ukrainy z powodu trwającego od 2014 roku konfliktu zbrojnego. Działania koncentrowały się na profesjonalnym przygotowaniu 50 opiekunów – specjalistów ds. usług społecznych w 13 wioskach na linii

demarkacyjnej. W rezultacie, 25 liderów utworzyło nowe bądź wznowiło działalność 5 organizacji pozarządowych w 5 miejscowościach. W trakcie blisko dwóch lat otrzymali oni wsparcie psychologiczne, księgowe oraz prawne. Zostali przygotowani do wsparcia osób potrzebujących w ramach dostępnych środków i instrumentów państwowych oraz do pozyskiwania nowych funduszy (*fundraising*).

Mieszkańcy 13 wiosek uzyskali także dostęp do dodatkowych usług medycznych. Była to zarówno bezpośrednia pomoc dla osób starszych i wymagających opieki, jak i wsparcie dla lekarzy, którzy otworzyli własną działalność gospodarczą w ramach reformy ochrony zdrowia. Medycy zaangażowani w projekt rozpoznali warunki pracy w Donbasie oraz zbudowali zaplecze dla swojej przyszłej działalności zawodowej. Partnerem Fundacji Most Solidarności był Caritas Mariupol na Ukrainie.

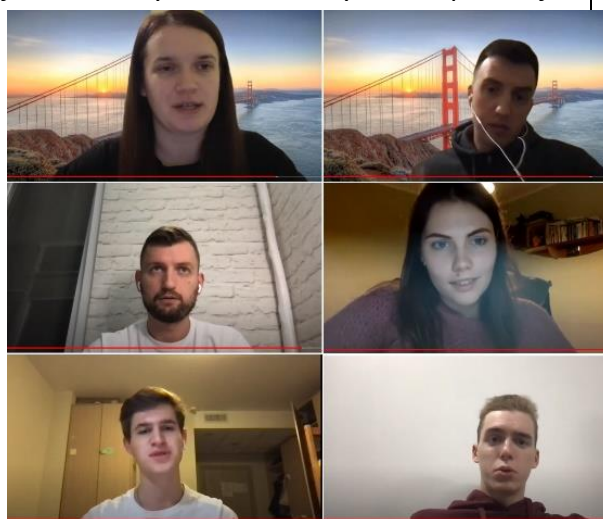
Przykładowy projekt: Lwów FashionHub – utworzenie FabLab'u oraz wsparcie przedsiębiorczości sektorów kreatywnych

Wartość projektu 294 727 PLN

Lwów FashionHub to 3-letni projekt realizowany przez Fundację Jagiellońską. Jest miejscem przeznaczonym dla artystów, projektantów i designerów. Zapewnia dostęp do zaawansowanego i różnorodnego sprzętu do projektowania i prototypowania nowych

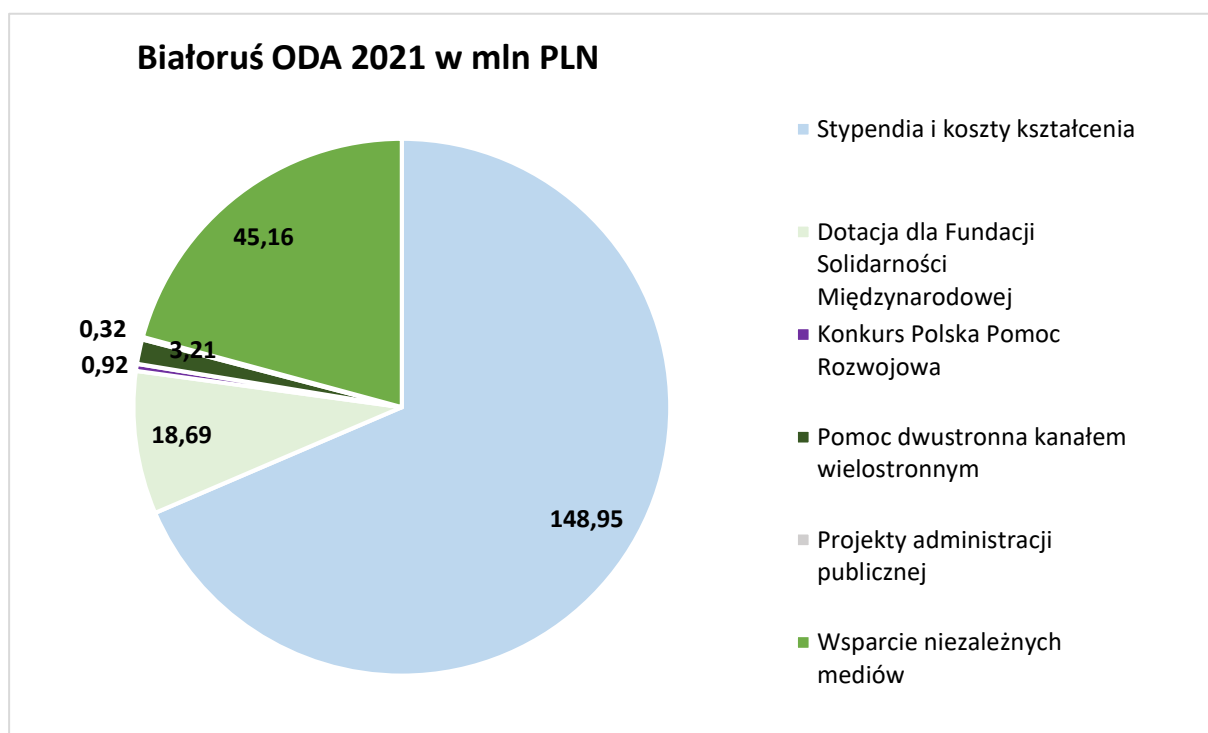
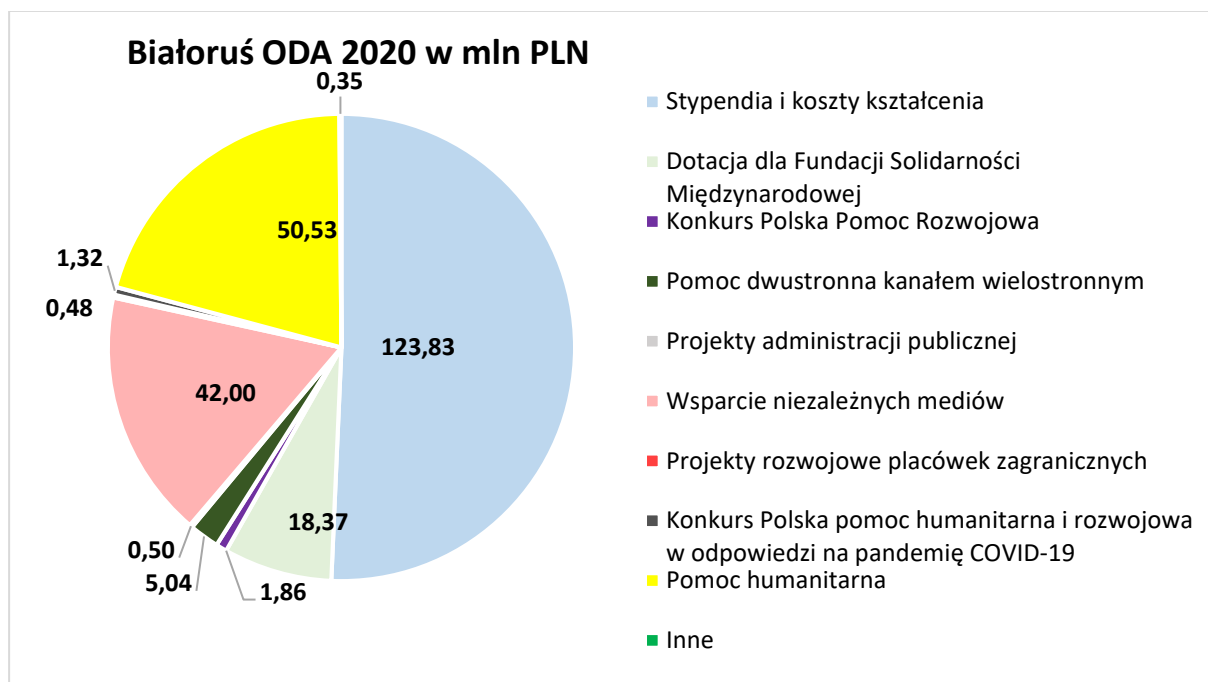
produktów, przez co umożliwia tworzenie nowych rozwiązań, weryfikowanie efektów pracy, a także wejście na rynek. FashionHub tworzy 300-metrowa powierzchnia.

Podczas realizacji pierwszego modułu stworzono projekty pomieszczeń z uwzględnieniem nowoczesnego wyposażenia i oświetlenia. Przestrzeń została wyposażona w sprzęt komputerowy i fotograficzny, oświetlenie studyjne, maszyny do szycia, wielofunkcyjne urządzenia do projektowania oraz książki o tematyce modowej w języku angielskim i ukraińskim. Udział w projekcie zapewnił beneficjentom nabycie dodatkowych kompetencji i doświadczenia praktycznego, wsparcie organizacyjne i profesjonalne doradztwo biznesowe, w tym program mentoringowy, cykl szkoleń i warsztatów oraz udział w branżowych wydarzeniach. W 2021 roku zorganizowano szkolenia dotyczące przedsiębiorczości oraz prowadzenia własnego biznesu, zwłaszcza w branżach IT oraz w sektorach kreatywnych.

Fot. Sabina Guzik/ Fundacja Jagiellońska

3.8.1.2. Białoruś

Spółeczeństwo Białorusi należy do priorytetowych beneficjentów *Polskiej pomocy* od 2006 roku. W 2020 roku działania koncentrowały się w czterech obszarach tematycznych: kapitał ludzki, dobre rządy, przedsiębiorczość i sektor prywatny oraz demokracja i prawa człowieka. Z kolei w 2021 pomoc była udzielana w obszarach tematycznych: pokój, sprawiedliwość i silne instytucje oraz równe szanse – edukacja. Zrealizowano wiele inicjatyw

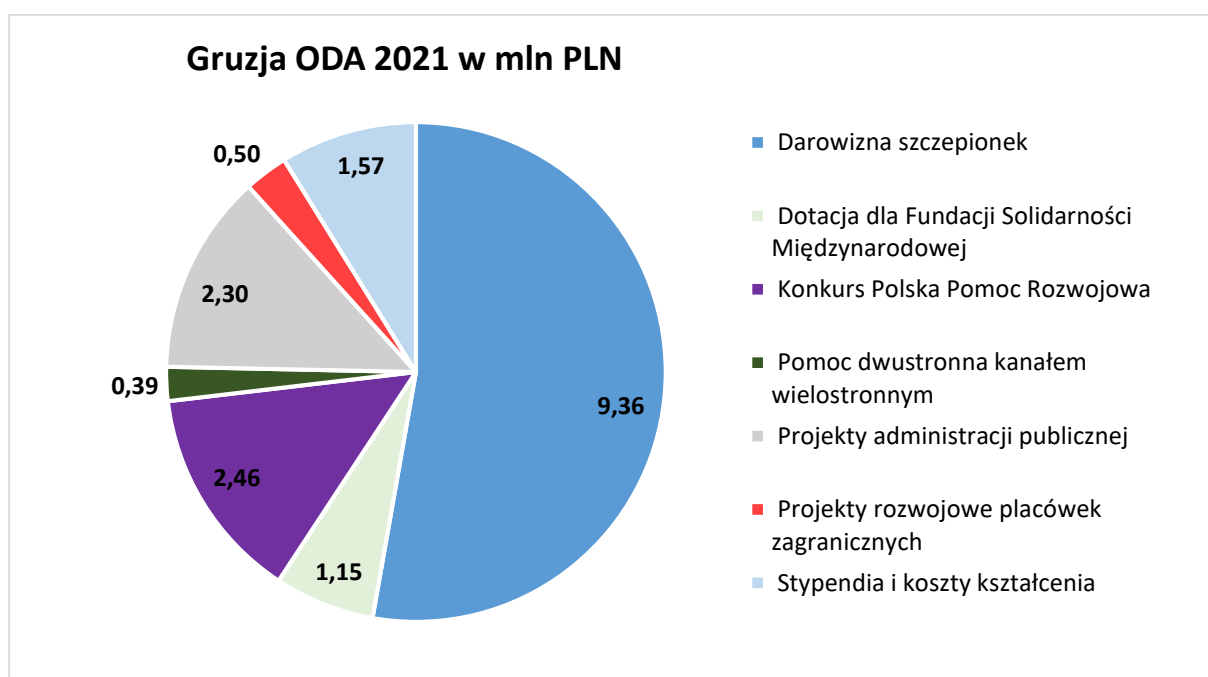
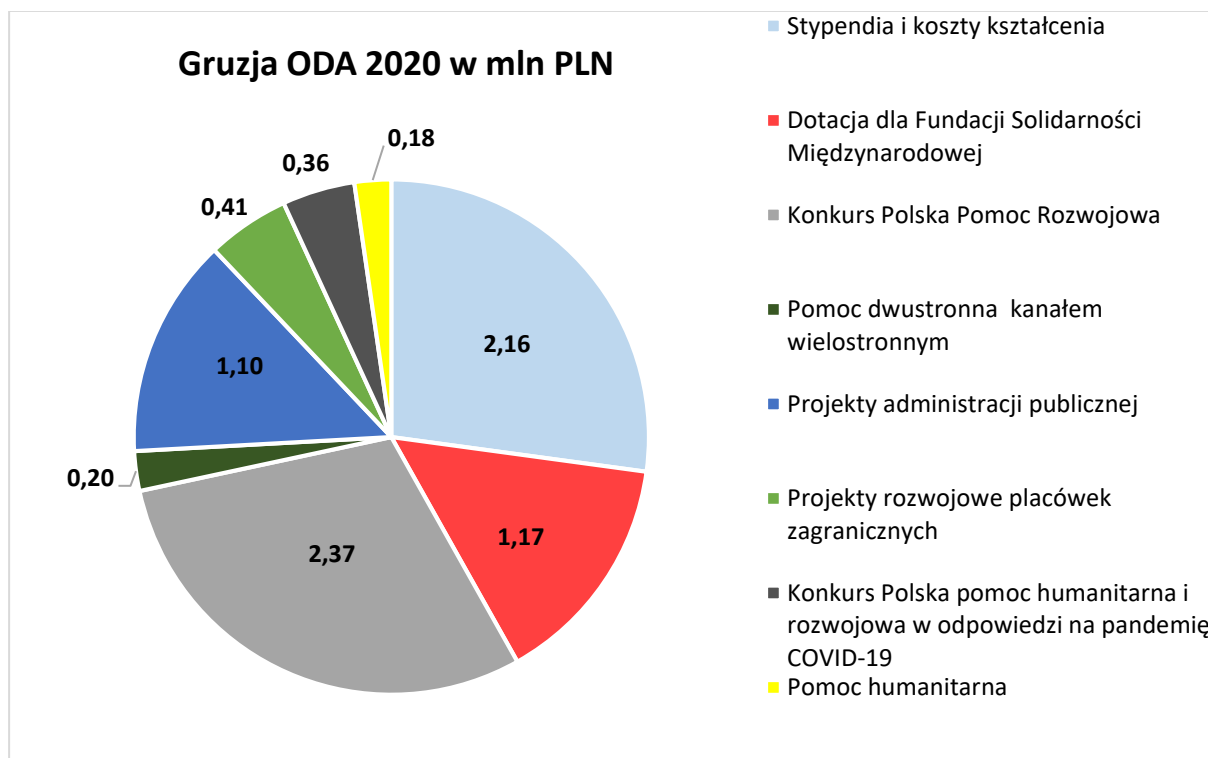
rozwojowych, w tym za pośrednictwem organów administracji rządowej, Fundacji Solidarności Międzynarodowej oraz organizacji międzynarodowych.

W 2020 roku społeczeństwo Białorusi uzyskało szerokie wsparcie w walce z COVID-19 w ramach projektów Ambasady RP w Mińsku i polskich organizacji pozarządowych, a także projektów realizowanych we współpracy z agendami ONZ. Zakupione zostały m.in. urządzenia i materiały do produkcji masek, środków ochrony osobistej, a także sprzęt medyczny – w tym respiratory. W rezultacie poprawiło się bezpieczeństwo pracy w instytucjach służby zdrowia i organizacjach pomocy społecznej, w tym w placówkach specjalizujących się w opiece nad dziećmi. Przekazane zostały także dwa konwoje z pomocą humanitarną.

W 2020 roku wobec pogarszającej się sytuacji wewnętrznej na Białorusi po sierpniowych wyborach prezydenckich, Polska ogłosiła dodatkowy pakiet pomocy dla białoruskiego społeczeństwa *Solidarni z Białorusią* o wartości 50 mln PLN. W pierwszej kolejności wsparcie uzyskały osoby represjonowane, białoruskie niezależne media i dziennikarze oraz białoruscy studenci i naukowcy, którzy z powodów politycznych zdecydowali o kontynuacji nauki i pracy w Polsce. W pomoc dla białoruskiego społeczeństwa zaangażowało się wiele instytucji polskiej administracji na różnych szczeblach, przy czym szczególnie ważną rolę odgrywały organy administracji rządowej, a także Fundacja Solidarności Międzynarodowej.

W 2021 roku w związku z sytuacją wewnętrzną na Białorusi kontynuowano działania pomocowe kierowane do białoruskiego społeczeństwa, w szczególności na rzecz osób represjonowanych, białoruskich niezależnych mediów i dziennikarzy oraz białoruskich studentów i naukowców, którzy w celu dalszej nauki i pracy przyjechali do Polski.

3.8.1.3. Gruzja

Gruzja znajduje się wśród priorytetowych odbiorców *Polskiej pomocy* od 2004 roku.

W 2020 roku na rzecz tego kraju zrealizowano 12 projektów, w tym 4 były prowadzone przez organizacje pozarządowe, 3 przez organy administracji rządowej, 4 przez Ambasadę RP w Tbilisi oraz 1 przez Fundację Solidarności Międzynarodowej. W 2021 roku ze środków MSZ na rzecz tego kraju zrealizowano ponad 30 inicjatyw, w tym 7 wdrażanych przez organizacje

pozarządowe, 6 przez organy administracji rządowej, 4 przez Ambasadę RP w Tbilisi oraz 3 przez Fundację Solidarności Międzynarodowej.

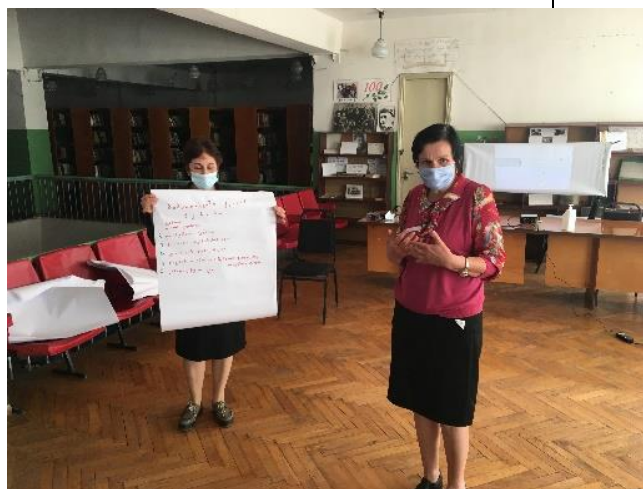
Działania realizowane na rzecz Gruzji w 2020 i 2021 roku służyły przede wszystkim wsparciu polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych (w tym ich aktywizacji zawodowej oraz edukacji włączającej), a także ofiar przemocy domowej. Kontynuowano również wieloletnie wsparcie na rzecz poprawy jakości edukacji przedszkolnej. Pomoc nakierowana była także na wsparcie systemów bezpieczeństwa publicznego (w tym systemu ratownictwa i ratownictwa górskiego) i koncentrowała się na rozwoju krajowych i regionalnych systemów zarządzania kryzysowego poprzez budowanie systemu szkolenia strażaków oraz tworzenie planów rozwoju sieci jednostek ratowniczych. Polska udzielała też dofinansowania na rzecz rozwoju i promocji gospodarczej wybranych regionów Gruzji (w tym rozwoju turystyki) oraz wsparcia przedsiębiorczości.

Przykładowy projekt: Zwiększenie dostępu do usług publicznych online poprzez wsparcie bibliotek publicznych w górzystych, oddalonych od większych ośrodków miejskich regionach Gruzji

Wartość projektu 362 639 PLN

Projekt był realizowany w 2020 roku przez Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej we współpracy z lokalną organizacją Civitas Georgica oraz Gruzińskim Stowarzyszeniem Bibliotek. W odpowiedzi na zagrożenia wywołane pandemią COVID-19 idea przedsięwzięcia koncentrowała się na zaangażowaniu lokalnych bibliotek w wybranych górskich municypalitetach: Tianeti, Ambrolauri, Oni, Lentechi, Cageri, Tkibuli w pomoc lokalnej społeczności w realizacji spraw urzędowych online.

Biblioteki otrzymały odpowiedni sprzęt komputerowy, drukarki, routery, meble oraz środki dezynfekcyjne i ochrony osobistej. Program szkoleń dla pracowników bibliotek uwzględnił naukę obsługi witryn rządowych (m.in. portalu my.gov.ge, który umożliwia obywatelom Gruzji kontakt z administracją publiczną, składanie dokumentów, podań, wniosków etc.). W rezultacie, bibliotekarze nauczyli się obsługi portali świadczących usługi społeczne

Fot. Rusudan Asatiani

i edukacyjne, korzystania z zasobów Urzędu Statystycznego oraz obsługi źródeł bibliotecznych online. Przeprowadzono także akcje informacyjne zachęcające mieszkańców do korzystania z przygotowanych usług. W ostatniej fazie projektu pracownicy gruzińskiej organizacji partnerskiej oraz zatrudnieni eksperci udzielali zdalnie indywidualnych konsultacji bibliotekarzom.

Przykładowy projekt: *Wsparcie i promocja lokalnej przedsiębiorczości oraz jakości produkcji sera w gminie Achmeta, region Kachetia*

Wartość projektu 244 449 PLN

Głównym założeniem trzyletniego projektu realizowanego przez Caritas Polska we współpracy z lokalną organizacją BRIDGE Innovation & Development było wsparcie rozwoju gospodarczego Achmeta, najbiedniejszej gminy w regionie Kachetii. Zwracano szczególną uwagę na uwzględnienie osób najuboższych, z niepełnosprawnością i kobiet, a także przedstawicieli mniejszości, w tym Kistów, Osetyjczyków i Azerów.

Achmeta posiada unikalną w skali Gruzji technologię produkcji sera, jednak lokalni drobni przedsiębiorcy mają ograniczony dostęp do rynków sprzedaży. Jednocześnie lokalna produkcja często nie odpowiada standardom sanitarnym. Drobni przedsiębiorcy nie posiadają wystarczających kompetencji, wiedzy w zakresie marketingu, sprzedaży i promocji produktów. Achmeta charakteryzuje się szeregiem trudno dostępnych terenów, a lokalni przedsiębiorcy mają ograniczoną mobilność a w konsekwencji ograniczony dostęp do rynków sprzedaży.

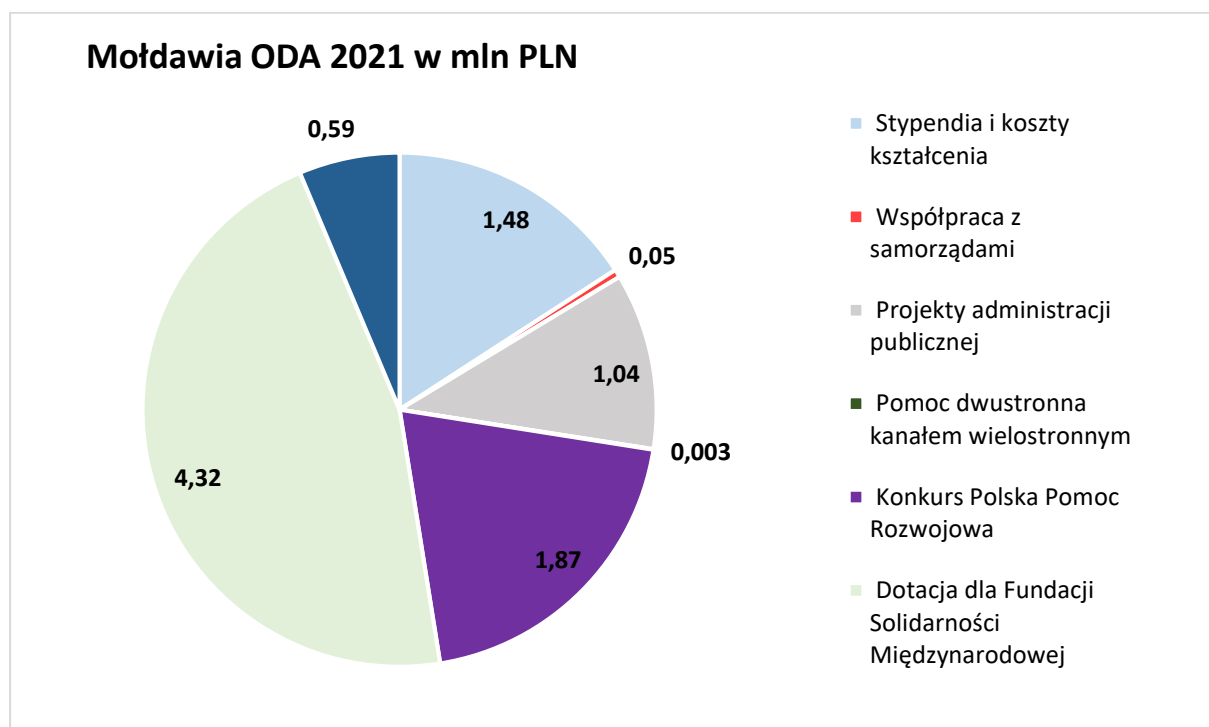
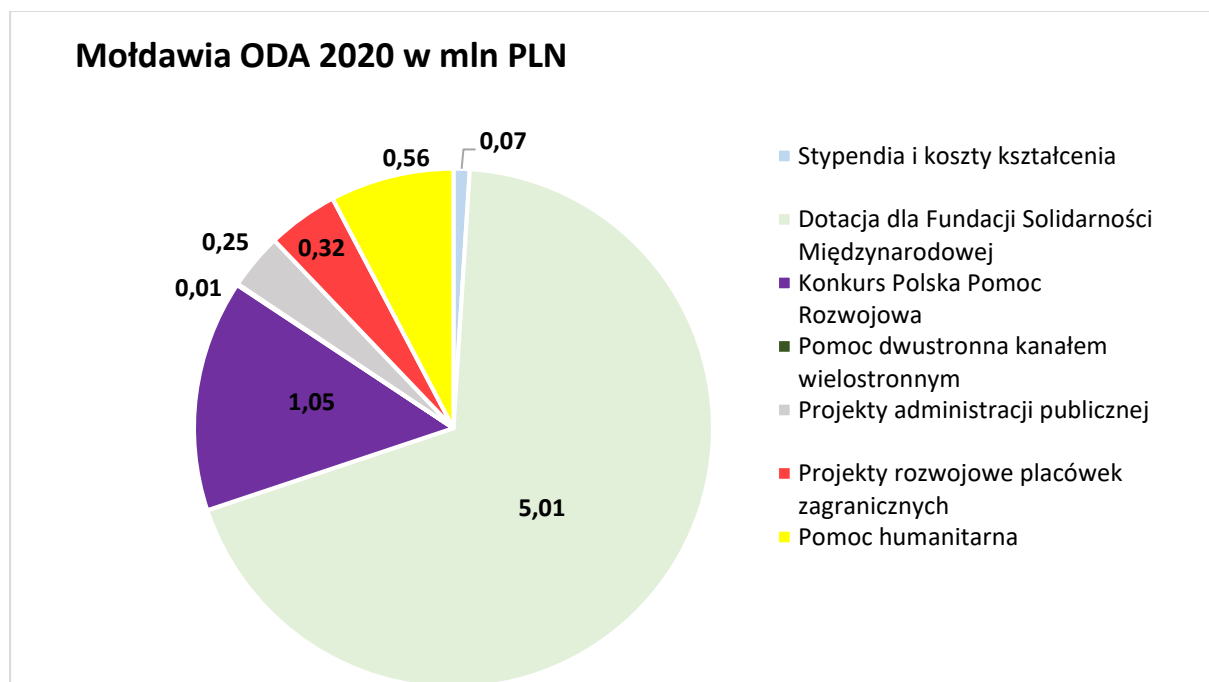
W ramach projektu lokalna społeczność została zaangażowana we wspólną inicjatywę biznesową – produkcję sera. W pierwszej fazie zadbano o rozwinięcie relacji biznesowych. W 2021 roku zorganizowano spotkania i wymianę doświadczeń pomiędzy lokalnymi producentami pochodzącymi z mniejszości narodowych z wąwozu Pankisi

Fot. Katarzyna Matej

a przedsiębiorcami z pozostałych obszarów. W kolejnych dwóch latach ma powstać certyfikowany szlak sera dla regionu Kachetii, pod patronatem Departamentu Turystyki gruzińskiego Ministerstwa Kultury.

3.8.1.4. Mołdawia

Mołdawia znajduje się wśród priorytetowych odbiorców *Polskiej pomocy* od 2004 roku.

Szczególnym obszarem współpracy rozwojowej z Mołdawią była budowa profesjonalnych, transparentnych, działających dla dobra i bezpieczeństwa publicznego i zgodnie z prawem instytucji krajowych i lokalnych, w zakresie kluczowych reform wynikających z Umowy Stowarzyszeniowej z UE, m.in. w zakresie planowania i realizacji polityk rozwoju (regionalnej, miejskiej, przestrzennej i infrastrukturalnej). Ponadto Polska pomaga w budowie silnych

struktur zarządzania kryzysowego oraz ochrony ludności, wdrażania narzędzi europejskiej polityki rozwoju obszarów wiejskich – LEADER, które polega na tworzeniu zinstytucjonalizowanych międzysektorowych partnerstw terytorialnych tzw. Lokalnych Grup Działania (LGD) na poziomie lokalnym oraz pokonywania skutków pandemii COVID-19. Znaczną część polskich działań rozwojowych realizuje Przedstawicielstwo FSM w Kiszyniowie.

W 2020 roku oficjalna pomoc rozwojowa dla Mołdawii wyniosła 7,27 mln PLN. Zrealizowano ponad 9 projektów, w tym 2 przez organizacje pozarządowe, 2 przez organy polskiej administracji publicznej i 5 przez Ambasadę RP w Kiszyniowie.

Wysokość oficjalnej pomocy rozwojowej w 2021 roku wzrosła do 9,35 mln PLN. Wdrożono ponad 20 projektów, w tym 4 przez organizacje pozarządowe w ramach konkursu *Polska pomoc rozwojowa 2021*, 1 przez jednostkę samorządu terytorialnego, 5 przez polską administrację publiczną oraz 10 przez Ambasadę RP w Kiszyniowie.

Przykładowy projekt: *Rozwój potencjału grupy poszukiwawczo-ratowniczej Mołdawii zgodnie ze standardami ONZ*

Wartość projektu: 469 013 PLN

Fundacja iHELP Institute oraz Generalny Inspektorat ds. Sytuacji Nadzwyczajnych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Republiki Mołdawii przygotowały dwuletni projekt realizowany w latach 2019-2020, który miał na celu poprawę efektywności prac poszukiwawczo-ratowniczych mołdawskiej służby ratowniczej.

W ramach zaplanowanych działań, liderzy i członkowie zespołu ratowniczego ćwiczyli praktyczne umiejętności w zakresie technik poszukiwawczo-ratowniczych. Podniesiono również kompetencje kadry zarządzającej dot. koordynacji akcji poszukiwawczo-ratowniczych oraz opracowano kilkuletnią strategię rozwoju grupy (tzw. mapę drogową) zgodnie ze standardami ONZ. Bardzo istotnym elementem, umożliwiającym praktyczne wykorzystanie nowo nabytych umiejętności ratowników, było przekazanie im specjalistycznego sprzętu ratowniczego (w tym

Fot. Grzegorz Borowiec

elektronarzędzi do wykonywania przebić w konstrukcjach budowlanych, pilarek ratowniczych, agregatów prądotwórczych, sprzętu ratownictwa wysokościowego, oświetlenia i kamer termowizyjnych).

Efektem projektu było uzyskanie przez grupę poszukiwawczo-ratowniczą certyfikatu potwierdzającego gotowość do prowadzenia działań wg. międzynarodowych standardów ustalonych przez Międzynarodową Grupę ds. Poszukiwania i Ratownictwa przy ONZ (INSARAG).

Przykładowy projekt: *BIKEANDWINE.MD: turystyka kulinarno-winiarska w Mołdawii w dobie COVID-19*

Wartość projektu: 351 000 PLN

Celem projektu realizowanego przez Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej była promocja dziedzictwa przyrodniczego oraz lokalnej kultury winiarskiej i kulinarnej. Rozbudowano lokalną sieć tras rowerowych oraz wypożyczalni rowerów, rozszerzając zasięg projektu BikeandWine na regiony Causeni i Stefan Voda. Opracowano także pierwszą, bezpłatną mapę tras rowerowych dostępną na stronie www.bikeandwine.md.

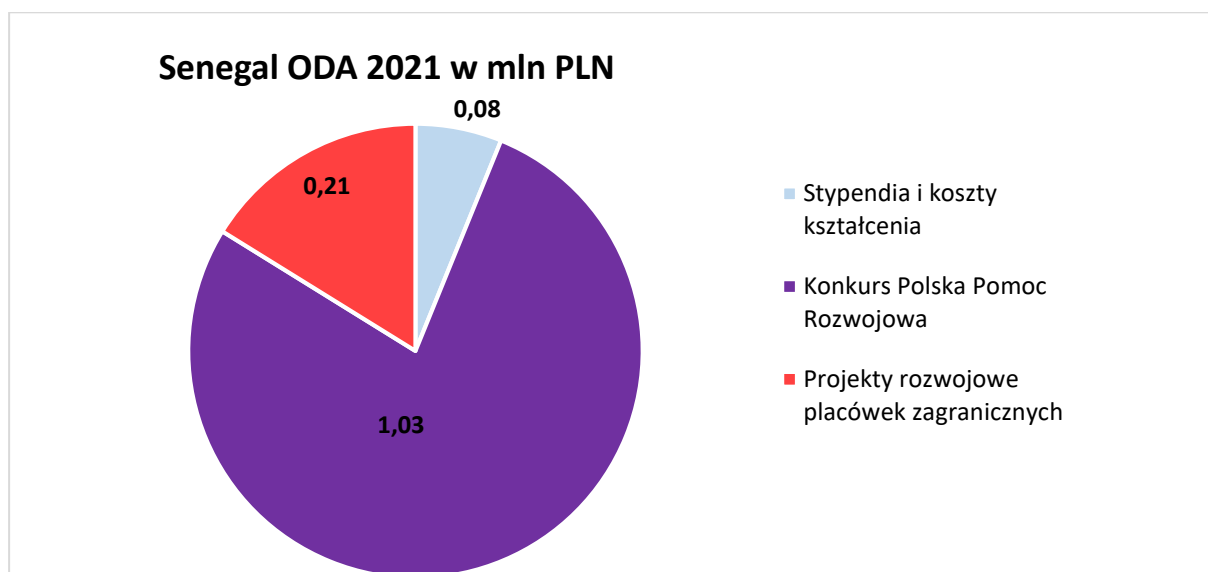
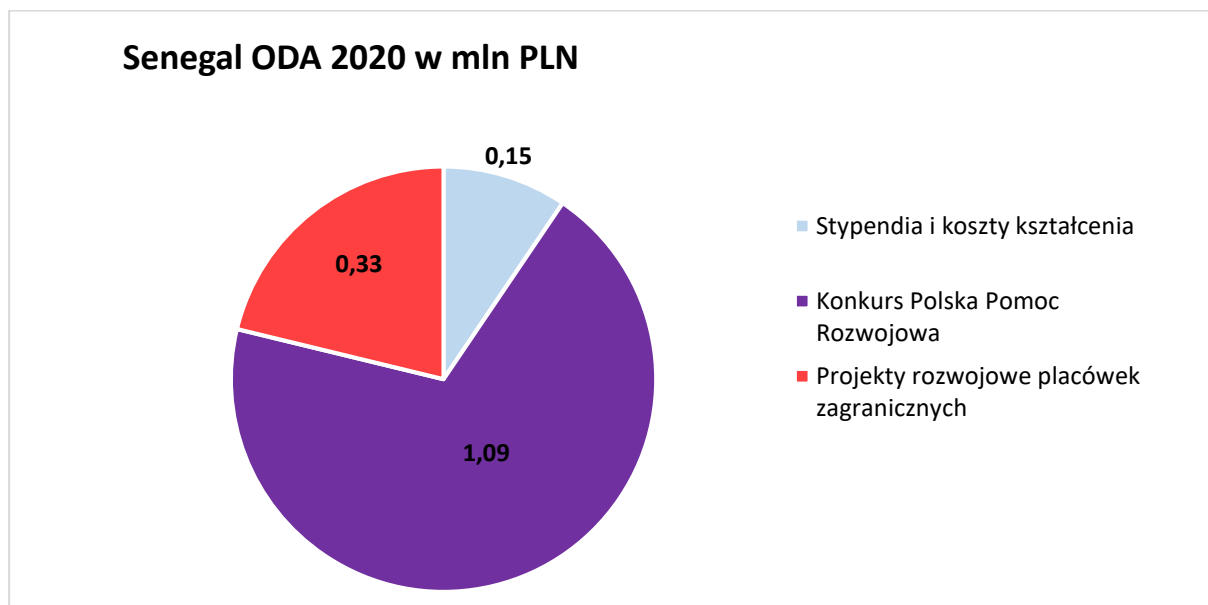

Fot. Joanna Boduch-Paw

Powstały dwa nowe punkty turystyki aktywnej – na jeziorze La Nihalcea oraz w Crocmaz. Zostały one wyposażone w sprzęt potrzebny do edukacji przyrodniczej: urządzenia do obserwacji ptaków, ponton, sprzęt do prostych analiz wody. Wyposażono również nowe punkty degustacji i promocji produktów lokalnych, jak np. punkt degustacyjny olejarni, winnicę Gogu Winery w Causeni, salę degustacyjną w Caplanach. Zbudowano również pierwszy w regionie Stefan Voda pawilon degustacyjny użytkowany wspólnie przez producentów lawendy, suszonych owoców oraz wina umożliwiający stałą sprzedaż lokalnych produktów.

3.8.2. Afryka

3.8.2.1. Senegal

Senegal należy do grona krajów priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej od 2016 roku. *Polska pomoc* dwustronna dla Senegal w 2020 roku koncentrowała się na następujących obszarach priorytetowych:

- zwalczanie problemu niedożywienia u dzieci, kobiet w ciąży i matek,
- ochrona zdrowia,
- wsparcie edukacji zawodowej i przedsiębiorczości kobiet.

Natomiast w 2021 roku były to:

- zwalczanie problemu niedożywienia u dzieci, kobiet w ciąży i matek,

- ochrona zdrowia,
- wsparcie integracji społeczno-ekonomicznej i zawodowej oraz doskonalenie standardów nauczania akademickiego.

W 2020 roku zrealizowano 9 projektów rozwojowych, w tym 2 za pośrednictwem organizacji pozarządowych, 7 przy zaangażowaniu Ambasady RP w Dakarze. W 2021 roku było to 5 projektów rozwojowych, w tym 2 realizowane za pośrednictwem organizacji pozarządowych oraz 3 wdrożone bezpośrednio przez Ambasadę RP w Dakarze.

W 2021 roku obywatele Senegalu mieli możliwość podjęcia w Polsce studiów wyższych przy jednoczesnym zwolnieniu z kosztów nauki. Oferta stypendialna daje zagranicznym studentom okazję do zdobycia wykształcenia, wiedzy i umiejętności w dziedzinach ważnych dla rozwoju społeczno-gospodarczego krajów swojego pochodzenia. Pobyt w Polsce sprzyja również poznaniu polskiej kultury, języka i zwyczajów, a także nawiązaniu kontaktów, które mogą być pomocne w rozwoju kariery zawodowej. Absolwenci mogą angażować się w budowanie relacji akademickich, społecznych i gospodarczych Polski z krajami partnerskimi. Łączna pula środków przeznaczonych na ten cel wyniosła 81 600 PLN.

Przykładowy projekt: *Wsparcie kobiecej przedsiębiorczości z delty rzek Sine i Saloum w łagodzeniu ekonomicznych skutków pandemii COVID-19*

Wartość projektu: 90 067 PLN

Celem projektu realizowanego przez Ambasadę RP w Dakarze w 2020 roku było uzupełnienie wyposażenia dwóch spółdzielni przetwórstwa rolno-spożywczego zrzeszających kobiety z najbiedniejszych warstw społecznych w rejonie delty rzek Sine i Saloum (z 16 okolicznych wsi). Spółdzielnie mogły zwiększyć produktywność, co realnie przyczyniło się do zwiększenia ich dochodu.

Fot. Ibrahima Thioye

Ze środków *Polskiej pomocy* dla jednej ze spółdzielni wybudowano hangar i zakupiono sprzęt do produkcji brykietów ekologicznych oraz przeprowadzono specjalistyczne szkolenia z obsługi sprzętu i technologii wytwarzania brykietów. Natomiast licząca 800 kobiet, druga spółdzielnia została wyposażona w zasilaną energią słoneczną

specjalistyczną suszarnię do owoców i warzyw. Lokalni rzemieślnicy wykonali 100 dyspozytorów do mycia rąk, które zostały przekazane do szkół w rejonie Fatick, dzięki czemu uzyskali dochody, którymi przynajmniej w części udało się pokryć straty poniesione z powodu pandemii.

Sfinansowano również zakup materiałów do uszycia maseczek ochronnych przeznaczonych zarówno na potrzeby spółdzielni, jak i na sprzedaż. Projekt zrealizowano przy pomocy partnera lokalnego, stowarzyszenia *Nebeday*.

**Przykładowy projekt: Remont, modernizacja i doposażenie Centrum dla Dzieci
Niedożywionych w Velingarze w Senegalu**

Wartość projektu: 521 545 PLN

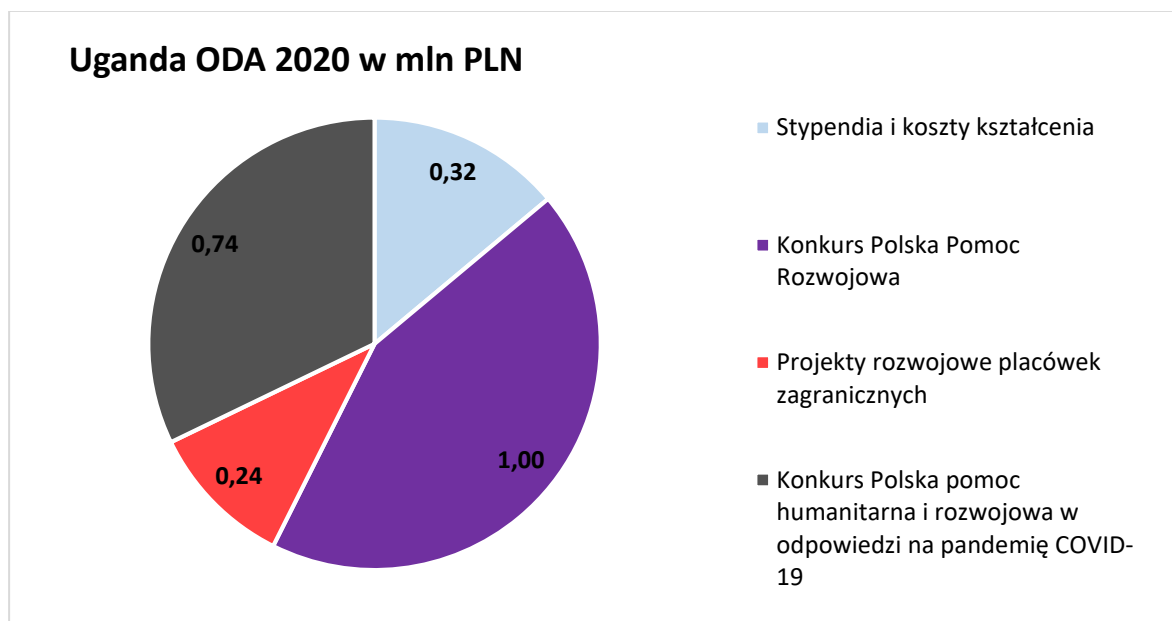
Podjęte w 2021 roku przez Fundację Pomocy Humanitarnej Redemptoris Missio działania miały na celu poprawę funkcjonowania Centrum dla Dzieci Niedożywionych w Velingarze w Senegalu, które powstało ponad 28 lat temu z inicjatywy obecnych tam Sióstr Boromeuszek.

Od początku swojego istnienia ośrodek nie był remontowany z powodu braku środków finansowych. Dzięki projektowi wyremontowano i zmodernizowano budynek (odnowiono mur i fasady, odgrzybiono i oczyszczono ściany, naprawiono sieć wodnokanalizacyjną, kupiono agregat prądotwórczy, lampy solarne i meble) oraz wyposażono centrum w sprzęt medyczny (w tym aparat USG). Trzy siostry-pielęgniarki wzięły udział w trzytygodniowym szkoleniu z prowadzenia diagnostyki przy użyciu aparatu USG. Bezpośrednimi beneficjentami projektu są niedożywione dzieci w wieku do 5 lat, których Centrum przyjmuje ok. 500 rocznie. Natomiast konsultowanych ambulatoryjnie jest nawet 2 tys. pacjentów rocznie.

Fot. Julia Buxakowska

3.8.2.2. Uganda

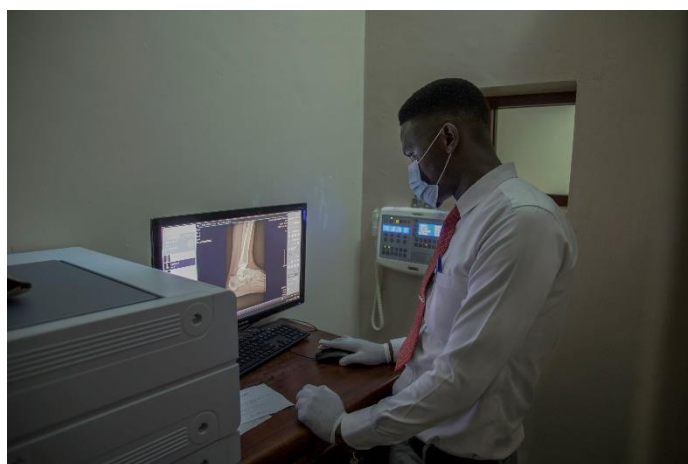
Uganda należała do grona krajów priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej od 2018 do 2020 roku. W 2020 roku zrealizowano tam 5 projektów, w tym 2 wyłonione w postępowaniach konkursowych dla organizacji pozarządowych oraz 3 wdrożone bezpośrednio przez Ambasadę RP w Nairobi.

Polska pomoc rozwojowa dla tego kraju koncentrowała się głównie na wsparciu sektora ochrony zdrowia oraz edukacji i sportu. Podjęte działania przyczyniły się do zwiększenia dostępu do wysokiej jakości opieki medycznej. Ośrodki zdrowia w Matudze i Mpunge zostały wyposażone w sprzęt umożliwiający prowadzenie działalności leczniczej w zakresie m.in. podstawowej opieki medycznej, położnictwa, chirurgii oraz ratownictwa medycznego. Zostały też dostosowane do podwyższonych wymogów sanitarnych spowodowanych pandemią COVID-19. W ramach projektów Ambasady RP w Nairobi wyremontowano i wyposażono Centrum Szkolenia i Leczenia Gruźlicy i Trądu im. doktor Wandy Błęńskiej w szpitalu św. Franciszka w Bulubie. Wpłynęło to na poprawę warunków szkoleniowych i mieszkalnych dla kilkuset osób uczestniczących w kursach z zakresu leczenia trądu i gruźlicy. Ze środków *Polskiej pomocy* utworzono także nowoczesny obiekt sportowy z boiskami do uprawiania sportów drużynowych – młodzież z Kakooge i okolicznych wiosek otrzymała możliwość zdrowego i aktywnego spędzania wolnego czasu.

Przykładowe projekty: Wyposażenie Wanda Matugga Health Center im. Wandy Błęńskiej w sprzęt niezbędny do podjęcia działalności leczniczej; wartość projektu: 999 081 PLN oraz Doposażenie Wanda Matugga Health Centre w stanowisko do intensywnej terapii i sprzęt ochrony osobistej oraz przeprowadzenie akcji informacyjnej dot. zasad sanitarnych w czasie pandemii COVID-19; wartość projektu: 739 040 PLN

Zrealizowane przez Fundację InnovAid w 2020 roku projekty na rzecz szpitala Wanda Matugga Health Center im. Wandy Błęńskiej w Ugandzie stanowiły kontynuację działań rozpoczętych w 2019 roku we współpracy z zakonem Franciszkanów Konwentualnych. Miały one na celu poprawę dostępności i jakości opieki medycznej świadczonej mieszkańcom miasta Matugga w Ugandzie i jego okolic.

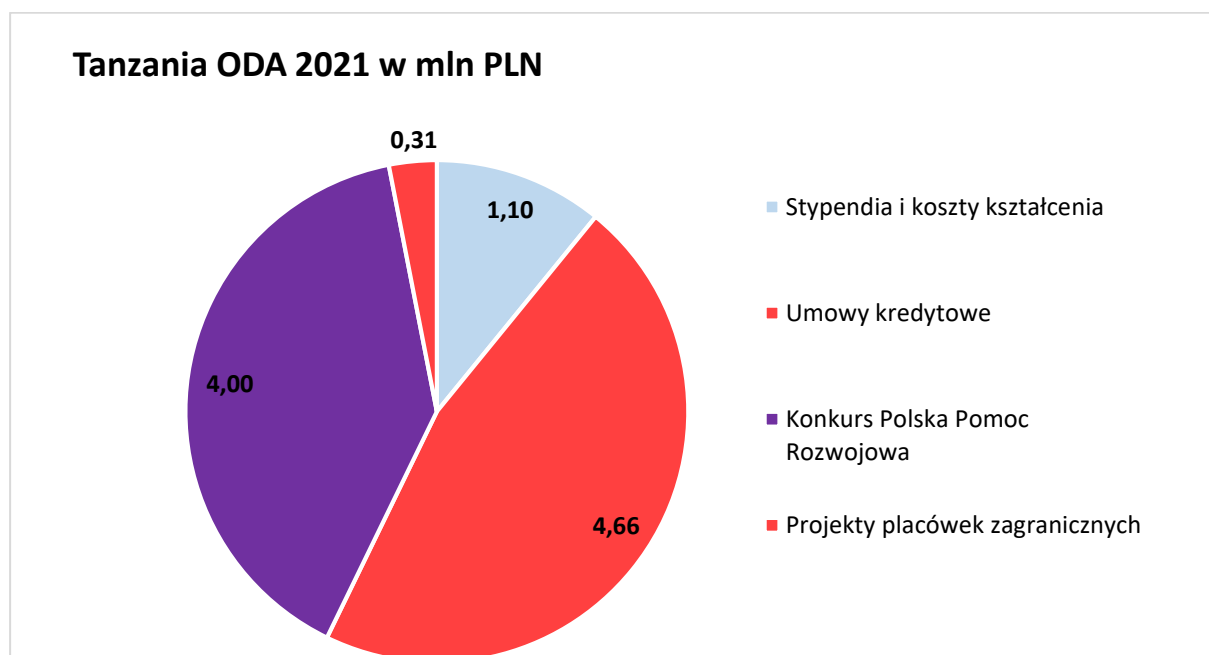
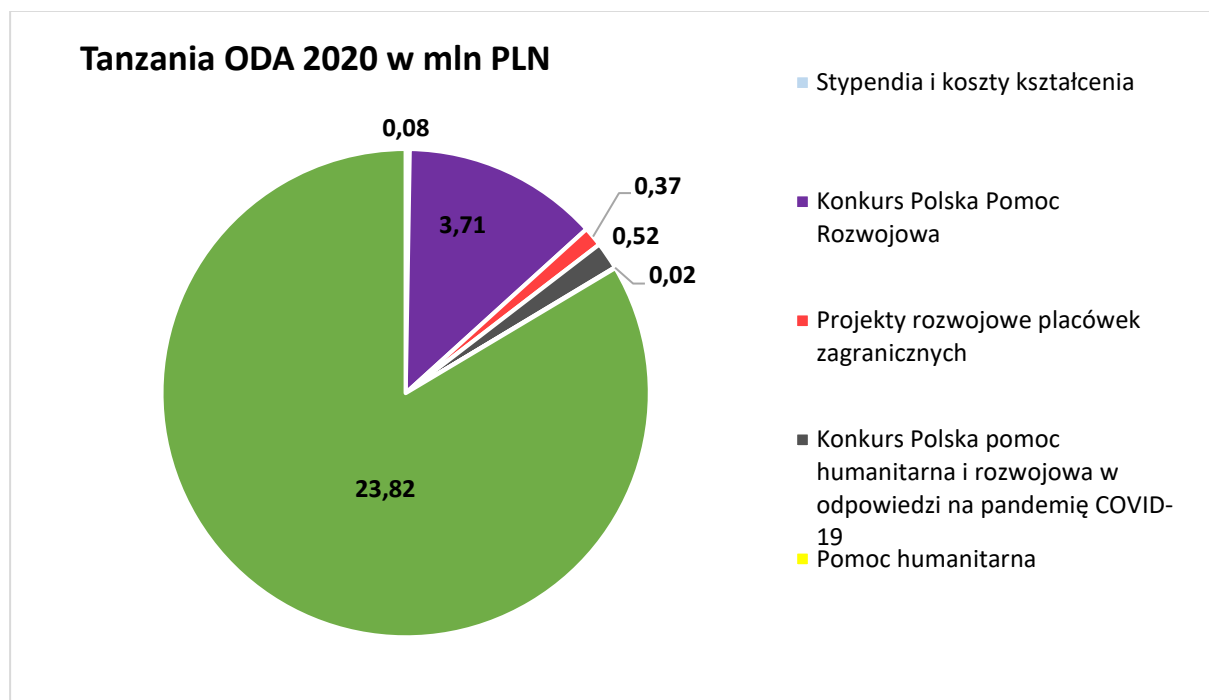
Szpital został wyposażony w specjalistyczny sprzęt umożliwiający działalność leczniczą w zakresie podstawowej opieki medycznej, stomatologii, chirurgii, położnictwa oraz ratownictwa medycznego. Zakupiona została aparatura do USG i RTG, a szpital pozyskał formalne zgody na świadczenie usług z wykorzystaniem zakupionych aparatów medycznych. Dzięki tym działaniom pacjenci z urazami mogą być leczeni na miejscu, a nie jak dotychczas w stolicy Ugandy. Uruchomiony został również blok operacyjny, gdzie na stałe pracuje 3 lekarzy.

Fot. Stuart Tibaweswa

Najczęstszymi pacjentkami szpitala w pierwszym roku jego działalności były kobiety w ciąży. Coraz więcej porodów odbywa się w szpitalu, gdzie zapewniona jest profesjonalna opieka. W ramach komplementarnego projektu, wyłonionego w konkursie *Polska pomoc humanitarna i rozwojowa w odpowiedzi na pandemię COVID-19* Fundacja InnovAid doposażyła szpital w stanowiska intensywnej terapii: respirator oraz inkubator dla wcześniaków. Mając na względzie niestabilne działanie sieci energetycznej fundacja zaopatrzyła szpital w 3-fazowy stabilizator napięcia. Podczas kampanii informacyjnej Fundacja Innovaid przygotowała grę *Healthy Adventures with Bill*. Ta darmowa aplikacja w prosty i przystępny sposób pozwala użytkownikom z lokalnych społeczności lepiej przyswoić sobie zasady dotyczące higieny sanitarnej, aby zniwelować liczbę zachorowań na COVID-19 oraz inne choroby wirusowe.

3.8.2.3. Tanzania

Tanzania jest jednym z głównych afrykańskich beneficjentów polskiej dwustronnej pomocy rozwojowej od 2004 roku. Obszary tematyczne uwzględnione w projektach realizowanych na rzecz Tanzanii bazują na celach zrównoważonego rozwoju i są to: pokój, sprawiedliwość i silne instytucje, równe szanse – edukacja, równe szanse – godna praca, równe szanse – przedsiębiorczość, zdrowie, klimat i zasoby naturalne.

W 2020 roku polskie organizacje pozarządowe zrealizowały w Tanzanii 6 projektów o wartości ponad 4 mln PLN, a Ambasada RP w Dar es Salaam wdrożyła na rzecz tego kraju 8 inicjatyw rozwojowych za niemal 400 tys. PLN.

Projekty obejmowały szerokie spektrum tematyczne, tj. wsparcie przedsiębiorczości i sektora prywatnego, inwestycje w edukację i ochronę zdrowia oraz ochronę środowiska. Inicjatywy miały na celu poprawę efektywności funkcjonowania zakładów przetwórstwa żywności (nabiał i orzeszki nerkowca) oraz wzmocnienie kompetencji i wiedzy zawodowej beneficjentów, którymi w pierwszym przypadku były młode kobiety, a w drugim studenci nauk weterynaryjnych. Pozostałe projekty dotyczyły wzmocnienia sektora zdrowia Tanzanii. W miejscowości Maganzo w północnej części kraju stworzono pracownię RTG. Celem drugiej inicjatywy był wzrost jakości leczenia chirurgicznego i ortopedycznego oraz stworzenie warunków do opieki nad matkami i dziećmi w regionach Lindi i Mtwara w południowej Tanzanii.

W 2021 roku polskie organizacje pozarządowe zrealizowały na rzecz Tanzanii 8 projektów o wartości prawie 4 mln PLN, natomiast Ambasada RP w Dar es Salaam 6 za ponad 300 tys. PLN.

Projekty wdrażane przez organizacje pozarządowe i polską placówkę dyplomatyczną dotyczyły wsparcia budowy infrastruktury oraz zakupu sprzętu dla placówek służby zdrowia, zwiększenia dostępu do kształcenia technicznego i zawodowego młodzieży (w tym także obciążonej albinizmem) oraz poprawy warunków współistnienia ludzi i stoni, jak również edukacji dzieci.

Przykładowy projekt: *Wsparcie rozwoju wydajności, konkurencyjności i skali działania lokalnych spółdzielni mleczarskich w rejonie Kilimandżaro*

Wartość projektu: 1 118 976 PLN

Fot. Gonia Zduńczyk

Projekt Fundacji Ekonomicznej Polska-Afryka Wschodnia zrealizowany w 2020 roku na zboczach góry Kilimandżaro, przy granicy z Kenią, pozwolił na zwiększenie skali działania i stabilizację rozwoju lokalnego mleczarstwa w regionie Kilimandżaro. Przyczyniło się to do stopniowego podniesienia poziomu życia w zubożałych społecznościach rolniczych. Tradycyjnie lokalni farmerzy

zarobkowali, uprawiając kawę na zboczach góry Kilimandżaro, jednak ze względów demograficznych i rynkowych utracili źródło utrzymania. Również kultywowana od lat hodowla krów nie przynosiła wystarczających zysków.

Na bazie doświadczeń niedużych spółdzielni mleczarskich, w wioskach Uru i Mwika oraz funkcjonującej mleczarni Kondiki, uzyskano znaczący wzrost skali skupu mleka. Dodatkowo wzmocniono struktury spółdzielni w Kondiki oraz jej moce przetwórcze. Powstały nowe grupy spółdzielcze rolników oraz poprawiła się jakość chowu krów mlecznych. Stworzone w ramach projektu Centrum Wsparcia Rolników w Mwika umożliwiło prowadzenie regularnych szkoleń dla rolników okolicznych spółdzielni z zakresu produkcji mieszanek paszowych, podstaw wiedzy weterynaryjnej oraz zasad hodowli bydła. Wybrani (spośród przeszkolonych) rolnicy otrzymali także możliwość zatrudnienia w Centrum, które dodatkowo świadczy odpłatne usługi, takie jak sztuczna inseminacja zwierząt, doradztwo i szkolenia techniczne. Centrum oferuje także produkty typu agro-wet oraz produkty mleczarskie z mleczarni Kondiki. Pozwala to członkom kooperatyw rolniczych zaoszczędzić czas i pieniądze, które musieliby wydać na dojazd do większych ośrodków miejskich.

Otwarcie Centrum pozwoliło także na upowszechnienie niektórych usług hodowlano-weterynaryjnych, jak np. wykorzystanie możliwości sztucznej inseminacji zwierząt. Realizacja projektu spowodowała dwukrotny wzrost ilości zbieranego i przetwarzanego przez mleczarnię Kondiki mleka, a do pracy w ramach spółdzielni zaangażowali się nowi rolnicy – na koniec roku 2020 w ramach kooperatyw współpracujących w projekcie zrzeszonych było 1100 gospodarstw.

Przykładowy projekt: *Lepsze jutro osób z albinizmem – TANGA SMA (moduł 1)*

Wartość projektu 414 703 PLN

Projekt wdrażany był w 2021 roku przez Stowarzyszenie Misji Afrykańskich, Centrum Charytatywno-Wolontariackie "SOLIDARNI" w Domu Tanga – miejscu, w którym schronienie mogą znaleźć dzieci i młodzież albinoska. Projekt zakładał zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców Tangi poprzez wybudowanie drogi dojazdowej oraz ogrodzenia, a także założenie nowoczesnej plantacji, pasieki i hodowli zwierząt.

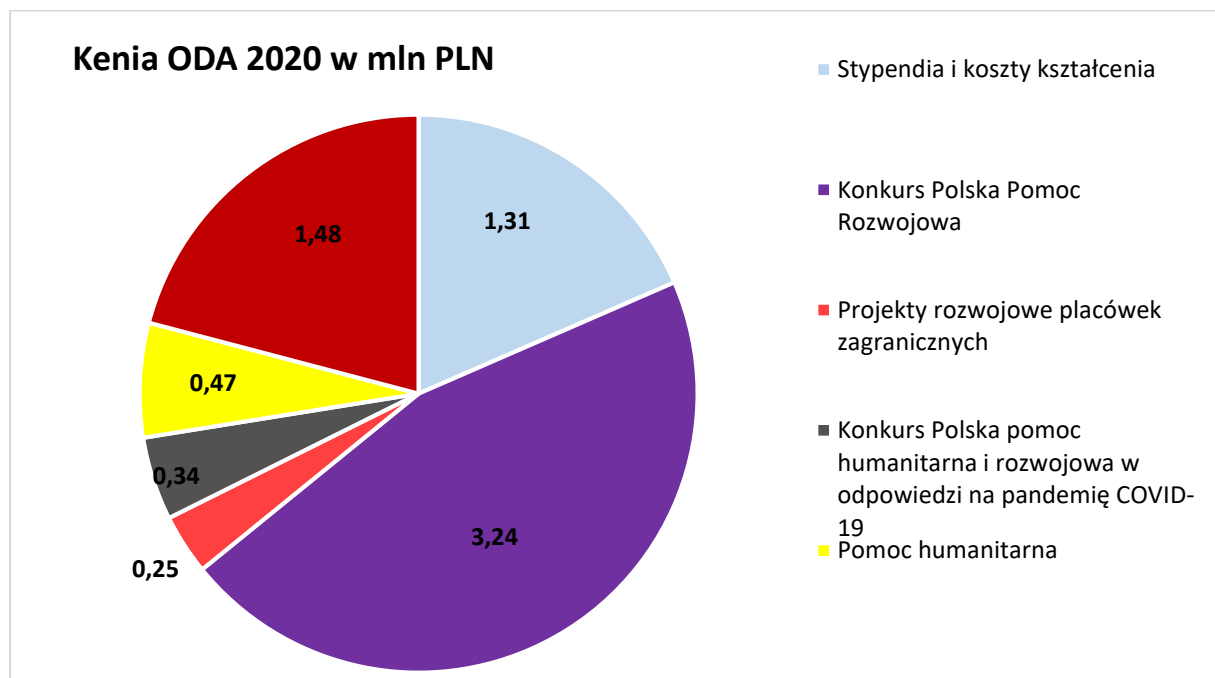

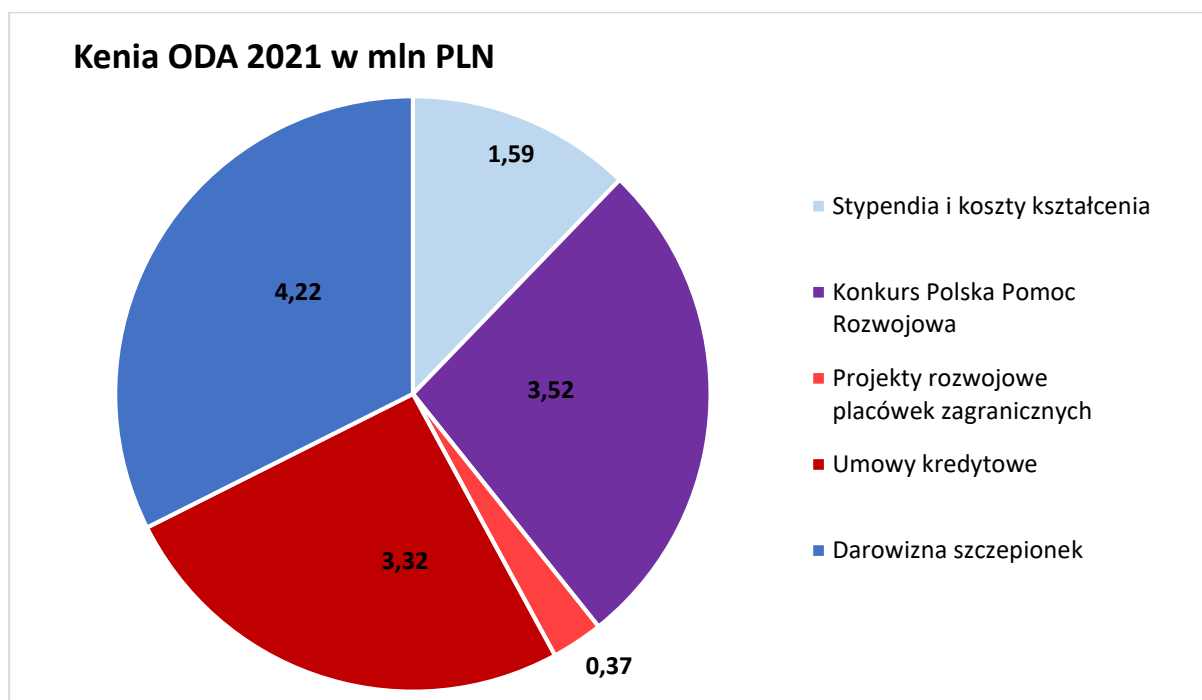
Fot. Tanga SMA

Wszystkie te inicjatywy wykorzystywały odnawialne źródła energii, minimalizując koszt eksploatacyjny. Dodatkowo zwiększono dostęp do kształcenia technicznego i zawodowego w sektorze informatycznym, odzieżowym i szeroko pojętej edukacji, rozbudowano salę komputerową i bibliotekę, poprowadzono warsztaty edukacyjne, informatyczne, kursy szycia i robienia batiku.

Poprzez spotkania i wykłady zwiększono świadomość na temat dostępnych form opieki medycznej i działań higienicznych zapobiegających rozwojowi chorób, zwłaszcza tych, które towarzyszą albinizmowi oraz redukcji negatywnych skutków przemocy fizycznej i psychicznej w tej zagrożonej wykluczeniem grupie społecznej.

3.8.2.4. Kenia

Od 2012 roku Kenia pozostaje priorytetowym krajem polskiej współpracy rozwojowej i jednym z głównych jej biorców. Udzielane wsparcie koncentruje się na działaniach dotyczących rozwoju kapitału ludzkiego, poprawie jakości opieki zdrowotnej oraz edukacji na wszystkich poziomach kształcenia, w tym kształcenia zawodowego i rozwoju przedsiębiorczości. Prowadzone projekty przyczyniają się m.in. do podnoszenia zdolności służb ratowniczych, wspomagają wyrównywanie szans edukacyjnych i życiowych dzieci z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Podejmowane są działania na rzecz ochrony środowiska oraz zapobiegania negatywnym skutkom zmian klimatycznych.

W 2020 roku w Kenii zrealizowano 6 projektów, w tym 4 wyłonione w postępowaniach konkursowych dla organizacji pozarządowych oraz 2 wdrażane bezpośrednio przez Ambasadę RP w Nairobi. Ponadto Polska zasiłała kwotą ok. 500 tys. PLN kenijski oddział Światowego Programu Żywnościowego ONZ (ang. *World Food Programme, WFP*), celem wsparcia lokalnej społeczności w walce z negatywnymi skutkami pandemii COVID-19, w tym przede wszystkim z rosnącym brakiem bezpieczeństwa żywnościowego w nieformalnych osiedlach ludzkich w Nairobi (Kiberze, Mathare i Mukuru kwa Njenga).

W ramach projektów wdrażanych przez polskie organizacje pozarządowe prowadzone były działania służące zapobieganiu negatywnym skutkom zmian klimatycznych. Mieszkańcy hrabstw najbardziej dotkniętych suszą otrzymali stały dostęp do wody dzięki tamom piaskowym budowanym na rzekach sezonowych. Lokalne kooperatywy rolne uzyskały

wsparcie w zakresie wzrostu efektywności prowadzonych hodowli i upraw, a dzięki zrealizowanym szkoleniom, pozyskały umiejętności niezbędne do rozwoju własnej przedsiębiorczości. Działania *Polskiej pomocy* służyły poprawie dostępu do wysokiej jakości edukacji na wszystkich poziomach kształcenia, w tym wyrównywaniu szans edukacyjnych i życiowych dzieci z grup zagrożonych wykluczeniem. Młodzi Kenijczycy, którym groziło bezrobocie, zostali objęci programem szkoleń z zakresu przedsiębiorczości i prowadzenia własnego biznesu. Najzdolniejsi z nich otrzymali granty finansowe pozwalające na uruchomienie własnej działalności oraz nadzór mentorski w początkowej fazie działalności. Kontynuowano działania na rzecz kenijskich służb pożarniczo-ratowniczych w ramach wspierania procesu zmian w organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. Udzielone wsparcie wymiennie zwiększyło zdolności operacyjne kenijskich służb ratowniczych. W związku z pandemią COVID-19, a także z uwagi na niezmiernie duże potrzeby miejscowych służb, działania dotyczyły także wsparcia sektora ochrony zdrowia poprzez zwiększenie dostępu do wysokiej jakości opieki medycznej, a także dostosowaniu ośrodków zdrowia do trudnych warunków epidemicznych.

W 2021 roku w Kenii zrealizowanych zostało 9 projektów, w tym 5 wyłonionych w postępowaniu konkursowym dla organizacji pozarządowych oraz 4 wdrożone bezpośrednio przez Ambasadę RP w Nairobi. Dodatkowo opłacono koszty kształcenia młodych Kenijczyków na polskich uczelniach.

Przykładowy projekt: *Przystosowanie i rozbudowa Centrum Dziecięcego im. św. Rodziny w Kithatu w kontekście światowej pandemii COVID-19*

Wartość projektu: 342 680 PLN

Projekt realizowany w 2020 roku przez Fundację Pomocy Humanitarnej Redemptoris Missio dotyczył rozbudowy i adaptacji do sytuacji epidemiologicznej Centrum Dziecięcego im. św. Rodziny w Kithatu w Kenii, powstałego ze środków *Polskiej pomocy* w 2017 roku. Dobudowano nowe pomieszczenia, co umożliwiło przyjmowanie kolejnych podopiecznych.

Dodatkowo powstało izolatorium na wypadek zachorowania któregoś z dzieci, pralnia z suszarnią, nowe wyjście ewakuacyjne, plac zabaw oraz dodatkowe

Fot. s. Dariana Jasińska

sanitariaty i stacje do dezynfekcji. Wyremontowano i doposażono budynek przedszkola, a Centrum otrzymało zapas środków ochrony osobistej, których część trafiła m.in. do najbardziej zagrożonych mieszkańców Kithatu, kobiet w ciąży, osób starszych i rodzin będących pod opieką misji.

Przy pracach modernizacyjnych i adaptacyjnych w Centrum Dziecięcym zatrudnienie zyskało ok. 40 mieszkańców Kithatu, którzy z powodu kryzysu związanego z pandemią COVID-19 stracili dotychczasowe źródła utrzymania.

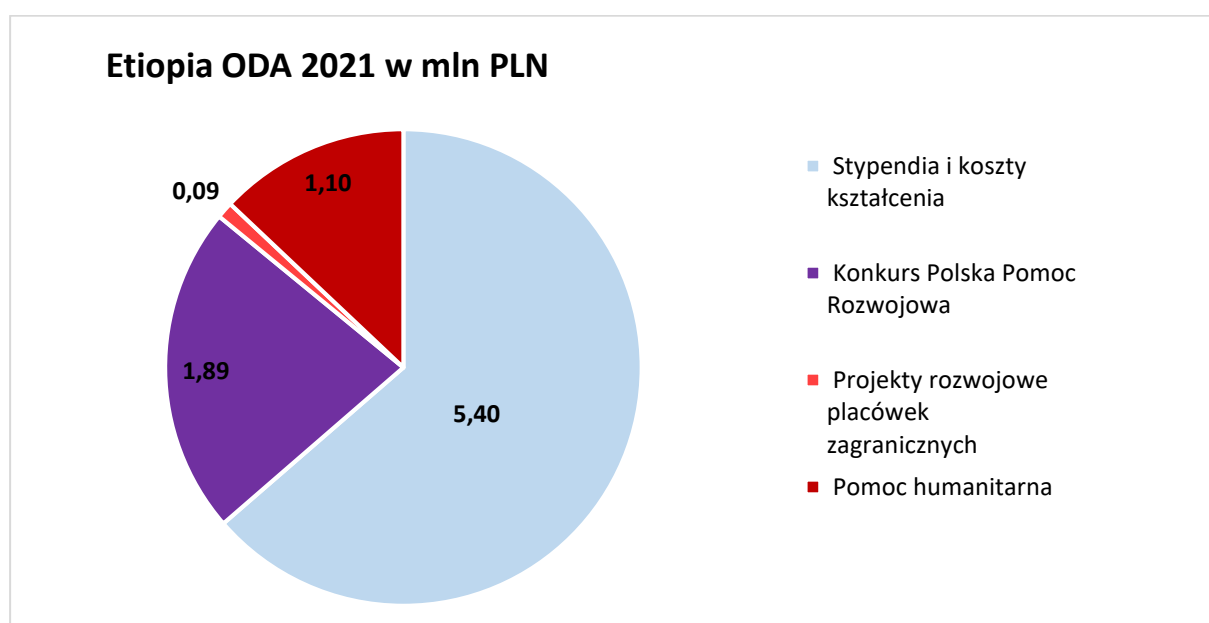
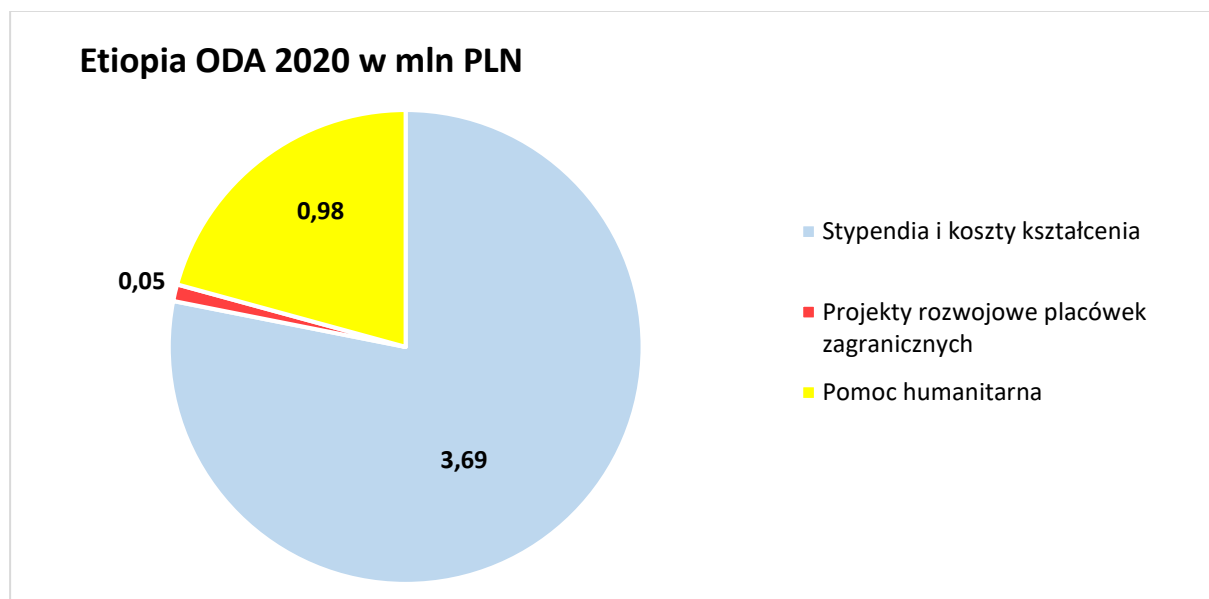

Przykładowy projekt: *Wsparcie rozwoju systemu ratownictwa specjalistycznego w Kenii*
Wartość projektu 1 225 000 PLN

Rozpoczęty w 2021 roku trzyletni projekt realizowany przez Fundację Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej ma na celu rozbudowę i doposażenie sieci jednostek straży pożarnej położonych przy jednej z najważniejszych i najniebezpieczniejszych arterii komunikacyjnych Kenii – drodze Mombasa-Nairobi. Strażnice powstaną w Makindu (hrabstwo Makueni) w 2022 roku oraz w Kyumvi (hrabstwo Machakos) w 2023 roku. Swoim zasięgiem obejmą 230-kilometrowy odcinek ww. drogi, który dotychczas był niezabezpieczony pod względem ratownictwa drogowego i medycznego. W ramach działań podjętych w 2021 roku rozpoczęto budowę jednostki w Makindu. Powstało zadanie pod wóz strażacki i wieża na wodę. Docelowo obie jednostki otrzymają wozy ratownictwa medycznego i technicznego, co pozwoli na szybszą reakcję służb ratunkowych na wypadki i katastrofy komunikacyjne. Przeprowadzone zostaną również szkolenia w zakresie ratownictwa medycznego, technicznego i specjalistycznego.

Fot. Chule Ndonge

3.8.2.5. Etiopia

Etiopia jest krajem priorytetowym polskiej współpracy rozwojowej od 2012 roku i kluczowym partnerem Polski w regionie Afryki Wschodniej. Zgodnie z klasyfikacją OECD zaliczana jest do grupy krajów najmniej rozwiniętych (ang. *Least Developed Countries*).

Obszary tematyczne projektów na rzecz Etiopii bazują na celach zrównoważonego rozwoju i są to: pokój, sprawiedliwość i silne instytucje, równe szanse – edukacja, równe szanse – godna praca, równe szanse – przedsiębiorczość, redukcja nierówności, zdrowie, klimat i zasoby naturalne.

Ze względu na pogarszającą się sytuację bezpieczeństwa i niestabilną sytuację wewnętrzną, wywołaną konfliktami między grupami etnicznymi oraz masowymi ruchami ludności w 2020

roku, polskie organizacje pozarządowe nie zrealizowały w Etiopii żadnego projektu rozwojowego ze środków MSZ.

W 2021 roku polskie organizacje pozarządowe zrealizowały 2 projekty o wartości prawie 2 mln PLN, natomiast Ambasada RP w Addis Abebie 2 projekty za 50 tys. USD.

Działania podejmowane przez organizacje pozarządowe dotyczyły wsparcia w obszarze ratownictwa medycznego oraz resocjalizacji i aktywizacji zawodowej rodzin wykluczonych społecznie.

Przykładowy projekt: Zwiększanie zdolności marketingowych stowarzyszenia Nadzieja dla Niewidomych

Wartość projektu: 54 007 PLN

Projekt zrealizowany przez Ambasadę RP w Addis Abebie we współpracy ze Stowarzyszeniem Hope for the Blind and Handicapped Rehabilitating Association (HBHRA) miał na celu wsparcie przedsiębiorczości i sektora prywatnego.

Stowarzyszenie jest organizacją non profit, zatrudniającą w swoim zakładzie w górnej Addis Abebie osoby niepełnosprawne przy produkcji wełnianych dywanów, wycieraczek, szczotek

i mopów. W zakładzie pracuje 153 pracowników produkcyjnych z niepełnosprawnością, a ponad połowa to osoby niewidome. Produkcja jest zrównoważona finansowo, co oznacza, że przychody ze sprzedaży pokrywają koszty. Jednakże ceny sprzedaży i marże są niskie, co z kolei utrzymuje płace pracowników produkcyjnych na bardzo niskim poziomie. Ambicją firmy było zwiększenie wynagrodzeń o około 30% powyżej inflacji, tak aby wynagrodzenia zbliżyły się do rynkowych wynagrodzeń osób pełnosprawnych.

Celem projektu było zwiększenie sprzedaży towarów produkowanych przez zakład, poprzez poprawę zdolności marketingowych, w tym otworzenie nowych kanałów sprzedaży bezpośrednio, online i eksportu. W 2020 roku przeprowadzono modernizację części sklepowo-wystawienniczej oraz zakupiono namiot do organizacji bazaru na terenie należącym do zakładu. Nowe umiejętności, sprzęt oraz wartości niematerialne przyniosły znaczący wzrost sprzedaży oraz zróżnicowanie kanałów sprzedaży. HBHRA stworzyło markę Hope Rugs Ethiopia, wraz z profesjonalnie zaprojektowanym logotypem używanym w całym

Fot. Maciej Chrzanowski

spektrum komunikacji wizualnej. Rezultaty pozwoliły na podwyższenie wynagrodzeń dla pracowników ponad inflację. Dodatkowo częściowo sfinansowano wynagrodzenia 40 starszych pracowników pozostających w domach ze względu na epidemię.

Przykładowy projekt: *Wyrównanie szans dzieci wykluczonych społecznie w Awassie (zwłaszcza dziewczynek) poprzez resocjalizację oraz aktywizację zawodową ich rodzin*

Wartość projektu 392 372 PLN

Fot. Magdalena Soboka

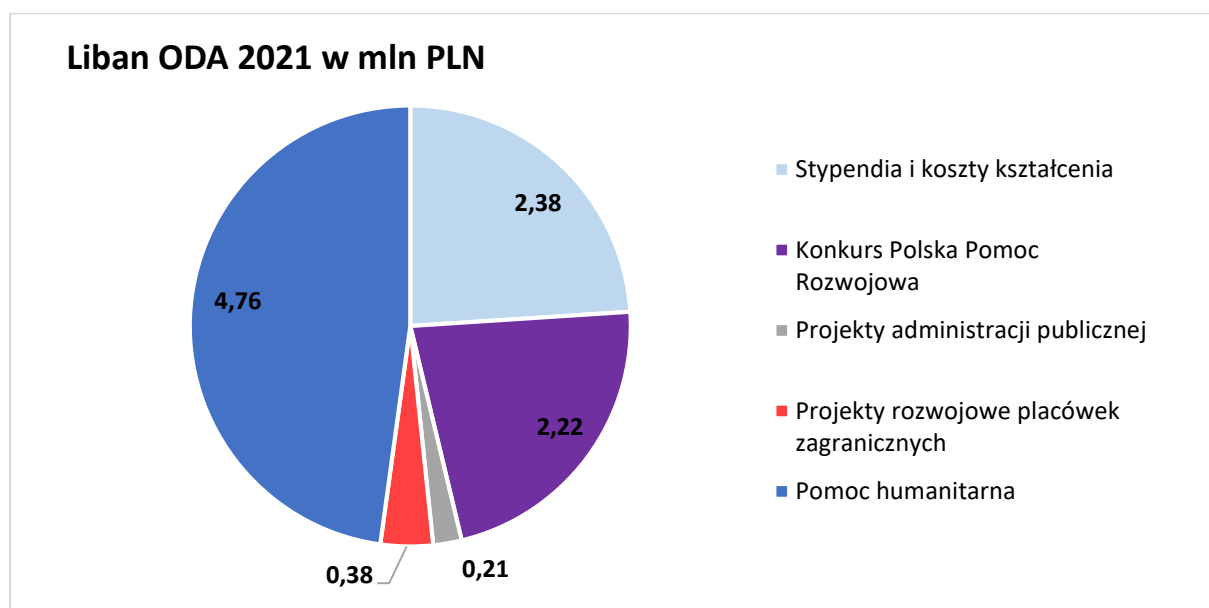
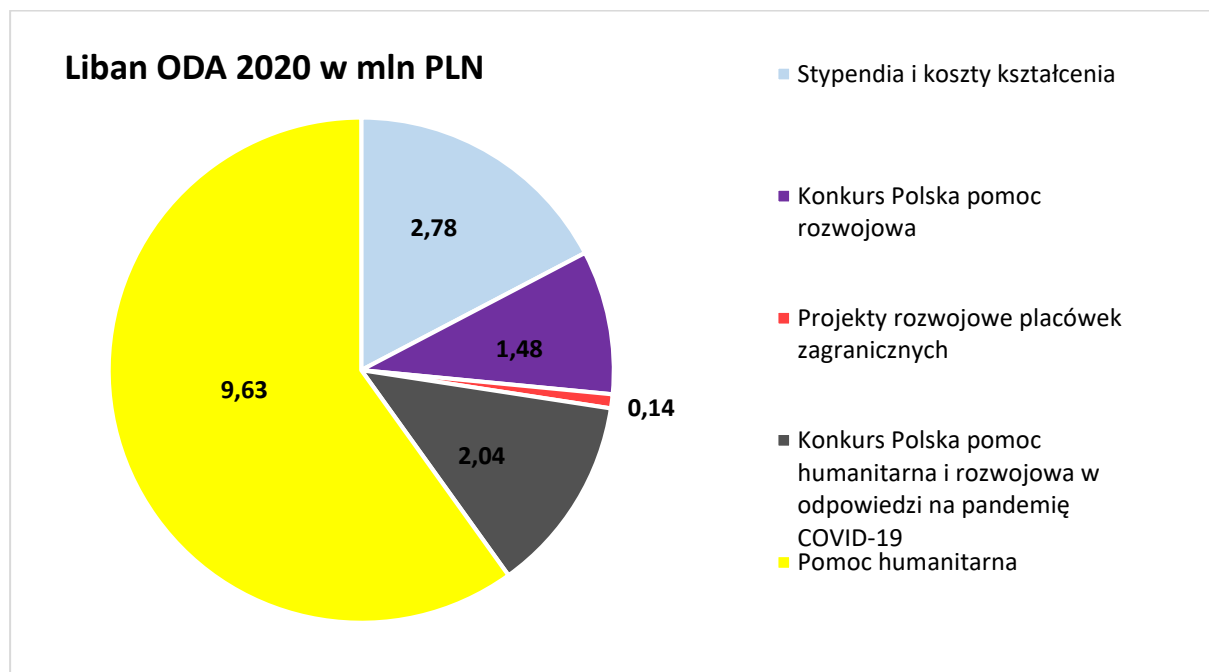
Celem projektu realizowanego w 2021 roku przez Salezjański Wolontariat Misyjny było wyrównanie szans dzieci wykluczonych społecznie w Awassie w Etiopii, ze szczególnym uwzględnieniem dziewczynek. Działania koncentrowały się na poprawie warunków życiowych podopiecznych ośrodka Barkot objętych stałą opieką, dostosowaniu placówki do przyjęcia większej liczby wychowanków, poprawie jakości prowadzonych

dla dzieci i młodzieży zajęć, poprawie dostępu do edukacji i rozszerzeniu programu resocjalizacji instytucjonalnej prowadzonej przez ośrodek oraz wsparciu dorosłych w zdobyciu umiejętności niezbędnych do rozpoczęcia pracy zawodowej.

Zakupione zostało wyposażenie, a ośrodek przystosowano do przyjęcia większej liczby wychowanków, którzy mogli korzystać z rozszerzonej oferty zajęć. Dodatkowo wychowawcy i pracownicy zostali przeszkoleni z zakresu pracy z dziećmi i młodzieżą z trudną przeszłością. Przeprowadzono także kursy zawodowe dla dorosłych oraz umożliwiono rozpoczęcie lub kontynuację edukacji szkolnej grupie dzieci i młodzieży. Istotnym aspektem było przystosowanie ośrodka do przyjęcia dziewczynek szczególnie zagrożonych wykluczeniem z systemu edukacji w Etiopii. Wsparcie uzyskało 100 dzieci i młodzieży oraz ponad 100 dorosłych. Charakter zrealizowanych działań pozwala na ich nieprzerwaną kontynuację w przyszłości oraz objęcie efektami działań kolejnych beneficjentów.

3.8.3. Bliski Wschód

3.8.3.1. Liban

Od 2012 roku Liban pozostaje priorytetowym państwem polskiej pomocy humanitarnej i jednym z głównych jej biorców. Od roku 2018 roku kraj ten został włączony ponadto do grona krajów priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej. W obszarze humanitarnym, pomoc koncentruje się na zapewnieniu schronienia i ochrony dla uchodźców syryjskich oraz najbardziej potrzebującej ludności libańskiej, a w obszarze rozwojowym przede wszystkim na

wspieraniu kapitału ludzkiego, przedsiębiorczości i sektora prywatnego oraz ochronie środowiska w Libanie.

Rok 2020 przyniósł Libanowi wiele wyzwań. Szereg wewnętrznych problemów politycznych i gospodarczych przełożyło się także na życie mieszkańców, pogarszając drastycznie ich sytuację finansową i warunki życia. Kraj musiał zmierzyć się także z wyzwaniami wywołanymi pandemią COVID-19, a wybuch saletry amonowej w porcie w Bejrucie w sierpniu 2020 roku pogorszył i tak trudną sytuację kraju. W obliczu tych okoliczności Polska wykazała się solidarnością z narodem pogrążonym w kryzysie. Do akcji ratunkowej w bejruckim porcie zostali włączeni polscy strażacy działający w ramach grupy poszukiwawczo-ratowniczej USAR Poland, a organizacje pozarządowe oraz indywidualni darczyńcy zaangażowali się w pomoc rzeczową dla poszkodowanych mieszkańców.

W roku 2020 ze środków *Polskiej pomocy* przekazano na rzecz Libanu wsparcie o łącznej kwocie ponad 16 mln PLN. Część z tych środków została przeznaczona na pomoc rzeczową bezpośrednio po wybuchu w bejruckim porcie, a pozostała na projekty prowadzone przez polskie organizacje pozarządowe oraz Ambasadę RP w Bejrucie. Działania prowadzone przez Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej (PCPM) oraz Polską Akcję Humanitarną (PAH) koncentrowały się na pomocy humanitarnej i rozwojowej na rzecz uchodźców syryjskich oraz społeczności libańskiej. Inicjatywy realizowane przez Ambasadę RP w Bejrucie, we współpracy z libańskimi partnerami, służyły poprawie warunków sanitarnych i przeciwdziałaniu rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych, w szczególności COVID-19. Ze środków *Polskiej pomocy* przekazano także wpłatę w wysokości 371 440 PLN na rzecz UN Habitat umożliwiającą rewitalizację jednej z dzielnic Bejrutu.

W roku 2021 ze środków *Polskiej pomocy* przekazano na rzecz Libanu wsparcie o łącznej kwocie ok. 9,9 mln PLN. W ramach tej kwoty sfinansowano m.in. inicjatywy wdrażane przez polskie organizacje pozarządowe: PCPM, PAH oraz Fundację Fenicja im. Świętego Charbela. Przeprowadzone działania koncentrowały się na aktywizacji zawodowej młodzieży oraz kobiet czy ochronie środowiska (rozwój infrastruktury wodnokanalizacyjnej, wykorzystywaniu odnawialnych źródeł energii do oświetlania ulic i prywatnych gospodarstw). PCPM zrealizował także projekty humanitarne dotyczące zapewnienia pomocy żywnościowej oraz bezpiecznego schronienia dla uchodźców syryjskich i najbardziej potrzebujących rodzin libańskich.

Ambasada RP w Bejrucie we współpracy z miejscowymi partnerami zrealizowała w 2021 roku szereg projektów rozwojowych w takich dziedzinach jak np. edukacja szkolna i rozwój zawodowy, w tym także dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dodatkowo, zakupiono sprzęt dla spółdzielni rolniczych oraz jednostki straży pożarnej niezbędny w sytuacjach kryzysowych.

Ponadto w 2021 roku eksperci z Polskiego Kontyngentu Wojskowego, stacjonującego w Libanie w ramach misji UNIFIL (Tymczasowe Siły Zbrojne ONZ w Libanie, ang. *United Nations Interim Force in Lebanon*), z sukcesem zrealizowali 3 projekty rozwojowe na rzecz miejscowej ludności. Kupiono nowoczesny sprzęt komputerowy dla szkół oraz poprawiono gospodarkę odpadami pochodzącymi z gospodarstw domowych.

Ze środków *Polskiej pomocy* przekazano kolejną wpłatę na UN Habitat w wysokości 806 969 PLN umożliwiającą rewitalizację jednej z dzielnic Bejrutu.

Przykładowy projekt: Kompleksowe wsparcie dla lokalnych społeczności w prowincji Akkar w Libanie dotkniętych skutkami pandemii COVID-19 i kryzysu ekonomicznego

Wartość projektu 1 450 575 PLN

W ramach realizacji w 2020 roku projektu dotyczącego odpowiedzi na pandemię COVID-19 Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej przeprowadziło we współpracy z lokalnymi podmiotami szereg działań zapobiegających rozprzestrzenianiu się zakażeń oraz łagodzących ekonomiczne skutki pandemii.

Głównym działaniem było utworzenie w szpitalu Notre-Dame de la Paix w Kobayacie punktu segregacji medycznej – *triage*, tak aby przyjęcia do szpitala odbywały się w odpowiednim reżimie sanitarnym. Szpital działa na terenie pięciu związków gmin na północy Libanu, zapewniając opiekę medyczną dla ok. 150 tys. osób. Punkt segregacji medycznej stanowił wyjątkowo ważną strefę w dobie pandemii zapewniając właściwe warunki sanitarno-higieniczne dla pacjentów oraz kadry szpitala. Szpital, a także kilkanaście innych placówek zdrowia, otrzymało również wyposażenie w środki ochrony indywidualnej.

Fot. Mariusz Mieczkowski

Ponadto w ośrodku opieki nad osobami starszymi w Andaket przebudowano przydomowy ogród, aby podopieczni mogli bezpiecznie i w przyjemnych warunkach spotykać się z rodzinami i wypoczywać na zewnątrz budynku. W ośrodku utworzono także pomieszczenie chłodnicze do przechowywania żywności.

Kolejnym elementem było wsparcie lokalnych spółdzielni rolniczych w radzeniu sobie ze skutkami ekonomicznymi pandemii. Kooperatywa w Kobayat, zrzeszająca ok. 300 członków, dzięki przeprowadzonemu remontowi i dostarczonemu wyposażeniu zyskała nowoczesną i estetyczną przestrzeń do handlu. Pozwoliło to na atrakcyjne wyeksponowanie towarów, przy równoczesnym zachowaniu właściwych warunków sanitarno-higienicznych. Udzielono także wsparcia spółdzielni w Andaket umożliwiającego utrzymanie działalności produkcyjnej zagrożonej libańskim kryzysem finansowym.

Przykładowy projekt: *Wspólny Rynek Produktów Rolnych*

Wartość projektu 498 175 PLN

Fot. Joya Simon

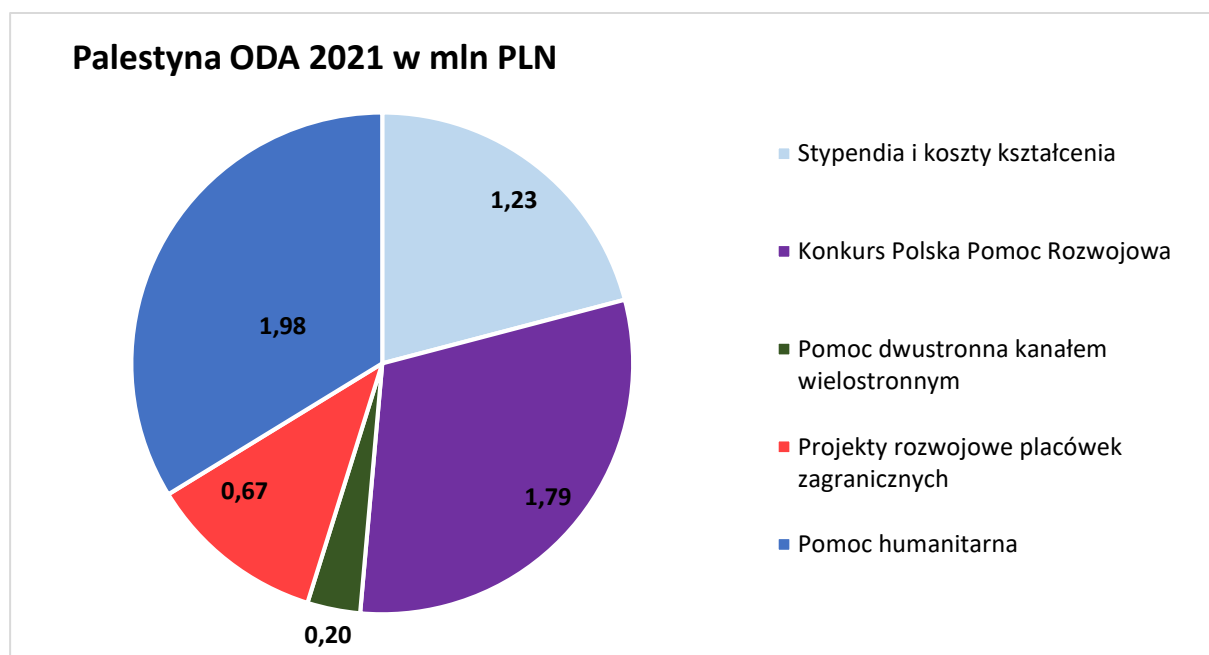
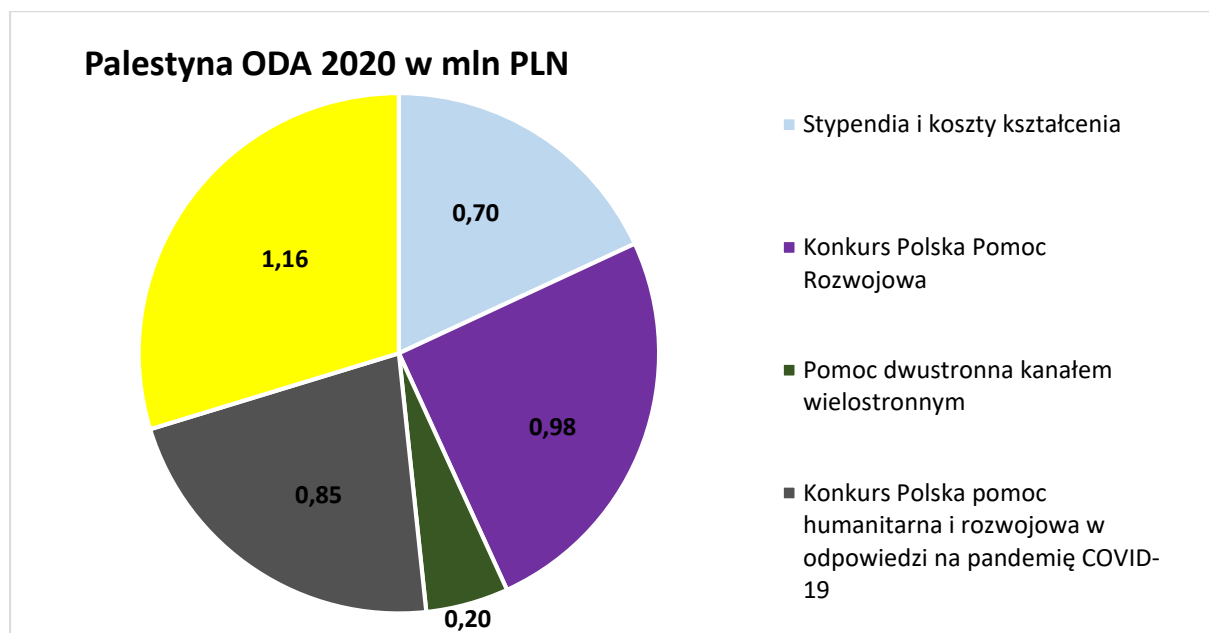
Głównym celem projektu realizowanego w 2021 roku przez Fundację Fenicia im. Świętego Charbela było opracowanie planu biznesowego dla lokalnego rynku rolnego. Plan ten umożliwił zakup świeżej żywności bezpośrednio od producentów z sąsiedztwa, z pominięciem łańcucha pośredników. Idea była oparta na stworzeniu Wspólnego Rynku Produktów Rolnych

i zapewnieniu dostępu do rynku małym i średnim gospodarstwom rolnym, aby uchronić je przed bankructwem w sytuacji przejęcia rynku przez wielkie hurtownie.

Projekt zakładał również aktywizację zawodową młodych ludzi z terenów zagrożonych bezrobociem dostarczając im gotowy do wdrożenia plan biznesowy. Głównym założeniem planu było utrzymanie i rozwijanie dotychczasowej produkcji rolnej przy równoczesnym tworzeniu nowych miejsc pracy. Poprzez profesjonalne szkolenia zorganizowane w 2021

roku oraz udzielone praktyczne wsparcie uczestnicy zdobyli kwalifikacje do prowadzenia rolnej działalności gospodarczej.

3.8.3.2. Palestyna

Polska współpraca rozwojowa z Palestyną jest realizowana od przeszło 15 lat. Działania skupiały się przede wszystkim na rozwoju kapitału ludzkiego, poprawie warunków w placówkach oświatowych oraz medycznych czy też wsparciu przedsiębiorczości i tworzeniu nowych miejsc pracy.

W roku 2020, z powodu pandemii COVID-19, konieczne było dostosowanie mechanizmów i kanałów wsparcia do dynamicznie zmieniających się okoliczności.

Dlatego też działania podejmowane w 2020 roku przez polskie organizacje pozarządowe, odpowiadały na wyzwania pandemii i dotyczyły głównie zapewnieniu nowoczesnego sprzętu medycznego, środków ochrony osobistej dla pacjentów i służby medycznej, a także przeprowadzaniu szkoleń służących wzmocnieniu palestyńskiego systemu ratownictwa.

Inicjatywy realizowane przez Biuro Przedstawiciela RP przy Palestyńskiej Władzy Narodowej w Ramallah odpowiadały z kolei na podstawowe potrzeby Palestyńczyków w trudnej sytuacji ekonomicznej.

W 2020 roku Polska przekazała także wpłatę w wysokości 3 mln PLN na rzecz Agencji Narodów Zjednoczonych ds. Pomocy Uchodźcom Palestyńskim na Bliskim Wschodzie (ang. *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East, UNRWA*). Agencja musiała zmierzyć się z dodatkowymi obowiązkami w zakresie wprowadzenia reżimu sanitarnego w nadzorowanych placówkach, wprowadzenia systemu pracy zdalnej w szkołach, a także związanymi z rosnącą liczbą osób wymagających wsparcia (w tym także żywnościowego).

W 2020 roku Polska dołączyła także do grona darczyńców odpowiadających na *InterAgency Global Humanitarian Response Plan*. Plan ten uwzględniał m.in. działania UNICEF na rzecz zabezpieczenia potrzeb dzieci w czasie pandemii koronawirusa. Wpłata w wysokości 1 mln PLN była dedykowana potrzebom dzieci w Palestynie.

W roku 2021 działania rozwojowe w Palestynie prowadzone były głównie przez polskie organizacje pozarządowe oraz Biuro Przedstawiciela RP w Ramallah. W ramach zrealizowanych inicjatyw wsparcie otrzymali w szczególności beneficjenci z grup zagrożonych wykluczeniem m.in. osoby z niepełnosprawnościami, mieszkańcy małych miejscowości pozbawieni dostępu do służby zdrowia. Zrealizowane projekty miały na celu także wspierać rozwój przedsiębiorczości i aktywizację zawodową (np. w obszarze Strefy Gazy), a także przekazywać pomoc rzeczową dla placówek oświatowych. Utrzymano również wsparcie humanitarne w postaci paczek żywnościowych dla mieszkańców Betlejem, dotkliwie odczuwających ekonomiczne skutki pandemii COVID-19.

W 2021 roku przekazano także wsparcie finansowe na rzecz UNRWA w postaci dwóch wpłat dobrowolnych. Pierwsza wpłata w wysokości 1 mln PLN została przekazana na rzecz Nuseirat Elementary School (Gaza) w ramach apelu humanitarnego *Updated humanitarian and early*

recovery appeal in response to hostilities in Gaza and mounting tensions in the West Bank.

Apel został opublikowany ze względu na konieczność zabezpieczenia najpilniejszych potrzeb humanitarnych ludności zamieszkałej w Strefie Gazy i na Zachodnim Brzegu, wywołanych nalotami strony izraelskiej wiosną 2021 roku. Za priorytetowe uznano wsparcie żywnościowe, medyczne i psychologiczne mieszkańców Gazy, którzy najbardziej ucierpieli w wyniku bombardowań. Druga wpłata, również w wysokości 1 mln PLN, została przekazana w odpowiedzi na apel ogłoszony podczas konferencji darczyńców UNRWA w listopadzie 2021 roku, a dotyczący wsparcia działalności Agencji.

Przykładowe projekty: Wsparcie dla mieszkańców Betlejem dotkniętych negatywnymi skutkami pandemii COVID- 19 Wartość projektu: 66 656 PLN oraz Wsparcie dla mieszkańców Hebronu dotkniętych negatywnymi skutkami pandemii COVID-19 Wartość projektu: 88 875 PLN

Ekonomiczne skutki pandemii szczególnie odczuli Palestyńczycy w domowych budżetach. Z jednej strony, w miastach takich jak Betlejem, obostrzenia w podróżowaniu ograniczyły do minimum ruch turystyczny i tym samym uniemożliwiły czerpanie dochodu z tego, często głównego, źródła utrzymania, z kolei w innych miastach kraju (np. w Hebronie) wprowadzono zakaz przemieszczania się mieszkańców zarówno na terenie

Fot. Justyna Pabian

Palestyny, jak i do Izraela, co uniemożliwiało dotarcie do pracy. Odcięcie od źródeł dochodu oraz brak oszczędności doprowadziły do zwiększenia liczby osób potrzebujących wsparcia humanitarnego. W tej sytuacji Biuro Przedstawiciela RP w Ramallah zrealizowało w 2020 roku w ww. miastach 2 projekty polegające na przekazaniu Palestyńczykom paczek żywnościowych z najpotrzebniejszymi artykułami (tj. makaron, ryż, soczewica, olej, mąka, herbata). W Hebronie dystrybucja żywności została przeprowadzona w okresie Ramadanu, wpisując się w tradycję wspierania potrzebujących w tym czasie. W Betlejem paczki zostały dostarczone tuż przed świętami Bożego Narodzenia, mając na uwadze chrześcijański charakter miasta i podtrzymywane tam chrześcijańskie tradycje. Obie inicjatywy zostały bardzo pozytywnie odebrane, nie tylko przez samych potrzebujących, ale także władze i lokalne media. W sumie do najbardziej potrzebujących rodzin trafiło blisko 1200 paczek, co umożliwiło wsparcie ok. 6000 beneficjentów.

Przykładowy projekt: Integralne wsparcie osób z niepełnosprawnościami na Zachodnim Brzegu Autonomii Palestyńskiej (moduł 1)

Wartość projektu 984 612 PLN

Projekt realizowany przez Caritas Polska miał na celu: kompleksową pomoc osobom z niepełnosprawnościami, rozwój ośrodków rehabilitacji środowiskowej w zmarginalizowanych obszarach wiejskich prowincji Betlejem na Zachodnim Brzegu Jordanu oraz przeprowadzenie działań budujących świadomość na temat potencjału i praw osób z niepełnosprawnościami, które są dyskryminowane i wykluczane z życia społecznego.

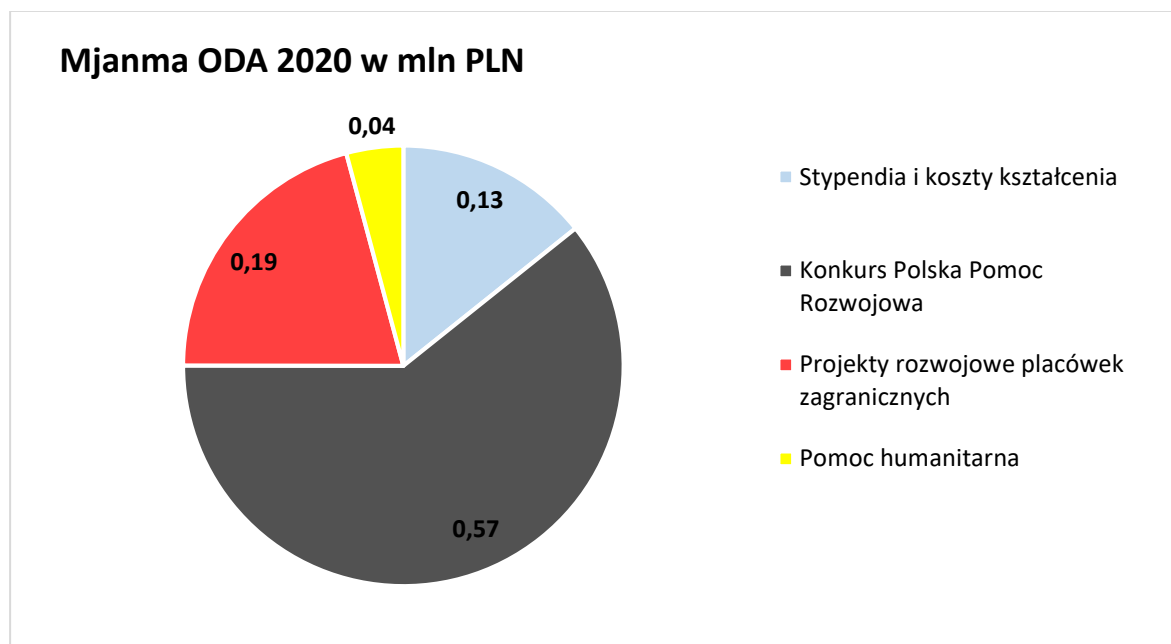
W ramach pierwszego modułu realizowanego w roku 2021, doposażono w wysokiej jakości sprzęt i nowoczesne pomoce terapeutyczne 6 pokoi rehabilitacyjnych w 3 ośrodkach rehabilitacji środowiskowej. Pozwoliło to na stworzenie specjalistycznych gabinetów zabiegowych do prowadzenia zajęć sensorycznych, logopedycznych, fizjoterapeutycznych oraz warsztatów zawodowych. Czwarty ośrodek został całkowicie wyremontowany i przekształcony w pierwsze w południowej części prowincji Betlejem specjalistyczne centrum rehabilitacji. Dzięki tym działaniom zapewniono wyższy standard usług dla ponad

1000 osób niepełnosprawnych z ponad 20 miejscowości. Przeprowadzono również kampanię budującą świadomość na temat sytuacji osób z niepełnosprawnościami. W sesjach szkoleniowych wzięli udział przedstawiciele lokalnych władz i instytucji, opiekunowie i rodziny osób z niepełnosprawnościami, pracownicy ośrodków rehabilitacji oraz studenci. Kolejne moduły projektu będą realizowane w latach 2022-2023.

Fot. Caritas Jerusalem

3.8.4. Inne (Mjanma)

W latach 2016-2020 Mjanma należała do krajów priorytetowych polskiej pomocy rozwojowej. W 2020 roku wdrażany był drugi moduł dwuletniego projektu realizowanego przez Polską Misję Medyczną oraz 4 projekty realizowane przy wsparciu Ambasady RP w Bangkoku. W 2021 roku polska placówka dyplomatyczna nadzorowała realizację 2 projektów dotyczących wsparcia edukacji i kształcenia zawodowego poprzez poprawę infrastruktury i zakup wyposażenia dla 2 lokalnych szkół.

Przykładowy projekt: *Mjanma – działania medyczno-szkoleniowe oraz badania przesiewowe w Delcie Irawadi*
Wartość projektu: 567 345 PLN

W 2020 roku Polska Misja Medyczna kontynuowała rozpoczęte w 2019 działania mające na celu poprawę zdrowia mieszkańców powiatu Wakema, znajdującego się w delcie rzeki Irawadi. Zakupiony i wyremontowany w 2019 roku statek-mobilna klinika świadczył usługi medyczne mieszkańcom wiosek i miejscowości położonych w dorzeczu, do których dostęp drogą lądową jest utrudniony. Dzięki zaangażowaniu polskich środków i wysiłkom lokalnych lekarzy ze szpitala powiatowego w Wakemie, w drugim module projektu realizowanym w 2020 roku z porad lekarskich świadczonych przez mobilną klinikę skorzystało 4790 pacjentów. Kontynuowane były programy szczepień przeciwko WZW B, testowania na obecność wirusa i edukowania młodzieży w celu zapobiegania zakażeniom. Przeprowadzono

również zajęcia dotyczące higieny jamy ustnej dla 492 dzieci, a z opieki stomatologicznej skorzystało ponad 400 pacjentów.

Ważnym elementem inicjatywy była budowa zbiorników na wodę deszczową, zaprojektowanych tak, aby pomimo zasolenia wód gruntowych zapewniać mieszkańcom powiatu czystą wodę pitną. Łącznie w latach 2019-2020 zbudowano 15 takich obiektów, z czego 5 w drugim roku realizacji projektu. Zakupiono również wyposażenie medyczne dla powiatowego szpitala w Wakemie (m.in. aparaty do biochemii krwi oraz analizy elektrolitów do laboratorium, monitor stanu pacjenta, EKG, pompę infuzyjną, środki ochrony osobistej medycznej przyłbice, maski ochronne). Polski personel na miejscu przeprowadził też uzupełniające szkolenia dla społeczności lokalnej dot. prewencji chorób cywilizacyjnych i przenoszonych drogą płciową. Wzięło w nich udział 1015 osób, zarówno młodzież jak i dorośli. Zwiększenie jakości usług medycznych w regionie okazało się mieć szczególne znaczenie w czasie pandemii COVID-19.

Fot. Polska Misja Medyczna

4. Pomoc humanitarna

W latach 2020-2021 kontynuowana była pomoc humanitarna oraz doraźne działania o charakterze stabilizacyjnym i odbudowy obszarów pokonfliktowych na Bliskim Wschodzie. Działania kierowane były w szczególności do uchodźców, osób wewnętrznie przesiedlonych i ludności lokalnej w odpowiedzi na konflikt w Syrii.

W okresie 2020-2021 polska pomoc humanitarna w znacznym stopniu koncentrowała się na walce z pandemią COVID-19. Organizowane były konwoje humanitarne, w których przekazywano środki ochronne. Dotychczasowe projekty humanitarne zostały dostosowane do nowej pandemicznej rzeczywistości. W ramach solidarności z innymi krajami Polska przekazywała szczepionki dla krajów rozwijających się.

W 2020 roku **pomoc bilateralna** realizowana była poprzez finansowanie drugiej transzy projektów pomocy bezpośredniej na rzecz uchodźców, osób wewnętrznie przesiedlonych i ludności lokalnej realizowanych przez polskie organizacje pozarządowe w Libanie, Jordanii i Irackim Kurdystanie. Działania stanowiły kontynuację projektów wyłonionych w konkursach w 2019 roku.

W 2021 roku w ramach otwartego **konkursu ofert Pomoc humanitarna** przyznano dotacje o wartości 9 423 877 PLN na realizację 10 projektów w Jemenie, Irackim Kurdystanie, Jordanii, Libanie, Palestynie, Armenii, Azerbejdżanie, Sudanie Południowym oraz Kamerunie.

W latach 2020-2021 **wsparcie wielostronne** kontynuowane było za pośrednictwem organizacji partnerskich m.in. w działaniach związanych z ochroną ludności w konfliktach oraz udzielaniu pomocy w obszarach trudno dostępnych ze względów bezpieczeństwa, w szczególności za pośrednictwem:

- Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża (ICRC) w ramach *Porozumienia o współpracy*,
- Biura Narodów Zjednoczonych ds. Koordynacji Pomocy Humanitarnej (UN OCHA), w tym *OCHA Donor Support Group*, której Polska jest członkiem od 2012 roku,
- Wysokiego Komisarza Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR),
- Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF).

4.1. Przykładowe projekty humanitarne

Poniżej przedstawione zostały przykładowe projekty humanitarne zrealizowane w latach 2020-2021.

Iracki Kurdystan

Polska realizuje działania humanitarne w Irackim Kurdystanie od 2015 roku. Wsparcie jest odpowiedzią na wywołane przez konflikt zbrojny masowe wewnętrzne przemieszczanie się mieszkańców Iraku. Działania humanitarne prowadzone przez *Polską pomoc* polegały na zabezpieczeniu podstawowych potrzeb Irakijczyków, w tym zaopatrzeniu ich w żywność, wsparciu finansowym, a w 2020 roku przede wszystkim na zapewnieniu opieki medycznej, w tym rehabilitacyjnej i dentystycznej. Odbiorcami pomocy były głównie osoby przesiedlone wewnętrznie (w tym mniejszość jazydzka), uchodźcy syryjscy oraz goszcząca ich ludność miejscowa.

Przykładowy projekt: Pomoc medyczna i dentystyczna dla uchodźców, osób przesiedlonych i społeczności w lokalnej guberni Erbil

Wartość projektu: 1 198 607 PLN

Realizowane przez Stowarzyszenie Polska Misja Medyczna działania zapewniły dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, diagnostyki, opieki dentystycznej i edukacji zdrowotnej uchodźcom w trzech obozach – Baharka, Harsham i Qushtapa oraz lokalnej ludności.

Kiedy po wybuchu pandemii w 2020 roku praca gabinetów dentystycznych została czasowo zawieszona, zakupiona w 2019 roku klinika mobilna działała zgodnie z planem i była jedyną formą wsparcia medycznego w obozach Baharka i Harsham. Personel medyczny kliniki został wyposażony w niezbędne środki umożliwiające przestrzeganie rygorystycznych zasad ograniczających ryzyko rozprzestrzenienia się COVID-19. Partnerzy projektu we współpracy z zarządem obozów prowadzili również działania informacyjne nt. nowego wirusa.

Do otwartego w ramach projektu laboratorium analitycznego w obozie Baharka zakupiono specjalistyczny sprzęt

diagnostyczny. Badania prowadzone w laboratorium pozwalają na szybką diagnostykę związaną z infekcjami oraz innymi chorobami.

Z usług dwóch gabinetów dentystycznych i kliniki mobilnej mogą korzystać zarówno syryjscy uchodźcy, jak i przesiedleni wewnętrznie Irakijczycy, mieszkańcy obozów oraz ludność lokalna. W

Fot. Grażyna Makara

regionie, na którego obszarze są zlokalizowane obozy, brakuje środków finansowych i kadrowych umożliwiających sprostać potrzebom zdrowotnym mieszkańców.

Liban

Liban został wpisany na listę priorytetowych odbiorców polskiej pomocy rozwojowej w 2018 roku. Choć w coraz większym stopniu Polska angażuje się w projekty rozwojowe na miejscu, to nie zaprzestaje również działań humanitarnych starając się zapewnić schronienie uchodźcom i najbardziej potrzebującym przedstawicielom społeczności lokalnej oraz dostęp do podstawowych usług medycznych i społecznych.

Przykładowy projekt: *Zabezpieczenie dachu nad głową i poprawa dostępu do edukacji dla uchodźców i ludności lokalnej w Libanie*

Wartość projektu: 1 754 772 PLN

W 2020 roku wskutek kryzysu gospodarczego, przy wysokim bezrobociu i wyczerpaniu oszczędności, dziesiątki tysięcy rodzin w Libanie stawało przed dramatycznymi wyborami na co przeznaczyć nieliczne środki finansowe albo w jaki sposób przeżyć bez żadnego dochodu. Dla każdej rodziny jedną z najważniejszych potrzeb jest bezpieczne schronienie. Podobne dylematy dotyczą uchodźców z Syrii – zdecydowana większość uchodźców przebywających w Libanie wynajmuje mieszkania, garaże lub inne zaadaptowane przestrzenie.

Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej (PCPM) zrealizowało w 2020 roku projekt mający na celu przeciwdziałanie drastycznie rosnącej liczbie eksmisji wynikających z pogarszającej się sytuacji finansowej rodzin. Ponad 450 rodzin z prowincji Akkar i z aglomeracji Bejrutu otrzymało zapomogi na wynajem mieszkań. Regularne opłaty za wynajem stanowiły przy tym dodatkowy stały dochód dla właścicieli mieszkań, którzy również zmagają się ze skutkami kryzysu gospodarczego. 100 rodzin, które znalazły się w najtrudniejszej sytuacji i były pozbawione możliwości zarobkowych (zwłaszcza osoby starsze i chore) w ramach przygotowań do zimy otrzymało jednorazową zapomogę finansową. Środki te pozwoliły na opłacenie kosztów oleju opałowego do ogrzewania domu przez cały sezon zimowy.

Inną kluczową potrzebą jest dostęp do edukacji młodzieży syryjskiej. PCPM od lat współpracuje z lokalną organizacją z miejscowości Bire, gdzie dzięki środkom *Polskiej pomocy* działa Centrum Edukacyjne. Dzieci mogą tam powtarzać sprawiający im trudności materiał szkolny i pod nadzorem nauczycieli uzupełnić wiedzę. W związku z pandemią w 2020 roku przez kilka miesięcy Centrum

Fot. Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej

Edukacyjne wstrzymało prowadzenie zajęć, a nauka zdalna okazała się praktycznie niemożliwa z powodu braku dostępu rodzin uchodźców do internetu i urządzeń elektronicznych. Pomimo tego ponad 400 dzieci wzięło udział w zajęciach wyrównawczych, a 268 młodych osób ukończyło kursy umiejętności zawodowych z podstaw elektryki, pielęgniarstwa, fryzjerstwa czy szycia. Fundacja PCPM zorganizowała także specjalistyczne szkolenia dla przedstawicieli samorządów w prowincji Akkar, aby mogli skuteczniej zarządzać inwestycjami i budżetami w swoich gminach.

Jemen

Sytuacja w Jemenie jest uznawana za największy kryzys humanitarny XXI wieku. Wojna na nowo rozpoczęła się w 2015 roku i od tego czasu z roku na rok sytuacja w kraju pogarsza się. Dotyczy to zarówno gospodarki, jak i dostępu ludności cywilnej do podstawowych usług (wodno-sanitarnych, ochrony zdrowia, żywności). Dodatkowo, pandemia COVID-19, która nastąpiła w stosunkowo krótkim czasie po epidemii cholery w 2018 roku, ma szczególnie negatywny wpływ na sytuację kobiet i dzieci. Raporty ONZ szacują, że ponad 20 mln Jemeńczyków potrzebuje natychmiastowej, ratującej życie pomocy w większości kluczowych sektorów życia, m.in. zdrowia, pomocy żywnościowej, usług wodno-sanitarnych oraz edukacji.

Przykładowy projekt: Wsparcie świadczenia niezbędnych usług medycznych ratujących życie i zdrowie ludności dotkniętej przez kryzys humanitarny w prowincji Abjan w Jemenie poprzez kompleksowe wsparcie szpitala w Rasad oraz funkcjonowania klinik mobilnych
Wartość projektu: 1 425 144 PLN

Fot. Caritas Polska

Podstawowymi rezultatami projektu wdrożonego przez Polską Akcję Humanitarną oraz Caritas Polska było zwiększenie dostępu do ratującej życie podstawowej opieki medycznej w prowincji Abjan w Jemenie poprzez utworzenie dwóch klinik mobilnych. Kliniki posiadające trzyosobowe zespoły medyczne dotarły do 30 tys. osób mieszkających w trudnodostępnych miejscowościach na obszarze zasięgu terytorialnego szpitala w Rasad.

Uruchomienie oddziału ginekologiczno-położniczego

w tym szpitalu umożliwiło korzystanie ze specjalistycznej opieki ginekologicznej i położniczej kobietom oraz dziewczętom mieszkającym w okolicy szpitala.

Zwiększono dostęp do ratującej życie specjalistycznej opieki medycznej dla 123 tys. osób mieszkających na obszarze zasięgu terytorialnego szpitala w Rasad. Wsparto jego funkcjonowanie poprzez zwiększenie wynagrodzeń dla personelu medycznego, dostarczenie sprzętu, leków, artykułów do laboratoriów diagnostycznych i medycznych materiałów użytkowych, a także pokrycie bieżących kosztów działania szpitala. Dla personelu medycznego szpitala, ośrodków podstawowej opieki zdrowotnej i klinik mobilnych funkcjonujących na tym obszarze zostały zorganizowane specjalistyczne szkolenia. Projekt rozpoczął się w 2021 roku, a zakończy się w 2022 roku.

Konwoje humanitarne

W grudniu 2020 roku MSZ przekazało pomoc humanitarną dla Sudanu w celu wsparcia prowadzonych działań humanitarnych na rzecz ludności cywilnej dotkniętej powodzią. Przekazano również pomoc rzeczową Litwie w związku z kryzysem migracyjnym na granicy białorusko-litewskiej oraz Armenii na rzecz uchodźców z regionu Górskiego Karabachu.

Misje ratownicze

Polska reagowała również na bieżące kryzysy humanitarne. 6 sierpnia 2020 roku, już dwa dni po eksplozji w bejruckim porcie, do Bejrutu dotarła polska grupa poszukiwawczo-ratownicza

Państwowej Straży Pożarnej MUSAR (ang. *Medium Urban Search and Rescue Team*) wyposażona w leki i artykuły medyczne. Grupa składała się z 43 ratowników, 6 osób personelu medycznego, 5 ekspertów pomocy humanitarnej Polskiego Centrum Pomocy Międzynarodowej (PCPM) i 4 psów. Już 10 sierpnia 2020 roku dostarczono kolejną turę wsparcia w postaci sprzętu medycznego i środków ochrony osobistej przekazanych przez Agencję Rezerw Materiałowych. Łącznie dostarczono ponad 12 ton produktów leczniczych i materiałów opatrunkowych.

4.2. Działania humanitarne w związku z pandemią COVID-19

4.2.1. Konwoje humanitarne

Polska wielowymiarowo wspierała kraje, które szczególnie mocno zostały dotknięte epidemią COVID-19. Zły stan systemów opieki zdrowotnej, demograficzna tendencja do starzenia się społeczeństw, występowanie stref konfliktu lub obszarów pozostających poza kontrolą rządów oraz słaba kondycja lokalnych gospodarek pogłębiły negatywne skutki ekonomiczno-społeczne pandemii.

W odpowiedzi na kryzys będący następstwem wojny z ISIS oraz pandemię COVID-19 pod koniec roku 2020 podjęto decyzję o przekazaniu w ramach *Polskiej pomocy* sprzętu medycznego do **Iraku** oraz **Irackiego Kurdystanu**.

Od 2021 roku dzięki *Polskiej Pomocy* Ministerstwo Spraw Zagranicznych koordynowało także konwoje humanitarne do **Indii**, **Wietnamu** oraz **Tunezji**. W ramach zasobów Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych⁷ przesłano do tych krajów m.in. respiratory, kardiomonitoring, półmaski FFP2, przyłbice, pulsoksymetry, maseczki trójwarstwowe oraz butle z tlenem.

Poza powyższym wsparciem transporty ze środkami niezbędnymi do walki z rozprzestrzenianiem się pandemii COVID-19 zostały wysłane w 2020 roku do krajów **Partnerstwa Wschodniego, Bałkanów Zachodnich, Kazachstanu, Uzbekistanu i Azerbejdżanu**. Ze względu na długoletnie doświadczenie i rozbudowaną sieć kontaktów Fundacja Solidarności Międzynarodowej otrzymała zadanie koordynacji tych działań.

Do **społeczeństwa białoruskiego** trafiła pomoc w postaci leków, respiratorów, środków dezynfekcyjnych i antyseptycznych, maseczek ochronnych i innych elementów ochrony

⁷ Wcześniej Agencja Rezerw Materiałowych (do 23 lutego 2021 roku)

osobistej. Z Polski wyruszyły w 2020 roku dwa konwoje z pomocą humanitarną – w kwietniu (pierwszy polski konwój wysłany za granicę w celu pomocy w walce z pandemią) oraz w czerwcu z 300 tonami sprzętu i środków ochrony.

Do **Gruzji** środki ochrony osobistej (maski, przyłbice) i płyny do dezynfekcji zostały przekazane drogą lotniczą. Odbiorcami pomocy była Służba Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Gruzji. Działania zostały zrealizowane przez Polskę w ramach Euroatlantyckiego Centrum Reagowania w Sytuacji Katastrof NATO (EADRCC). Konwój z pomocą był odpowiedzią na prośbę złożoną w ramach Mechanizmu Ochrony Cywilnej Unii Europejskiej (ang. *EU Civil Protection Mechanism, EUCPM*).

Na **Ukrainę** przekazano maski, rękawice jednorazowe, przyłbice, środki odkażające oraz kombinezony ochronne. Pomoc została przekazana w formie konwoju z pomocą humanitarną, przy udziale m.in. spółek Skarbu Państwa, Ministerstwa Zdrowia (MZ) i wsparciu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA), Straży Granicznej (SG), Krajowej Administracji Skarbowej (KAS).

Do **Azerbejdżanu** Polska przekazała drogą lotniczą maseczki medyczne, przyłbice i płyn do dezynfekcji. Odbiorcą była Azerbejdżańska Agencja ds. Obowiązkowego Ubezpieczenia Zdrowotnego.

Armenia w ramach akcji pomocowej drogą lotniczą otrzymała maseczki medyczne, przyłbice i płyn do dezynfekcji. Odbiorcą pomocy było Centrum Republikańskie Pomocy Humanitarnej przy Ministerstwie Zdrowia Armenii.

Konwój samochodów Państwowej Straży Pożarnej przetransportował na terytorium **Mołdawii** pomoc humanitarną wspierającą walkę z rozprzestrzenianiem się wirusa, w tym 30 tys. masek, 4,8 tys. przyłbic i 20 tys. litrów płynu do dezynfekcji. Darczyńcami były Krajowa Spółka Cukrowa oraz Agencja Rezerw Materiałowych przy wsparciu MSWiA, Straży Granicznej, Krajowej Administracji Skarbowej. Konwój stanowił reakcją strony polskiej na mołdawską prośbę złożoną w ramach Mechanizmu Ochrony Cywilnej Unii Europejskiej.

Transport z pomocą humanitarną z Polski trafił także do sześciu **państw Bałkanów Zachodnich** (Albanii, Bośni i Hercegowiny, Czarnogóry, Kosowa, Macedonii Północnej i Serbii). Przekazano ponad 60 tys. litrów płynu do dezynfekcji powierzchni i rąk oraz 600 tys. maseczek chirurgicznych (w sumie prawie 70 ton towaru).

Dodatkowo, drogą lotniczą do **Kazachstanu** i **Uzbekistanu** przekazano środki ochrony osobistej, termometry, płyny do dezynfekcji oraz leki. Odbiorcą pomocy w Uzbekistanie było Ministerstwo Zdrowia.

4.2.2. Solidarność szczepionkowa w obliczu COVID-19

Dystrybucja bezpiecznych i skutecznych szczepionek przeciwko COVID-19 na całym świecie stanowiła trwałą odpowiedź na pandemię, a Polska w geście solidarności chętnie dzieliła się posiadanymi zasobami z potrzebującymi krajami. Polska przyłączyła się do projektu odsprzedaży szczepionek rządowi innych państw zgodnie z zapowiedzią z 2020 roku dotyczącą 4 mln dawek szczepionki AstraZeneca (AZ). Oferta została wystosowana w 2020 roku do 6 państw Bałkanów Zachodnich i 3 Partnerstwa Wschodniego. Pierwsze transporty szczepionek wyruszyły z Polski w sierpniu 2021 roku. Wraz z dalszym rozwojem sytuacji i kolejnymi dostawami szczepionek przeciw COVID-19 napływającymi do Polski, zasadnym stało się ich przekazywanie potrzebującym państwom, tak aby posiadane zasoby mogły zostać w pełni wykorzystane.

13 grudnia 2021 roku, przy udziale komisarza ds. rozszerzenia UE, Olivéra Várhelyi, Ministra SZ RP Zbigniewa Raua oraz dyrektora Banku Gospodarstwa Krajowego (BGK) Beaty Daszyńskiej-Muzyczki odbyła się uroczysta inauguracja **inicjatywy Komisji Europejskiej w ramach Team Europe**, która dotyczyła dzielenia się przez państwa członkowskie UE szczepionkami z państwami Partnerstwa Wschodniego. W inicjatywie tej Polska pełniła rolę koordynatora.

Do końca 2021 roku Polska przekazała w formie darowizny łącznie 10 907 160 dawek szczepionek do 18 państw.

Polska wpłaciła również 750 tys. EUR na rzecz międzynarodowego mechanizmu COVAX celem zapewnienia szczepionek przeciwko COVID-19 najbardziej potrzebującym.

5. Działania edukacyjne i informacyjne

5.1. Edukacja globalna

Edukacja globalna jest częścią współpracy rozwojowej, a której zadaniem jest wyjaśnianie obywatelom państw udzielających pomoc rozwojową znaczenia w realizacji zrównoważonego i sprawiedliwego rozwoju na całym świecie, budowanie świadomości istniejących między państwami współzależnościach o charakterze ekonomicznym, politycznym, społecznym, technologicznym, kulturowym i ekologicznym oraz uwrażliwia na potrzeby społeczeństw państw słabiej rozwiniętych.

Edukacja globalna w Polsce prowadzona jest przez MSZ we współpracy z ministerstwem odpowiedzialnym za sprawy edukacji oraz organizacjami pożytku publicznego, które na zlecenie MSZ realizują projekty edukacyjne kierowane do nauczycieli, kadry akademickiej, uczniów, studentów, a także wszystkich pozostałych osób podczas wydarzeń czy przedsięwzięć realizowanych w sferze publicznej.

W 2020 roku plany MSZ pokrzyżowała pandemia COVID-19 i związane z nią ograniczenia. Ogłoszony 10 lutego **konkurs Edukacja globalna 2020** na realizację projektu dotyczącego organizacji pięciu wydarzeń edukacyjnych w przestrzeni publicznej, został rozstrzygnięty bez wyłonienia oferty.

Kontynuowano natomiast cztery trójmodułowe projekty wyłonione do realizacji w konkursie *Edukacja globalna 2018*, na łączną wartość w wysokości 1 111 628 PLN. Ich realizatorzy dostosowali działania do wymogów sytuacji wypracowując nowe formy i sposoby ich wykonania przy wykorzystaniu komunikacji internetowej i technologii informatycznych.

Przykładem może być festiwal filmów o tematyce rozwojowej, który tradycyjnie odbywał się w jednym z warszawskich kin, a następnie w kinach i instytucjach kulturalnych na terenie całego kraju. Z uwagi na sytuację epidemiczną w całości został przeniesiony do przestrzeni wirtualnej, a czas trwania został przedłużony z trzech do siedmiu dni. Na potrzeby festiwalu powstała

platforma, za pośrednictwem której prezentowano filmy festiwalowe. Od 23 do 29 listopada 2020 roku zaprezentowano 23 dokumenty z całego świata, przedstawiające globalne problemy i wspólne wyzwania. W festiwalu wzięła udział rekordowa liczba 226 tys. widzów z całej Polski (w 2019 roku wybrane filmy na festiwalowej platformie streamingowej obejrzało 120 tys. osób).

Po raz kolejny przeprowadzono także **konkurs regrantowy** na projekty realizowane w miejscowościach zamieszkałych przez mniej niż 500 tys. osób. W konkursie tym pomysły mogły zgłaszać zarówno organizacje pozarządowe doświadczone w prowadzeniu edukacji globalnej, ale również takie, które dopiero chciałyby wdrożyć się w tę tematykę. Udział w różnorodnych inicjatywach edukacyjnych wzięło 8 400 osób. Ponadto powstały nowe scenariusze zajęć i publikacje, które zostały udostępnione na stronie realizatora projektu fed.org.pl.

Kontynuowany był również cykl **szkoleń dla nauczycieli** edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Ich uczestnicy stworzyli nowe scenariusze zajęć dla najmłodszych. Zostały one opublikowane na stronie edukacjaglobalna.krzywowa.org.pl, dzięki czemu przedszkola i szkoły z całej Polski uzyskały dostęp do gotowych materiałów i przykładów aktywności, jakie oprócz lekcji mogą być prowadzone w placówkach edukacyjnych. Ponadto we współpracy z Uniwersytetem Warszawskim wprowadzono szkolenia z edukacji globalnej jako dodatkowy przedmiot wyboru do programu pedagogiki o specjalności edukacji wczesnoszkolnej i wychowania przedszkolnego.

W 2021 roku MSZ przeprowadziło konkurs ***Edukacja globalna 2021 – finansowanie projektów będących częścią przedsięwzięcia współfinansowanego ze źródeł innych niż budżet RP***. Zgodnie z założeniami, do dofinansowania wybrano 5 projektów (w tym 4 dwuletnie), stanowiące element większych przedsięwzięć, które otrzymały dofinansowanie ze środków pozakrajowych (tj. Program Komisji Europejskiej *Development Education and Awareness Rising*, Erasmus + oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego). W wyniku ich realizacji pogłębiono wiedzę młodych ludzi na temat przyczyn i skutków zmian klimatycznych, współczesnych procesów migracyjnych, problemów związanych z produkcją i konsumpcją dóbr oraz nierównościami w handlu. Działania wspierały również nabywanie przez młodzież umiejętności krytycznego myślenia i kompetencji obywatelskich.

Przygotowano także materiały i narzędzia edukacyjne tj. filmy i scenariusze zajęć oraz przeprowadzono kursy i szkolenia dla nauczycieli, które wspomogą ich pracę.

The multimedia textbook "Global Studies - Introduction to Global Education" is the first holistic approach to global issues in Poland.

It shows the overlapping nature of problems from the Global South and Global North.

Due to its multimedia character, it is accessible for wide public as well.

Ważnym wydarzeniem 2021 roku w zakresie edukacji globalnej w Polsce było **rozdanie nagród GENE Global Education Award**

2020/2021 Quality and Good Practice in Global Education in Europe. Zostało zorganizowane przez sieć Global Education Network Europe (GENE) w celu wyróżnienia wysokiej jakości

inicjatyw z zakresu edukacji globalnej w Europie. Wśród siedmiu zwycięzców, wybranych spośród 47 przedsięwzięć z 18 krajów europejskich znalazł się projekt Fundacji HumanDoc pn. *Wprowadzenie edukacji globalnej do systemu kształcenia studentów dziennikarstwa i politologii*, który był realizowany w latach 2018-2019. Jest on opisany w *Raporcie polskiej współpracy rozwojowej za 2019 rok*.

W latach 2020-2021 kontynuowany był również **dialog międzysektorowy** z organizacjami pozarządowymi, Ministerstwem Edukacji i Nauki oraz Ministerstwem Klimatu i Środowiska celem poprawy jakości i zapewniania spójności działań w tym obszarze. MSZ uczestniczył również na poziomie pozakrajowym w spotkaniach sieci ministerstw i agencji realizujących edukację globalną Global Education Network Europe (GENE).

Przykładowy projekt: **Źródła skutecznej edukacji globalnej**

Wartość projektu: 87 512 PLN

Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła” kontynuował w 2020 roku szkolenia dla nauczycieli, którzy wzięli udział w projekcie w 2019 roku. Zrealizowano 22 szkolenia dla 348 nauczycieli, którzy następnie przeprowadzili w swoich szkołach warsztaty dla uczniów oraz szkoleniowe rady pedagogiczne. Trzyletnie działania projektowe zwieńczyła konferencja pt. *Rób dobro. Edukacja globalna w szkole podstawowej* skierowana do edukatorów, trenerów, nauczycieli, a także metodyków, szkoleniowców, wykładowców oraz osób odpowiedzialnych za treści kształcenia (w tym wydawców i autorów

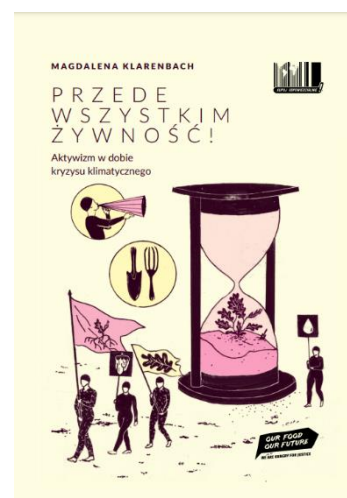
podręczników). Ze względu na ograniczenia związane z COVID-19 konferencja w odbyła się w formule online.

Na specjalnie utworzonej stronie konferencja.globalna.edu.pl przez kolejne cztery dni pojawiały się wystąpienia prelegentów. 20 prezentacji obejrzało prawie 500 osób, co ponad sześciokrotnie zwiększyło zakładaną pierwotnie liczbę odbiorców. Nagrania konferencyjne są udostępnione na ww. stronie konferencji oraz w serwisie YouTube. Ponadto opracowane w ramach projektu materiały edukacyjne oraz raporty z badań edukacji globalnej w edukacji wczesnoszkolnej umieszczono na stronie www.globalna.edu.pl.

Przykładowy projekt: *Nasza żywność. Nasza przyszłość. Changemakerzy i influencerzy na rzecz sprawiedliwej żywności*

Wartość projektu: 50 000 PLN

Celem projektu realizowanego w 2021 roku przez Fundację Kupuj Odpowiedzialnie było zwiększenie świadomości młodych ludzi na temat społecznych i ekologicznych problemów występujących przy produkcji żywności w krajach globalnego Południa. We współpracy z twórcami internetowymi, w serwisach społecznościowych Instagram i TikTok przeprowadzono kampanię na temat zrównoważonej konsumpcji, a także zorganizowano trzydniowe warsztaty dla młodych osób o tym, jak wykorzystywać siłę mediów społecznościowych do rozwiązywania największych problemów i wyzwań społecznych. Wydano również edukacyjną publikację pt. *Przed wszystkim żywność! Aktywizm w dobie kryzysu klimatycznego*, bezpłatnie udostępnioną na stronie ekonsument.pl.

5.2. Działania informacyjne

W 2020 i 2021 roku działania promocyjne realizowane przez Departament Współpracy Rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych (DWR) zostały w dużej mierze ograniczone do formy zdalnej.

Planowane w 2020 roku wystawy plenerowe i w przestrzeni zamkniętej musiały zostać odwołane ze względu na ograniczenia sanitarne. Przygotowano dwie **wystawy pokonkursowe** w formie elektronicznej pt. *Rozwój w obiektywie 2017* i *Rozwój w obiektywie 2019* oraz przygotowano koncepcję wystawy *Polska pomoc wobec pandemii COVID-19*, której realizację

zaplanowano na 2021 rok.

W lipcu 2021 roku w Galerii Plenerowej Parku Łazienki Królewskie w Warszawie zaprezentowano

okolicznościową **wystawę *Polska pomoc w walce z pandemią COVID-19***. Wystawa składająca się z 25 wielkoformatowych dwujęzycznych plasz (polsko-angielskich) prezentowała fotografie opatrzone krótką narracją, dokumentujące wybrane działania polskiej pomocy rozwojowej koordynowane przez MSZ,

a prowadzone w celu przeciwdziałania skutkom pandemii m.in. w krajach Partnerstwa Wschodniego, w Kenii, Ugandzie, Tanzanii i Palestynie. Dodatkowo, w listopadzie 2021 roku wybrane plasz wystawy prezentowane były także na ogrodzeniu siedziby MSZ przy ul. Bagatela 5.

Fot. Sebastian Indra/MSZ

W związku z organizacją konwojów pomocy humanitarnej i misji medycznych oraz dystrybucją szczepionek przeciwko COVID-19 do krajów najbardziej dotkniętych pandemią DWR podejmował także **działania organizacyjne i komunikacyjne**, m.in. przygotowanie komunikatów prasowych na stronę internetową, tweetów i briefingu dla mediów.

Wśród działań adresowanych do szerokiej publiczności znalazły się **podcasty *Polska pomoc*** poruszające przekrojowe tematy polskiej pomocy rozwojowej. Podcasty zamieszczone zostały na platformie Simplecast, umożliwiającej ich dystrybucję na wszystkich głównych platformach podcastowych na świecie, tj. Spotify, Apple Podcast, Google Podcasts, Deezer, IHeatRadio, Overcast, Tune In, etc. oraz na stronie internetowej *Polskiej pomocy*: www.gov.pl/polskapomoc.

Inną formą informacji i promocji działań *Polskiej pomocy* była seria artykułów sponsorowanych o tematyce współpracy rozwojowej opublikowanych w 2020 roku w dziennikach regionalnych grupy wydawniczej Polska Press.

W 2021 roku we współpracy z Krajową Szkołą Administracji Publicznej została przygotowana **broszura okolicznościowa** podsumowująca 10-lecie Akademii Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego (AAPPW). DWR dodatkowo zlecił opracowanie graficzne broszury informacyjnej, która została wydana i udostępniona w formie elektronicznej.

Współpraca z partnerami zagranicznymi

Współpraca z siecią **Global Education Network Europe (GENE)** polegała m.in. na udziale w cyklicznych wideokonferencjach sieci *GENE Roundtable* (kwiecień, październik 2021). Spotkania były okazją do prezentacji aktualnego stanu edukacji globalnej w Polsce i wypracowania nowych, wspólnych kierunków działania oraz nowych narzędzi przydatnych w warunkach ograniczonej mobilności i pracy zdalnej.

Współpraca w ramach sieci *DG Development* Komisji Europejskiej polegała na wdrożeniu nowej kampanii na temat współpracy europejskiej na rzecz walki z COVID-19 (*TeamEurope*) oraz kampanii online *2030isnow* promującej cele zrównoważonego rozwoju (CZR). Działania realizowane były w mediach społecznościowych latem 2021 roku, z udziałem polskich *influencerek* – Karoliny Sobańskiej i Pauliny Górskiej, których rolą była promocja idei celów zrównoważonego rozwoju na swoich profilach w mediach społecznościowych. Kampania trwała 6 tygodni, w okresie od lipca do września 2021 roku. Każdy z tygodni był poświęcony jednemu z pięciu obszarów tj. ludzie, planeta, dobrobyt, pokój, partnerstwo (określanych jako zasada 5P, ang. *People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership*), w których oczekiwane są zmiany mające wpływ na rozwój świata.

6. Ewaluacja

Zrealizowane w 2020 roku badanie ewaluacyjne polskiej współpracy rozwojowej dotyczyło programu pn. *Wolontariat Polska Pomoc* i działań w obszarze edukacji globalnej. Ocena została przeprowadzona w oparciu o cele i priorytety *Wieloletniego programu współpracy rozwojowej na lata 2016-2020*, z uwzględnieniem działań zrealizowanych w ramach *Wieloletniego programu współpracy rozwojowej na lata 2012-2015*, a także założeń nowego dokumentu wieloletniego 2021-2030 *Solidarność dla Rozwoju*.

Od 2012 roku inicjatywy *Polskiej pomocy* angażujące wolontariuszy prowadzone były w 28 krajach. Z kolei projekty edukacji globalnej, wyjaśniające globalne powiązania współczesnego świata, kierowane były do społeczeństwa polskiego.

Wnioski z ewaluacji są wykorzystywane w realizacji *Wieloletniego programu współpracy rozwojowej 2021-2030* oraz jako dodatkowe wsparcie w kształtowaniu założeń i działań programu *Polskiej pomocy*.

Ewaluacja potwierdziła, że wolontariat i edukacja globalna to istotne obszary polskiej współpracy rozwojowej. Program *Wolontariat Polska Pomoc* stanowi ważne źródło finansowania inicjatyw podejmowanych przez polskie organizacje pozarządowe w krajach Globalnego Południa. Natomiast projekty realizowane w ramach konkursu *Edukacja globalna* w dużym stopniu wpływają na poprawę merytoryczną jakości inicjatyw edukacyjnych oraz zwiększenie świadomości opinii publicznej na temat współzależności globalnych. Warunkiem wzmocnienia efektów edukacji globalnej byłoby zwiększenie jej roli i miejsca w podstawie programowej w systemie edukacji formalnej.

Potencjały *Wolontariatu Polska Pomoc* i edukacji globalnej mogą się wzajemnie wzmacniać. Żeby jednak tak było, istotne jest tworzenie rozwiązań umożliwiających wolontariuszom dzielenie się zdobytymi doświadczeniami.

Wnioski z badania wynikające dla *Polskiej pomocy*:

a. dotyczące wolontariatu

- niewielka skala i wartość finansowa programu *Wolontariat Polska Pomoc* sprawia, że efekty są ograniczone, a potencjał wolontariuszy niedostatecznie wykorzystany. Należy dążyć do pełnego zużytkowania dostępnej puli środków, a w dalszej

perspektywie do jej zwiększenia oraz poszerzenia listy krajów objętych programem;

- powinna zostać wprowadzona „ścieżka specjalistyczna” pozwalająca na wsparcie krótkoterminowych (trwających ok. 4-6 tygodni) wyjazdów wolontariuszy o szczególnej wiedzy specjalistycznej lub doświadczeniu zawodowym;
- konieczne jest planowanie projektów w perspektywie kilkuletniej, we współpracy z organizacjami wysyłającymi. Potencjalnych projektodawców należy informować z wyprzedzeniem o priorytetach planowanych działań;
- kraje Partnerstwa Wschodniego nie powinny być pomijane w programie *Wolontariat Polska Pomoc*;
- należy dążyć do zwiększenia zaangażowania MSZ w określanie założeń i warunków wyjazdów wolontariuszy, co powinno zaowocować zwiększeniem ciągłości działań i mniejszym rozproszeniem projektów.

b. dotyczące edukacji globalnej

- edukacja globalna nie ma odpowiedniego umocowania w systemie polskiej edukacji formalnej (dotyczy to także studiów pedagogicznych). Wskazanie roli i miejsca edukacji globalnej w podstawie programowej przyczyni się do jej upowszechnienia, również wśród nauczycieli;

Działania mogące wpłynąć na skuteczność edukacji globalnej

Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego w trakcie ewaluacji

- sieciowanie, mające na celu tworzenie powiązań pomiędzy podmiotami realizującymi edukację globalną, istotnie wzmacnia trwałość efektów podejmowanych działań. Warto wspierać projekty, które tworzą nowe sieci i te, które korzystają z już istniejących;

- stworzenie bazy projektów edukacji globalnej pozwoli na promocję dobrych praktyk, a także na sieciowanie współpracy projektodawców, partnerów oraz ekspertów;
- połączenie w jednym projekcie wolontariatu i edukacji globalnej to jedna z możliwości rozwoju konkursów w ramach *Polskiej pomocy*. Udział wolontariuszy w działaniach edukacji globalnej trzeba odpowiednio zaplanować;
- należy zaktualizować lub zredefiniować cele i formy edukacji globalnej w toku dyskusji i współpracy międzysektorowej w oparciu o dotychczasowe doświadczenia i wyniki ewaluacji;
- edukacja globalna powinna mieć charakter permanentny. Jej trwałości, skuteczności i powszechności sprzyjają przede wszystkim działania długofalowe;
- zaleca się stworzenie zarządzanego przez MSZ elektronicznego systemu danych z projektów edukacji globalnej, który umożliwi bieżącą analizę ich realizacji.

7. Słowniczek skrótów

AKP	grupa państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku
ARM	Agencja Rezerw Materiałowych
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
CRS/RBC	społeczna odpowiedzialność biznesu i odpowiedzialne prowadzenie biznesu (ang. Corporate social responsibility and Responsible business conduct)
CZR	cele zrównoważonego rozwoju (ang. Sustainable Development Goals, SDGs)
DAC	Komitet Pomocy Rozwojowej OECD (ang. OECD Development Assistance Committee)
E5P	Fundusz Powierniczy na Rzecz Efektywności Energetycznej i Środowiska w Europie Wschodniej (ang. Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Trust Fund)
EADRCC	Euroatlantyckie Centrum Reagowania w Sytuacji Katastrof NATO (ang. Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre)
EIB	Europejski Bank Inwestycyjny (ang. European Investment Bank, EIB)
EBOR	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (ang. European Bank for Reconstruction and Development, EBRD)
EFR	Europejski Funduszu Rozwoju (ang. European Development Fund, EDF)
ENI	Europejski Instrument Sąsiedztwa (ang. European Neighborhood Instrument)
EPTATF	Fundusz Powierniczy na Rzecz Pomocy Technicznej w ramach Partnerstwa Wschodniego (ang. Eastern Partnership Technical Assistance Trust Fund)
EUCPM	Mechanizm Ochrony Cywilnej Unii Europejskiej (ang. EU Civil Protection Mechanizm)
FSM	Fundacja Solidarności Międzynarodowej
ICRC	Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża (ang. International Committee of the Red Cross)
ICT	technologie informacyjno-komunikacyjne (ang. information and communication technologies)
IPA	Instrument Pomocy Przedakcesyjnej (ang. Instrument for Pre-accession Assistance)
KAS	Krajowa Administracja Skarbowa
KM	Knowledge Management

KPRM	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
LDCs	państwa najslabiej rozwinięte (ang. Least Developed Countries)
MAP	Ministerstwo Aktywów Państwowych
MEiN	Ministerstwo Edukacji i Nauki
MEN	Ministerstwo Edukacji Narodowej
MF	Ministerstwo Finansów
MFiPR	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
MI	Ministerstwo Infrastruktury
MKDNiS	Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu
MKiDN	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MKiŚ	Ministerstwo Klimatu i Środowiska
MNiSW	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
MON	Ministerstwo Obrony Narodowej
MRiPS	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
MRiRW	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
MRiT	Ministerstwo Rozwoju i Technologii
MRPiT	Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii
MSiT	Ministerstwo Sportu i Turystyki
MSWiA	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
MSZ	Ministerstwo Spraw Zagranicznych
MZ	Ministerstwo Zdrowia
NBP	Narodowy Bank Polski
NDICI-GE	Instrument Sąsiedztwa, Rozwoju i Współpracy Międzynarodowej – Globalny Wymiar Europy (ang. The Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument – Global Europe)
OBWE	Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie
ODA	oficjalna pomoc rozwojowa (ang. Official Development Assistance)
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (ang. Organisation for Economic Co-operation and Development)
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych (ang. United Nations, UN)
PAH	Polska Akcja Humanitarna
PCF	Polish Challenge Fund
PCPM	Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej

Program 2021–2030	Wieloletni program współpracy rozwojowej 2021–2030. Solidarność dla rozwoju
PSP	Państwowa Straż Pożarna
SDGs	cele zrównoważonego rozwoju, CZR (ang. Sustainable Development Goals)
SG	Straż Graniczna
UKE	Urząd Komunikacji Elektronicznej
UN	System Narodów Zjednoczonych (ang. United Nations)
UN OCHA	Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Koordynacji Pomocy Humanitarnej (ang. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs)
UNDP	Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (ang. United Nations Development Programme)
UNHCR	Wysoki Komisarz Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (ang. United Nations High Commissioner for Refugees)
UNICEF	Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (ang. United Nations Children’s Fund)
UNRWA	Agencja Narodów Zjednoczonych ds. Pomocy Uchodźcom Palestyńskim na Bliskim Wschodzie (ang. United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East)
UOKiK	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
USAID	A amerykańska Agencja ds. Rozwoju Międzynarodowego (ang. United States Agency for International Development)
WBG	Grupa Banku Światowego (ang. The World Bank Group)

8. Aneks finansowy 2020

9. Aneks finansowy 2021